

T.C.

ORDU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MİLLET VE MEDENİYET
ANLAYIŞI**

MUSTAFA İSLAM BAKİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. CENAN KUVANCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2022

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “HÜSEYİN NİHAL ATSIZ’IN MİLLET VE MEDENİYET ANLAYIŞI” adlı çalışmamı, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmada yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/8/ 2022

Mustafa İslam BAKİ

ÖN SÖZ

“Millet” ve “medeniyet” kavramları, herkesin az çok fikir sahibi olduğu, ancak, tanımlanmaya çalışıldığında muhtevası açık ve seçik bir biçimde ortaya konulamayan çok boyutlu iki kavram ve olgudur. Bunların maddî tarafları olduğu gibi mânevî tarafları da vardır. Sözelimi, toprak soy ve ekonomi “millet ve medeniyetin” maddî taraflarını oluştururken, ahlâk, lisan, din, sanat, gelenekler... ise mânevî yönlerini meydana getirmektedir. Bu saymış olduğumuz unsurlardan hangisinin milletin kökenindeki ana unsur olduğu meselesi henüz tam olarak açıklığa kavuşmuş değildir.

Millet ve medeniyet kavramları çok yönlü oluşlarından dolayı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Oysa bu kavramlar günlük hayatta lafzî anlamıyla sıkça kullandığımız ve yerine göre anlamakta güçlük çekmediğimiz kavramlardır. Zamansal ve oluş içinde olan gerçekleri anlamlandırma ve tanımlamada ihtilafların olması son derece doğaldır. Nitekim, entelektüeller, millet ve medeniyetin tarifini farklı şekillerde yapmaya çalışmışlardır. Sözelimi, “millet ve medeniyet”i bir ulus, bir topluluk ya da ırk gibi unsurlara indirgeyerek dar açılı tanımlarla izaha çalışanlar olduğu gibi, tam aksine, duygu, inanç ve millî şuurdan izole bir şekilde anlaşılamayacağını ifade eden düşünürler de olmuştur. Yine millet ve medeniyet kavram ve olgusuna, salt sosyal bir sınıflaşma yahut kentsel bir gelişim olarak bakmanın ötesinde, başka bir bakış açısıyla yaklaşanlar da bulunmaktadır.

Bunlardan biri Hüseyin Nihal Atsız’dır. Çalışmamızda Nihal Atsız’ın “Türkçülük-Turancılık” kavram ve fikrini esas alarak “millet” ve “medeniyet” kavram ve olgusuna bakmanın önemli olduğunu düşünüyoruz.

Çalışma konusunun belirlenmesinden yazım aşamasına varana kadar, bu çalışmanın gerçekleşmesi sırasındaki katkılarından dolayı danışman hocam Doç. Dr. Cenan KUVANCI’ ya teşekkürlerimi sunarım.

MUSTAFA İSLAM BAKİ

ORDU-2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	6
Araştırmanın Yöntemi	7
Araştırmanın Kaynakları	8
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MİLLET ANLAYIŞI	9
1.1. Millet Kavram ve Gerçeği	9
1.2. Milleti Oluşturan Maddî ve Mânevî Unsurlar	17
1.3. Millet Türklük İlişkisi	23
1.4. Tarihsel ve Toplumsal Bir Olgu Olarak Millet	28
İKİNCİ BÖLÜM	
2. HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MEDENİYET ANLAYIŞI	33
2.1. Medeniyet Kavram ve Gerçeği	33
2.2. Medeniyetin Kurucu Unsurları: Din ve Türklük	42
2.3. Ülkünün Gerçekleşmiş Hâli olarak Medeniyet	51
2.4. Medeniyetin Geleceği ve Milletin Kaderi	61

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	69
KAYNAKÇA	72
ÖZGEÇMİŞ.....	76

ÖZET

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MİLLET VE MEDENİYET ANLAYIŞI

Hüseyin Nihal Atsız, Türk milliyetçiliği fikrinin en güçlü temsilcilerinden biridir. O bir ilim adamı, şair, tarihçi, romancı ve düşünür olarak Türk ülküsünün mücadelesini düşünce ve aksiyon planında vermiş bir şahsiyettir. Buna rağmen, Hüseyin Nihal Atsız'ın düşüncelerinin ülkemizde hakkıyla ve yeterince değerlendirildiğini söylemek bir hayli zordur. Bu yüzden, Atsız'ın felsefi temeli de olan bilhassa Türk, Türklük, Irk-ırkçılık, millet, İslam ve medeniyet konularındaki görüşlerinin uygun bir yaklaşımla ve felsefi dille ele alınması önemli olmaktadır. Sözgelimi çalışmamızın temel kavramlarından biri olan “Türklük” kavramına Atsız'ın verdiği anlam, bir kavmin biyolojik köklerinin ötesine taşan bir boyuta sahiptir. Dolayısıyla, Atsız'ın bir ırkçı olduğu iddiası tartışmaya açık bir konu olduğu gibi Atsız'ın Turancılık fikri de, gerçekleşmesi mümkün güçlü bir medeniyet ideali önermektedir. Bu nedenle çalışmamız kapsamında Hüseyin Nihal Atsız'ın medeniyet ve toplum görüşleri baz alınarak yapılacak incelemeler ile çağdaş Türk-İslam düşüncesinde yanlış anlaşılmış ve çarpıtılmış birçok fikri tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, Millet, Medeniyet, Kültür, Türk, Hüseyin Nihal Atsız

ABSTRACT

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ`S UNDERSTANDING OF NATION AND CIVILIZATION

Hüseyin Nihal Atsız is one of the strongest representatives of the idea of Turkish nationalism. As a scientist, poet, historian, novelist and thinker, he is a distinguished person who has given the fight of the Turkish ideal in the plan of thought and action. However, the ideas of Hüseyin Nihal Atsız have not been sufficiently evaluated in our country. For this reason, it is important that Atsız's views on Turkish, Turkishness, Race-racism, nation, Islam and civilization, which are also his philosophical basis, are addressed with an appropriate approach and philosophical language. For example, the meaning given by Atsız to the concept of "Turkishness", which will be one of the basic concepts of our study, has a dimension that goes beyond the biological roots of a tribe. Therefore, just as the claim that Atsız is a racist is an open subject for discussion, Atsız's idea of Turanism also suggests a strong civilization ideal that can be realized. In contemporary Turkey, it is obvious that these issues have not been adequately researched in direct proportion to the importance they have. For this reason, within the scope of our study, many misunderstood and distorted ideas in contemporary Turkish-Islamic thought will be discussed with the examinations to be made based on Hüseyin Nihal Atsız's views on civilization and society.

Keywords: Philosophy, Nation, Civilization, Culture, Turk, Hüseyin Nihal Atsız

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Bsk. : Baskı

c. : Cilt

Çev. : Çeviren

ed. : Editör

Hız. : Hazreti

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vs. : Vesaire

vb. : Ve benzeri

Yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Başlıktan da anlaşılacağı üzere, çalışmamızın konusu, Hüseyin Nihal Atsız¹'in millet ve medeniyet hakkındaki görüşleri olacaktır. Bu bağlamda, onun fikirlerinin anlaşılmasında, öncelikle “ülkü”, “mefkure”, “millet”, “medeniyet”, “Türkçülük”, “milliyetçilik”, “ırk-ırkçılık”, “Turan”, “din” ve “ahlâk” gibi kavramların anlaşılmasının önemi büyüktür. Bu kavramlardan özellikle “millet” ve “medeniyet” kavramları üzerine günümüzde hâlâ çok çeşitli tanımlar mevcuttur. Kavramların çok boyutlu bir özelliğe sahip olması, farklı şekillerde tanımlanmalarının temel sebebidir. Dolayısıyla, “millet” ve “medeniyet”in, beynelmilel bir tanımla yapılamadığı için bu iki kavrama ilişkin yeni çözümlemeler getirmek lüzumu ortadadır.

Her türlü cemiyet hayatından izole, yalnız yaşayan, “münzevi insan” ı tarif eden romantik ve kurgusal metinler bir kenara bırakıldığında, insanların geçmişten bu yana toplu halde yaşaya geldikleri açık bir hakikattir. İnsanlık tarihinde ne kadar geriye gidersek gidelim, insan hep bir toplum içinde var olmuştur.² Her ne kadar insanoğlu, zaman zaman yalnız yaşama eğilimi gösterse de, ancak hemcinsleri ile olan ortak hayatın bir uzantısı olarak medeniyetler inşa etmiştir. Zaten, dilimize Arapçadan geçmiş bulunan “insan” kelimesinin etimolojisine baktığımızda, evcil, müşterek bir hayatı ifade eden “üns” ve “ünsiyet” kökünden türetilmiş olduğunu görmekteyiz.³ Dolayısıyla, insanı salt fert olarak anlayıp üzerinde çalışmak, ya da onu bir “monad” olarak tarif etmek isteyen yaklaşımlar yanlış ve eksik kalmaktadır. Onu, birey/toplum dikotomisi çerçevesinde “diyadik” bir bağlamda anlamak daha doğru olacaktır.⁴

İnsanın, genetik özelliklerini etkileşimle geliştirip bir şahsiyet elde etmesi ve vasıflı bir insan haline dönüşerek içinde bulunduğu topluma uyum sağlaması, aidiyet duyması, yalnız fizikî, kültürel ve toplumsal bir ortamda, bir terbiye ve

¹ Hayatı için bakınız Erol Güngör vd., *Atsız armağanı* (Ankara: Altınordu Yayınları, 2017), c.1/s.7.

² Ünver Günay, “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”, *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999), s. 399.

³ İlhan Kutluer, “İslam Ansiklopedisi”, *İnsan* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011), 22/s. 320.

⁴ Günay, “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”, s. 399.

öğrenme neticesinde mümkün olabilmektedir. Bu uyum otomatik bir sonuç değildir. Çünkü birey, başkalarından farklı, kendine özgü bir kişilik geliştirebilmektedir. Hatta insan, çevresini değiştirebilmekte, içinde yaşadığı çevreyi kendisine uygun hale dönüştürebilmekte, değişen çevre insana farklı uyum süreçlerini dayatabilmektedir. Bunun içindir ki, insan, bir taraftan kendi arzu ve isteğine göre yaşam şartlarını değiştirirken, diğer yandan karşılaştığı yaşamsal sorunlara çözümler üreterek yeni bir kültür ortaya koyabilmektedir. Nitekim sosyal bir varlık olan insan, tarih boyunca farklı sosyal grup, topluluk ve kültür şekilleri içerisinde yaşayagelmiş, ancak, değişimden de kaçamamıştır. Bu nedenle, insanlık tarihi farklı topluluk tiplerinin meydana gelmesine zemin hazırlamıştır.⁵

Tam bu noktada, işaret ettiğimiz tabii topluluk şekillerinin özel bir formu olarak, “millet” adını verdiğimiz toplumsal bir gerçeklikle karşılaşırız. Bu kelimeye yakın anlamda, Batı dillerinde kullanılan (Fransızcada “halk” manasında kullanılan “peuple” ve “kavim” manasında kullanılan “peuplade” gibi) sözcükler varsa da, bu kelimelerin ifade ettikleri topluluk şekilleri arasında önemli farklar bulunmaktadır.⁶ Millet, daha gelişmiş kültürel ve sosyal bir forma karşılık gelmektedir. Bu bağlamda benzer bir kültüre ve akrabalık sistemine sahip olmalarına rağmen halihazırda yazılı bir kültür düzeyine yükselememiş, arkaik ve iptidaî toplulukları kavim ve halk tabirleriyle adlandırmak daha uygun olacaktır. Bu küçük boyutlu topluluklar, belli gelişim evreleri neticesinde daha yüksek toplumsal, sosyo-ekonomik ve kültürel alanlara meyletmek suretiyle millet haline gelebilmektedirler. Tarih bizlere bunun çeşitli örneklerini sunmuştur.⁷

Bunun içindir ki millet, toplumsal dönüşüm bakımından ileri bir formu temsil etmektedir ve çalışmamızda da “millet” kavramının bu veçhesine vurgu yapılacaktır. Çünkü bilim, teknik ve medeniyette, düşünce ahlâk ve kültürde en büyük adımlar ancak toplumun millet evresinde atılabilmektedir.⁸

⁵ Günay, “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”, s. 399.

⁶ Tahsin Saraç, *Peuple* (İstanbul: Adam Yayınları, Ekim 1985), “Büyük Fransızca Türkçe Sözlük”, s. 1043.

⁷ Günay, “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”, s. 399,400.

⁸ Günay, “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”, s. 400.

Medeniyet de, millet için söz konusu olduğu gibi, insanlığın en ilkel zamanlarından bugüne dek sürekli bir ilerleme halinde devam etmiştir. Bu bağlamda medeniyetler insan kültürünün bir tezahürü olarak ortaya çıkmışlardır. Bu ilerlemeler basitten karmaşığa doğru bir seyir izlemiş, zaman zaman değişim ve duraklama evreleri geçirerek seyrini sürdürmüştür. İlerleme ve gelişmeye ayak uyduramayan, hâlâ iki bin yıl öncesinde yaşayan kültürler bizlere medeniyetin bu ilk merhalelerinin canlı örneği ile ilgili ipuçları vermektedir.⁹ Dolayısıyla, değişimi içinde barındıran millet kavramı ile medeniyet kavramı da birbirinden ayrı düşünölemeyecektir.

Farklı millet ve medeniyetler, özellikleri itibarı ile birbirinden farklıdır. Bu bakımdan, her millet ve medeniyet için farklı bir tanım gerekmektedir. Bu tanımların, o milleti ve medeniyeti birçok yönden tahlil ve tetkik etmiş şahıslar tarafından yapılması, doğru tanıma yaklaşmak bakımından önemli olmaktadır. Bu nedenle, hem “ırkçılık davası” adı altında yargılanmış, hem de yaşamını “ırk-millet-kültür-medeniyet” kavramlarını özgün bir üslupla ifade etmeye hasretmiş Hüseyin Nihal Atsız’ın, mezkûr kavramlara ilişkin tanımlamaları dikkat çekicidir.

Atsız’ın başını çektiği Türkçölük ölküsü, etnik köken ve ümmet anlayışının tek başına bir önem arz etmediği, millet birliğinin diğer tüm değerlerin üzerinde olduğu tezine dayanmaktadır. Galip Erdem’in “Türk kimdir, Türklük nedir?” adlı eserinde verdiği bilgilere göre bu tez, milliyetçiliğin, şekil bakımından da olsa, benimsendiği bir dönem olan Atatürk döneminde kısmen anlaşılabilmiş olsa da, Atatürk sonrası dönemde, özellikle 1944 yılında hem devlet temsilcileri, hem komünistler, hem de milliyetçilik karşıtı diğer fikirler tarafından eleştirilmiştir. Hatta bu eleştirileri yapanlar, Türk milliyetçilerine yönelik ırkçılık iddiasında bulunmuşlardır.¹⁰ Türk milliyetçilerine yönelik ırkçılık iddiaları, II. Meşrutiyet yıllarına kadar geri gitmektedir. Meşrutiyet dönemindeki ümmetçi anlayış, Türk milliyetçiliğini kendi fikirlerinin geleceği açısından tehlikeli bulmuş, milliyetçilik ve ırkçılık arasında bir ayrım gözetmeksizin Türk milliyetçiliğine karşı cephe

⁹ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1997), s. 8.

¹⁰ Galip Erdem, *Türk Kimdir, Türklük Nedir?* (İstanbul: Yeni Zamanlar Dağıtım, 2008), s. 51.

almışlardır. Nitekim ümmetçi anlayışı destekleyen Babanzade Ahmet Naim Efendi ile Ziya Gökalp, Yusuf Akçura arasındaki münakaşalar bunun en bariz örneğidir¹¹. Bu suçlamalar, Cumhuriyet sonrasında milliyetçilik temelli bir devlet anlayışına sahip olunmasına rağmen devam etmiştir. Örneğin, İsmet İnönü 19 Mayıs 1944'te Gençlik ve Spor Bayramı'nı açış nutkunun büyük bölümünü ırkçılık ve Turancılık davasına ayırmış, kendisini milliyetçi ve Turancı olarak niteleyen gençleri vatan hainliğiyle suçlamıştır.¹² Bu, oldukça ilginç görünse de dönemin beynelmilelci fraksiyonları bunda etkili olmuştur. Özellikle, Sovyet düşüncesindeki sosyalizmin “millî farkları ve dilleri yok etmek” amacı ve bu amacın Türkiye'deki temsilcilerinin amaçlarına yönelik çaba ve propagandaları Türk milliyetçiliği cephesini uyandırmıştır.¹³

Peki bu propagandaları yapanlar haklı mıydılar? Bu cevaba ulaşmak “ırk-millet-kültür-medeniyet” münasebetlerinin analizi ile mümkün olmaktadır.

İnsanlar genlerinden dolayı biyolojik bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Genetik kalıtım denilen bir olgu vardır. Irk gerçeği insanların tabiiyetlerini ortaya koyabilir. Ancak, ırklar arasında kabiliyet yönünden, doğuştan gelen bir yükseklik ya da düşüklük tespit edilememiştir. Fakat, milletlerin düşünsel ve toplumsal hayatlarında birtakım ırkların, diğerlerinden zekâ, sanat, terbiye gibi özellikleri yönüyle üstün olduğu iddia edilmiştir. Avrupa'da, toplum hayatında boy göstermiş buna benzer ırkı korumaya yönelik kontrollü cinsel ilişki ve ırk hijyenine varan üstün ırk nazariyeleri ortaya atılmıştır.¹⁴ Örneğin İngilizlere göre, “*bütün insanlar eşittir, İngilizler daha çok eşittir*”. Ancak bu nazariyelerin ilmî bir gerçekliği bulunmamaktadır. Tevrat'ta, Yahudilerin üstün olduğu ifade edilmiş, Yahudiler

¹¹ Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2018), s. 441.

¹² Nergishan Tekin, *Nihal Atsız* (İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 2015), s. 94.

¹³ Yaroslav Blinsky, *The Soviet Education Laws of 1958-1959 and Nationality Policy*. (Soviet Studies, 1962), s. 138-157.

¹⁴ Zafer Toprak, *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji* (İstanbul: Doğan Kitap, 2012), s. 14.

başlarından geçen onca musibete rağmen, üstün olduklarına inanmaya devam etmişlerdir.¹⁵

Bugün hayatta olan milletlerin tarihlerinin kabilelerle başladığını görmekteyiz. Kabileler büyüyerek diğer kabilelerle temas kurmuş ve teşkilatlanmışlar, dinin, dilin ve kültürün devreye girmesiyle teşkilâtlanmalarına göre seviye katetmişlerdir. Meselâ, kabile çerçevesinden çıkamamış toplumlar olduğu gibi, cihan hakimiyeti mefkûresi güden milletler de olmuştur. Bu yapıları, genetik oluşturmaya da, soyun başlangıçtaki etkisi inkâr edilemez. Bunun yanı sıra, kültüre dahil ettiğimiz dil, din ve töre, soyla birleştiğinde o toplumun yapısına tarihi derinlik ve coğrafi genişlik gibi kazanımlar eklenmiştir.¹⁶

Atsız, milletlerin millet olma süreçlerinde, toplumun çoğunluğunun aynı ırktan olması gerektiğini sıkça vurgulamıştır.¹⁷ Ancak, o, her milletin tarih sahnesine çıkmadan evvel birkaç farklı soy unsurundan meydana gelebileceğini de ifade etmiştir.¹⁸

Atsız, ırk kelimesini çok sık kullanmıştır¹⁹. Ayrıca, kendisini bir Türk ırkçısı olarak ifade etmiştir. Fakat, durum böyleyken, o, kendisini ırkçılıkla suçlayanları neden iftiracı olmakla suçlamıştır? Atsız, Nazi yanlısı bir faşist olduğunu iddia edenlere nasıl karşı çıkmıştır? Atsız, “ben faşist değilim sadece Türkçüyüm, Türk tarihini inceliyor, kim dost kim düşman görüyorum; Türk milletine yaptıklarından dolayı hiçbir yabancı milleti sevmiyorum. Lakin “bu duygum” diyor o, “diğer milletlerin meziyetlerini görmeme engel olmuyor”. “Gerçek fikrimi merak edenler şunu bilsinler ki, ben ne faşist ne de demokratım. Sadece kaynağı yabancı hiçbir fikri benimsemeyecek kadar millî şuur ve gurura sahip bir Türküm. Siyasi ve içtimai mezhebim de Türkçülüktür”²⁰.

¹⁵ Şaban Karataş, “İrk, İrkçilik, Milliyetçilik”, *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999), s. 391.

¹⁶ Karataş, “İrk, İrkçilik, Milliyetçilik”, s. 391.

¹⁷ Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler III* (İrfan Yayıncılık, 2018), s. 128.

¹⁸ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi* (Ankara: Panama, 2018), s. 580.

¹⁹ Atsız, *Makaleler III*, s. 89,90,91.

²⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *İçimizdeki Şeytan, En Sinsi Tehlike, Hesap Böyle Verilir* (İstanbul: İrfan Yayınevi, 2015), s. 9.

Bu bağlamda, Atsız'ın, “ırk”, “millet” ve “medeniyet” kavramlarını nasıl tanımladığını, kime Türk dediğini, ırkçılığı bugün bizim anladığımız mânâda kullanıp kullanmadığını, nasıl bir medeniyet tahayyül ettiğini, bilhassa kendi eserlerinden ve düşünce yapısına yakın anlayışlardan yararlanarak analiz etmek ve çıkarımlarda bulunmanın önemli olduğu kanaatindeyiz.

Sonuç olarak, çalışmamızın konusunu, Atsız'ın “millet” ve “medeniyet” kavramlarıyla ilgili görüş ve düşünceleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda temel iddiamız, Atsız'ın, sanılanın aksine, kaba bir ırkçı olmayıp, ahlâkî, dinî ve tarihî gerekçelerle savunulabilecek bir milliyetçilik şeklini benimsediğidir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Millet ve medeniyet bağlamında, günümüzde yapılan tartışmalar da göz önünde bulundurarak, Hüseyin Nihal Atsız'ın millet ve medeniyet anlayışını, Turancılık ülküsü ekseninde hayal ettiği medeniyetin niteliğini ve Türk milletini o medeniyete ulaştıracak unsurları, onun, medeniyet, din, ahlak, ülkü gibi görüşlerinden istifade ederek ortaya koymaya çalışacağız.

Hüseyin Nihal Atsız hakkında, çok sayıda kitap yazılmış, görüşleri ile ilgili akademik çalışmalar yapılmıştır. Atsız'la ilgili literatür genel anlamda birbirinin tekrarı gibidir.²¹ Fakat bu yayınlarda yeni yorumlar ve düşünceler de mevcuttur.

Hayattayken neşrettiği dergiler ancak birkaç bin satan Atsız'ın, ölümünden uzun bir zaman geçmeden, millette karşılık bulması, günümüzde yüzbinlerce insanın okuduğu millî bir yazar haline gelmesi ve onun okur kitlesinin, Türklüğü Atsız'dan anlamak istiyor oluşu, onunla ilgili yapılan çalışmaların önemini artırmaktadır.

Araştırmamızın amaçları şunlardır:

- Atsız'ın, tam olarak anlaşılmadığını düşündüğümüz millet ve medeniyet anlayışını açıklamak,

²¹ “Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam romanında mental fiillerin incelenmesi”, ‘Hüseyin Nihal Atsız'ın romanlarının (Bozkurtlar, Deli Kurt, Ruh Adam) kavram dünyası’, ‘Hüseyin Nihal Atsız'ın “Bozkurtlar” romanındaki değerlerin Türkçe eğitimi açısından incelenmesi’, “Hüseyin Nihal Atsız romanlarında şahıs kadrosu vd.”.

- “İrk” ve “millet” kavramlarını analiz etmek ve bu kavramların tarihsel gelişimlerini de dikkate alarak aralarındaki farkları ortaya koymak,
- Atsız’ın fikirlerinden yola çıkarak onun “Türk” tanımına ve ırkçılığa dair görüşlerine temas ederken, din ve Türklükle ilgili düşünceleri ile “ülkü” olarak adlandırdığı ideallerinin tahlilini yapmak.

Bu çalışmanın, başta felsefe olmak üzere, sosyoloji ve medeniyet tarihi ve genel olarak ilahiyat alanlarına mütevazı bir katkı olacağını düşünmekteyiz.

3. Araştırmanın Yöntemi

Takip edeceğimiz yöntem, analitik bir yöntem olacaktır. Düşünceler analiz edilip mantıkî sonuçlarının neler olduğu ortaya konulduktan sonra, belirlenen temel başlıklara göre, ayrıştırılan fikirlerin tümevarım yoluyla terkibine gidilecektir. Kısaca, verilerin değerlendirilmesi felsefî tahlil, terkip ve değerlendirme yoluyla yapılacaktır. Kavramsal analizler yapılacak ve kimi yerlerde kavramlar ve düşünceler arasında karşılaştırmalar yapıp görüşler arasındaki iç bağlantıların geçerliliği tartışılacaktır. Yeri geldikçe konuyla ilgili fenomenolojik ve egzistansiyal boyutlar da tartışmaya dahil edilecektir.

Bu çalışma, iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci ana bölümde “Hüseyin Nihal Atsız’ın Millet Anlayışı” ele alınacaktır. Birinci bölüm dört alt başlıktan oluşacak, bu başlıklardan ilki olan, “Millet Kavram ve Gerçeği” adlı başlıktan önce, millet kavramına ilişkin çeşitli fikir adamlarının görüşlerine, daha sonra konuyla ilgili Atsız’ın düşüncelerine yer verilecektir. “Milleti Oluşturan Maddî ve Mânevî Unsurlar” isimli ikinci alt başlığımızda, Atsız’a göre, milleti oluşturan maddî ve mânevî unsurlar nelerdir? Sorusuna cevap aranacaktır. Birinci bölümün sırasıyla üçüncü ve dördüncü alt başlıklarında ise, Atsız’a göre “Millet Türklük İlişkisi” ve “Tarihsel ve Toplumsal Bir Olgu Olarak Millet” konularına değinilerek, Atsız’ın millet-Türklük anlayışı ve milletin olgunlaşma süreci ile ilgili bilgiler verilecektir.

İkinci ana bölüm, “Hüseyin Nihal Atsız’ın Medeniyet Anlayışı” çerçevesinde şekillenecektir. Birinci bölümde olduğu gibi, bu bölüm de dört alt başlıktan oluşacak, ilk olarak “Medeniyet Kavram ve Çerçevesi” başlığında

medeniyetle ilgili genel bilgiler verilecek, devamında Atsız'ın “medeniyet” görüşleri üzerinde durulacaktır.

“Medeniyetin Kurucu Unsurları: Din ve Türklük” isimli kısımda, Nihal Atsız'ın, İslamiyet, din ve Türklük ilişkisi konularındaki görüşlerine temas edilecektir. İkinci bölümün son iki alt başlığı olan: “Ülkünün Gerçekleşmiş Hâli Olarak Medeniyet” ve “Medeniyetin Geleceği ve Milletin Kaderi” konularında ise, Atsız'ın Türkçülük-Turancılık ülküsü ve bu ülkeye ulaştıracak araçlar ve son olarak Türk milletinin varlığını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu mânevî hasletlerden, bunun yanı sıra bilim teknik konusundaki ilerlemelerden bahsedilecektir.

4. Araştırmanın Kaynakları

Tezimizin araştırılması ve yazılması aşamasında genel olarak, Hüseyin Nihal Atsız'ın kendi eserlerinden ve kendisi ile ilgili yazılmış çalışmalardan faydalanılmıştır. Bu eserler: Hüseyin Nihal Atsız'ın; “Atsız Mecmua”, “Orhun ve Ötüken” dergilerinin ilgili sayıları, “Makaleler III ve IV”, “Türk Tarihinde Meseleler”, “Türk Ülküsü”, “Yolların Sonu”, “Turancılık Millî Değerler ve Gençlik”, “Türk Edebiyatı Tarihi” vb. eserleri, Ahmet Bican Ercilasun'un “Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi”, Erol Güngör, Mustafa Kafalı, Osman F. Sertkaya ve Saadettin Yağmur Gömeç'in yayına hazırladığı “Atsız Armağanı I ve II”, ile Nergishan Tekin'in “Nihal Atsız” adlı eseri.

Bunların dışında çalışmamızda bizlere yardımcı olabileceğini düşündüğümüz; Hasan Acar'ın “Milliyetçilik Tipolojileri”, İskender Öksüz'ün “Millet ve Milliyetçilik” adlı eseri, Mehmed Niyazi'nin “Millet ve Türk Milliyetçiliği”, Mehmet Ali Aynî'nin “Milliyetçilik” gibi eserlerinden faydalanmanın yanı sıra ayrıca, konumuzla ilgili olduğunu düşündüğümüz diğer birçok kitap ve akademik çalışmalardan istifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MİLLET ANLAYIŞI

1.1. Millet Kavram ve Gerçeği

Millet kelimesi, köken olarak Arapça bir kelime olup Türkçeye geçerken Arapçadaki anlamında değişiklik olmuştur. Me-le-le kökünden gelen sözcük; din, şeriat, diyet, yol ve sünnet gibi farklı anlamlara gelmektedir.²² Bunun yanı sıra, kelime dilimizde “din, mezhep, bir din ve mezhebe mensup olanları ifade edecek şekilde kullanılmıştır.”²³ Ancak bu kavram Osmanlı’da daha çok büyük ölçüde Müslüman olmayan dinî cemaatleri ifade etmek için kullanılmıştır. Yani bütün müslümanlar bir ümmet sayılıyor ve Ümmet-i Muhammed adını alıyordu. Rum, Ermeni ve Yahudileri ifade etmek için ise, etnik bakımdan değil, dini cemaatleri ifade etmek için millet deniyordu.²⁴

Millet kelimesi, TDK sözlüğünde “ulus” kelimesi ile eş anlamlı olarak gösterilmiş, “Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu.” şeklinde tanımlanmıştır.²⁵ Türkler geçmişte, ulus kelimesi ile aynı anlamda olan “budun” kelimesini kullanmışlar, ancak “ulus” ve “budun” kavramları milletin ifade ettiği sosyolojik anlamdaki o mânevî bütünleştiriciliği karşılayamamaktadır. Zirâ budun ve ulus kavramları daha çok Türk boylarını ifade etmek maksatlı kullanılmıştır. Her ne kadar millet kavramı dilimize Arapçadan geçmiş bir kelime olsa da millî havsalamızda mânâ bakımından zenginleşerek milletimizin öz malı olmuştur.²⁶

“Millet” sözcüğünün ne ifade ettiğini daha iyi kavramak için, kullanım açısından ona anlamca yakın duran “ırk”, “kavim”, “ümme”, “halk”, “devlet”

²² Hatice Özyurt, “Millet Kavramının Anlam Alanı ve Teorik Çerçevesi”, *Genç Mütefekkirler Dergisi* 1/2 (Aralık 2020), s. 93.

²³ Ferit Devellioğlu (ed.), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat* (Aydın Kitabevi-ankara, 2013), s. 977.

²⁴ Niyazi Mehmed, *Millet ve Milliyetçilik* (Ankara: Ötüken, 2000), s. 16.

²⁵ TDK- *Büyük Türkçe Sözlük-Tek Cilt* (Ankara: Tdk yayınları, 2011), s. 1683.

²⁶ Abdulkadir İnan, “Türk Etnolojisini İlgilendiren Birkaç-Terim Kelime Üzerine”, *Türk Dil Kurumu Yayınları* c.4/179-195 (Haziran 1956), s. 179.

kelimelerinden ayırmak gerekmektedir. Türkçede “asıl”, “kök”, “damar”, mânâlarına gelen ırk kelimesi, aynı zamanda “cins” anlamına da gelecek şekilde kullanılmaktadır. Irk sözcüğü, ten rengine göre yapılan ayırım ya da sınıflandırma şeklini de ifade edebilmektedir. Kavim ise, dil ve gelenek bakımından müşterek bir zümreyi ifade etmektedir.²⁷ Arap kavmi, Türk kavmi, Sırp kavmi gibi. Ümmet bir dine mensup fertler topluluğunu ifade ederken, halk kelimesi, kavim mânâsında kullanıldığı gibi bir devletin tebaası ya da seçkin olmayan millet mânâsında kullanılmaktadır.²⁸ Devlet de toplumu yöneten kurallar ve yasalar yaratma otoritesine sahip ayrı bir kurumlar kümesini ifade etmektedir.²⁹

Kavramın kökeni ile ilgili verdiğimiz bu sınırlı bilgilerden de anlaşılabilirliği gibi, kelimenin semantik açıdan zengin bir içerime sahip olduğu sonucuna varılabilir. Her ne kadar millet kelimesine çeşitli mânâlar verilmiş olsa da onun tarifini yapmak hiç de kolay değildir. Dolayısıyla milletin evrensel bir tarifi de bulunmamaktadır. Millet kelimesi, kullanıldığı bağlamlarda nispeten açık anlamlara sahip olan; ancak kavramsal tarifi yapılmaya çalışıldığında kuşatıcı bir tanımla yapılamamaktadır. Sözgelimi bu kelime, “İnsanın ve Vatandaşın Hakları Beyannâmesi”nde kullanılmış ise de tanımla yapılmamıştır. Her millet kendi millet tarifini yapmış, bu konuda beynelmilel bir mutabakat sağlanamamıştır. Ancak, bu hususta genel mânâda iki farklı görüşün daha esaslı ve umum tarafından kabul edilebilir olduğunu görmekteyiz. Bunlardan ilki objektif millet anlayışıdır ki, bu anlayışa göre millet, aynı dili konuşan, aynı ırktan, aynı kültürü yaşayan, aynı dine mensup insanlar topluluğuna denmektedir. İkinci görüşe göre ise modern dünyada lisan, din ve kültür açısından birçok millet birbirine benzemektedir. Ancak bu milletler farklı devletlere sahip oldukları gibi, kendilerini farklı bir milletin unsuru olarak görmektedirler.³⁰

²⁷ Recep Şentürk, “İslam Ansiklopedisi”, *Kavim* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011), 25/s. 68.

²⁸ Mehmet Ali Aynî, *Milliyetçilik* (İstanbul: Kurtuba Kitap, 2011), s. 60.

²⁹ Ahmet Cevizci (Ankara: Engin Yayıncılık, Nisan 1996), “Paradigma Felsefe Sözlüğü”, s. 224.

³⁰ Yusuf Sarımay, *Atatürk’ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı* (Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1990), s. 7,8.

Halk, kavim ve ırktan başka bir hakikat olan millet kavramına semavi kitaplar da dahil birçok kaynakta işaret edilmektedir. Halk, zaman ve mekân bakımından nispeten dar bir dönemde yaşayan insan topluluğudur; millet gibi daha uzun erimli tarihsel bir boyuta sahip değildir. Nitekim halkın, millette olduğu gibi içine aldığı bireyler arasında derin mânevî bir bağın oluşması gerekmez, onda salt aynı toplumda yaşamanın getirdiği zorunluluk neticesinde ortaya çıkan hukûkî ve maddî bir ilişki söz konusudur. Cüretkâr bir ifadeyle her türden toplumsal kümeleşmenin nihayetinde ermek istediği gerçek, millet gerçeğidir.³¹ Aynı kökten gelen kavimler bile her zaman milletin değerler bütünü içerisinde yer almayabilir. Çoğu kere, karışan kavimler özelliklerini ortaya çıkan milletlerde yaşatamamaktadırlar. Çünkü çeşitli özellikler birbirinin tersi olduğundan aynı milletin şahsiyetinde barınamamakta, ağır basan özellikler milletlere şahsiyetini vermektedir. Meselâ Güney Amerika'da oluşan milletlerin şahsiyetinde İspanyol ve Portekizliler ağır basmışlardır. İşte halk dediğimiz şey milletin dışarısında kalan kısmı ifade eder.³²

Burada dikkat çekilmesi gereken şey, milletin, salt beşerî ve coğrafi bir oluşum olmadığıdır. Millet, kökü tarihin derinliklerine uzanan canlı bir varlıktır. Bu millet varlığının nasıl bir gerçeklik olduğunu anlamak için, Türk milletinin tarihsel ve toplumsal durumuna bakmak yeterlidir.³³

Türk milliyetçiliğinin fikir babası olarak kabul edilen sosyolog Ziya Gökalp, bu konuda önemli fikirler ortaya atmıştır. O, Türkçülüğün farklı kategorik tariflerinden söz etmiştir. Bunlardan ilki, ırkî Türkçülerdir ki bunlara göre millet ırktan farklı bir şey değildir. Fakat bu görüşe karşı çıkan toplum bilimciler vardır. Onlara göre millet seciyesinin teşekkülünde ırkın hiçbir tesiri bulunmamaktadır. İkincisi, kavmî Türkçülerdir. Bu zümre de milleti kavimle eşdeğer tutmaktadır. Kavim aynı ana ve babadan oluşmuş içinde yabancı hiçbir unsurun dahli olmayan bir zümreyi ifade eder. Aksine, millet bünyesinde ise farklı kavimler yer alabilir. Üçüncüsü coğrafi Türkçülerdir. Bu zümreye göre, millet coğrafi sınırlarla ve üzerinde yaşadığı toprakla belirlenir. Bu görüşe itiraz eden Ziya Gökalp “aynı

³¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”, *Ötüken* 61 (Ocak 1969), s. 3.

³² Niyazi Mehmed, *Millet ve Milliyetçilik*, s. 21.

³³ Erdem, *Türk Kimdir, Türklük Nedir?*, s. 55.

toprak üzerinde farklı milletlerden insanlar hayat sürebilmektedir” der. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere milletin izahında tek başına ne ırk ne kavim ne de coğrafya yeterlidir. Ziya Gökalp, milletin oluşumu için din, dil, ahlâk ve güzellik duygusuna sahip insanların bir araya gelmesi gerektiğini ifade etmiştir.³⁴

Yusuf Akçura da Ziya Gökalp’e yakın bir yaklaşımla milleti şu şekilde tarif etmektedir: “*Millet, ırk ve dilin esasen birliğinden dolayı içtimâî vicdanında birlik hasıl olmuş bir cemiyet-i beşeriyedir.*”³⁵

Yusuf Akçura’nın ifadelerinden, milleti millet yapanın, onun müntesiplerinin iç dünyası ve vicdanındaki müşterek fikir, duygu ve ülküler olduğu anlaşılmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız ideolojik tavır bakımından Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp’e yakındır. Ancak, onun konuyla ilgili kendisine özgü bakış açıları da mevcuttur. Atsız, millet kavramını ilk kez ele aldığı ve ona geniş bir yer verdiği 1934 senesinde neşredilen Orhun dergisindeki bir yazısının giriş bölümünde kavramla ilgili olarak şunları söylemiştir: “*Şimdiye kadar milletin umumî bir tarifi yapılmamıştır. İctimaiyat alimleri bu hususta bir şeyler gevelemişlerse de, içtimaiyatın ilim olduğunu iddia etmelerine rağmen ilmî bir millet tarifi yapamamışlardır. Bunun sebebi her milletin başka türlü olması ve bundan dolayı başka bir tarife muhtaç bulunmasıdır.*”³⁶

Anlaşılmaktadır ki, Hüseyin Nihal Atsız, gerçek anlamda bir millet tanımının bugüne kadar yapılmadığını ve bu konuda söylenenlerin ilmî olmadığını iddia etmektedir. Ona göre, her millet birbirinden farklı özelliklere sahiptir ve farklı özelliklere sahip olan her millet için farklı bir tanım gerekir. Yani bizler, milletin tanımını değil milletler arasından ancak bir milletin tanımını yapabiliriz ki, bu tanım için o milleti iyi bilmek gerekmektedir. Dolayısıyla Atsız, millet tanımını için, mensubu olmaktan şeref duyduğu Türk milletini seçmiştir ve Türk milletini oluşturan unsurları kan, dil ve ülkü olarak sıralamıştır. Ona göre, Türk milleti, soyu Türk olan, yani Türk kanı taşıyan, Türkçe konuşan bunun yanında aynı amacı

³⁴ Mehmed Ziya Gökalp, *Türkçülüğün esasları* (İstanbul: Varlık Yayınları, 1968), s. 18,19,22.

³⁵ Yusuf Akçura, *Türk yılı 1928* (İstanbul: Yeni Matbaa, 1928), s. 291.

³⁶ Atsız, *Makaleler III*, s. 127.

benimseyen Türklerden oluşur. Atsız'ın aynı yazısının devamına baktığımızda, bir millette ne eksikse o millete ilişkin tarifte o haslet kullanılmaz. Sözelimi, Alman milletin oluşumunda Cermen ırkı belirleyici olduğu için Alman milletin tarif edilmesinde ırk olmazsa olmaz bir unsur olur. Bunun aksine, Fransızların tarihte ortaya çıkışında birden fazla ırk belirleyici olduğu için onlar ırkı milliyette kurucu öge olarak kabul etmemişlerdir. Atsız, milliyetin belirlenmesinde ırkı tamamlayıcı unsurlardan biri olarak görür. Ona göre, ırk, toplumu tek başına millet yapamaz. Şayet millet için ırkı esas alırsak, Amerikalılar ve Fransızlar; kültür ve dili esas alırsak, Belçikalılar, İsviçreliler ve Çinliler; vatani esas alırsak da, Yahudiler millet olamazlar.³⁷

Sosyologlar arasında milleti bütünüyle ırka dayandıran teorileri benimseyenleri bulmanın zor olduğunu iddia edenler vardır. Fakat pek çok sosyolog millet gerçeğini izah ederken, etnisite temeline atıfta bulunmaktadır. Zira bir millet sonradan zuhur etmiş bile olsa, onun etnik bir kökü ve geçmişe uzanan bir soy ayağı mutlaka bulunmaktadır.³⁸

Atsız, diğer milletleri de kapsayan bir millet tanımını gereksiz gördüğünden, kendi milleti olan Türk milletini kendi tarifince ifade etmiştir. Ona göre, Türk milleti, Türk kökünden gelenlerle, Türk kökünden gelmiş olanlar kadar Türkleşmiş kimselerden müteşekkil bir topluluktur. Burada, Türk kökünden gelenler ve onlar kadar Türkleşmiş kimseler vurgusu önemlidir. Çünkü Atsızın millet anlayışında, zannedildiği gibi, biyolojik bağı esas alan dar açılı bir yaklaşım yoktur. Yine de milletin oluşumunda, hem asli bir soy, hem de varlığını bir şekilde sürdürüp birçok yönüyle ana soy unsuruyla bütünleşip aynı milletin bir parçası olmayı başarmış unsurların varlığı da inkâr edilemez.³⁹

Hüseyin Nihal Atsız, her ne kadar Türk milletin teşekkülünde Türk soyunu, ırkını, vazgeçilmez bir unsur olarak görse de, Türkçüleri yirmi kuşak ötelede soy kütüğü arayan kimseler olarak tanıtan ve tanımlayanları tatbik ve

³⁷ Atsız, *Makaleler III*, s. 128.

³⁸ İskender Öksüz, *Millet ve milliyetçilik* (Ankara: Panama Yayıncılık, 2016), s. 342.

³⁹ Atsız, “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”, s. 3.

araştırma kabiliyeti olmayan müfteriler olarak değerlendirmektedir. Atsız, bu kişilere şu şekilde cevap vermektedir: *“Yıldırım Bayazıd’ın annesi Türk değil diye hiçbir Türkçü onu Türklük kadrosundan çıkaramaz. Yine, Mehmet Akif, babası Arnavut ve kendisi de bir ümmetçi olduğu halde, hiçbir Türkçü Mehmet Akif için Türk değil diyememiştir, dememiştir. Mesele onlar kadar Türk olabilmektedir. Zirâ, yüksek bir millî ruha yabancı unsurlar tesir edemez. Millî ruh yabancılığı eritir; fakat millî ruh zayıflar ve yabancı hayranlığı başlar ve milliyet inkâr edilirse, işte o zaman her şey allak bullak olur”*. Atsız, ifadelerinden de anlaşıldığı gibi Türk kökünden gelmemiş olanları Türk saymadığı halde, Türk kökünden gelmiş kadar Türkleşmiş ve başka bir ırkın millet şuurunu içinde taşımayanları da Türk saymaktadır.⁴⁰

Atsız’ın fert ile millet arasında güçlü bir ilişki kurduğuna dair ipuçlarına romanlarındaki karakterlerinde de rastlamaktayız. Nitekim “Bozkurtlar” romanındaki karakterlerden “Yüzbaşı Böğü Alp” ile “Uygur” hikayesinde yer alan “Burkay”, “Ruh Adam” romanındaki “Yüzbaşı Selim Pusat”, tarihin farklı zamanlarında yaşamalarına rağmen aralarında organik bir ilişki bulunmaktadır. Bunlar ayrı zamanların aynı insanlarıdır. Çünkü, Atsız, kendi şahsiyetinden ait olduğu milleti ayırmamaktadır. Milletin herhangi bir ferdi ile millet arasında geliş güzel bir münasebet yoktur; bilakis biyolojik bir bağ söz konusudur. Birey ebediyete yürüyen milletle beraber yaşamaktadır. Daha açık bir ifadeyle, fert millet, millet de fert demektir. Tasavvuftaki vahdeti vücut felsefesine de benzeyen bu yaklaşıma göre, bireyleri milletin bir tecellisi olarak kabul edebiliriz. Çünkü fert, devamlılığını milletin devamlılığına borçludur. Buna karşın milletin her bir ferdi, ırmağın damlaları gibi milletin hem teşekkülünü hem de zaman içindeki akışını sağlamaktadır.⁴¹

Öyle anlaşılmaktadır ki Atsız, millet kavramını toplum gerçeğini ifade etmek için kullanılan diğer kavramlara tercih etmektedir. Ona göre, millet kavramına alternatif olarak kullanılan bazı kavramlar anlam bakımından kısırır.

⁴⁰ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 579.

⁴¹ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız Armağanı* (Ankara: Altınordu Yayınları, 2017), 1/s. 117.

Hatta Atsız’a göre millet kelimesini kullanmak istemeyen farklı odaklar ya da ithal ideolojiler, halk ve yığın gibi ifadeleri millet kelimesinin yerine kasıtlı olarak kullanmıştır.⁴² O eleştirilerinde bu kelimelerle millet kelimesinin semantik çerçevesinin uyuşmadığını vurgulamış ve bu bağlamda, Şemseddin Sami’nin Kamus-i Türki adlı eserinde “halk” kelimesini insanlar, cemiyeti beşerîye, umum, cemaat, güruh, kalabalık diye açıkladığını belirtmiştir. “Halk” sözcüğünün milletin alt bir tabakasını ifade etmek için (İstanbul halkı ya da Orta Anadolu halkı gibi) kullanılabileceğini iddia etmiş, ayrıca, yaygın olarak kullanılan “halktan yetişme” ya da “halk tabakası” gibi kullanımların gereksiz olduğunu belirtmiştir. Çünkü, ona göre, herkes zaten millettten yetişmedir. Atsız, kavramların geçmişten geleceğe uzanan zamansal tarafını hesaba katarak, “halk”, içinde bulunduğumuz zamanda vardır. Ancak millet hem geçmiş, hem şimdiki, hem de gelecek zamanda yaşar diyerek, milletin geçmişten bugüne uzanan maddî ve mânevî bir birikime dayandığını ifade etmiştir. Yani, millet bir var olma şuurunun ifadesidir. Eğer Türkiye’deki insanlara “halk” diyecek olursak, bu insanları sadece gündelik işleri yapıp eğlenen bir hammadde yığınınından farklı görmemiş oluruz. Fakat, aynı insanlara Türk milleti dediğimizde, tarihten bugüne taşınan zaferlerin ve kültürün mimarı, ülküleri bir ve vatani için her türlü fedakarlığı göze alabilecek cesur ve güçlü bir insan topluluğunu ifade etmiş oluruz. Millet, neyi nasıl yapması gerektiğini bilen bir organizmadır. Halk, savaşa makinalı tüfeklerin zoruyla giderken, millet, bunu görev bilinciyle isteyerek yapar. Millet, haysiyet ve utanç sahibidir. Bu duygular onu yaratılıştan cesaret sahibi olmasa bile gözünü kırpmadan kutsal saydığı değerler uğruna ölüme götürebilen duygulardır.⁴³

Topluluğu ifade eden kavramların anlam derinlikleri ile ilgili olarak farklı fikir adamlarının da ileri sürdükleri görüşler olmuştur. Sözgelimi, Atsız’ın “millet” ve “halk” ayırımına benzer bir ayırımı, Aliya İzzetbegoviç, “toplum” ve “topluluk” kavramları arasında yapmış, fertler tarafından oluşturulan ve “çıkar” mantığı ile hareket eden toplumun, kişilerin birlik ve beraberlik duygusu ile birbirine bağlı

⁴² Atsız, “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”, s. 3.

⁴³ Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü* (İstanbul: Ötüken, 2011), s. 113.

olduğu “topluluk” kavramından farklı olduğunu vurgulamıştır. O, toplumun maddeye, topluluğun ise mânevî ihtiyaca meylettiğini, toplumda bencillik ön plana çıkarken toplulukta ise kardeşlik hukukunun ve paylaşımın, birbiri için yaşamanın önemli olduğundan söz etmektedir.⁴⁴

İşte bütün bu söylenenlerden Atsız’ın toplum için neden “millet” sözcüğünü kullanmayı tercih ettiği açıkça anlaşılmaktadır. O, bu hassasiyete hayatın her alanında sahip olunması gerektiğini düşünür. O, kurumsal bir kişilik olarak devletin de bu kavramı diplomaside ve başka alanlarda kullanması gerektiğini düşünür. Atsız, Türk dışişlerinin “halklarımız arasındaki geleneksel dostluk” vb. ifadelerini, milletlerimiz şeklinde kullanmasının daha uygun olduğunu savunur. Ona göre, millet sözcüğü pasaportlarda mensubiyeti ifade etmek için kullanılan basit bir sözcük değildir.⁴⁵

Bu bağlamda Atsız’dan şöyle bir alıntı yapmak yerinde olacaktır: “Sözün kıyası: Biz çobandan bilgine kadar bir bütün halinde Türk milletiiz. Türk milleti, siyasî sınırlarla ölçüştürülmesine imkân olmayan, Adalar Denizi’nden ve Tuna’dan Altayların ötesine kadar uzanan geniş dünyada yaşayan yaratıcı millettir. Bu köklü millet, birtakım maskaraların tabirleri ve taktikleriyle, dillerinin zorla değiştirilmesiyle ve bozulmasıyla, yurtlarından sürgün edilmekle bölünmez, yok olmaz. Sürülseler de dilleri bozulup değiştirilse de günün birinde yeni bir bozkurt doğup Türkellerini kurt başlı sancak altında birleştirir, değişen lehçeleri tek bir ebedî Türkçe haline sokar, Türk’ten boşaltılan Türk ülkelerini Türklerle doldurur. Yoksul budunu bay kılar, azlık milleti çok eder, geri kalmışı en ileri ve üstün seviyeye ulaştırarak tarihin önüne geçilmez zarureti gerçekleştirir”.⁴⁶

Sonuç olarak millet, tesadüfen bir araya gelmiş kalabalıklar değildir. Onun niteliği belirli bir zaman içerisinde kazanılabilmektedir. Millet, salt coğrafi bir bütünleşme ile de ifade edilemez. Fonksiyoneldir. Onun için anlamlı bir kültürel bütünleşme ve aynîleşme gereklidir. O uzun bir tarihe ihtiyaç duyar. Bir derneğe

⁴⁴ Aliya İzzetbegoviç, *Doğu Batı Arasında İslam* (İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 2013), s. 230.

⁴⁵ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 114.

⁴⁶ Atsız, “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”, s. 4.

üye olur gibi millete üye olunamaz. Millet ortak irade sahibi fertlerin, nesiller boyu koruduğu müşterek bir mirastır. Dolayısıyla milleti meydana getirmek için tek bir unsur yeterli olmamaktadır.⁴⁷

1.2.Milleti Oluşturan Maddî ve Mânevî Unsurlar

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, milleti oluşturan unsurları temelde ırk (soy), toprak, emek dil, din ve tarih birlikteliği, örf adet ve gelenekler, ahlâk, sanat ve güzellik anlayışı olarak sıralayabiliriz. Bunlardan soy, toprak ve iktisadî faaliyetleri maddî unsurlar arasında; din, dil, ahlâk, sanat ve güzellik anlayışı, örf ve adetler, terbiye ülkü ve tarih birliğini mânevî unsurlar arasında değerlendirebiliriz.⁴⁸ Milletler gelişigüzel insan yığınları değildir. Bu bakımdan, saymış olduğumuz unsurlar, insan topluluklarının zaman içerisinde millet haline dönüşmesinde doğrudan ya da dolaylı önemli bir etkiye sahiptir. Sosyologlar, milletleri meydana getiren bu maddî-mânevî unsurların hepsine birden kültür adını vermektedirler. Kültür denilince akla ilk olarak dil gelmektedir. Dil, toplumun millet olma sürecindeki en önemli unsurdur.⁴⁹ Ancak, “toplumun milliyetinin tespitinde yegâne miyar dildir” diyemeyiz. Mehmet İzzet’in *Milliyet Nazariyeleri* adlı kitabında belirtildiği gibi bu anlamda Nowicouw: “Hintliler İngilizce konuşuyor diye Hint toplumu İngiliz milliyetine mensup mudur?” sorusuna “Evet, çünkü Hintliler, ancak duygu, düşünce ve duyarlılık bakımından kendileri olmayı terk ettikleri gün milliyetlerini kaybedebilirler” diyerek cevap vermiştir. Demek ki: millet olabilmek için, aynı dili konuşan insanların, aralarındaki ortak soy aidiyetlerinin farkında olmaları gerekir. Çünkü aynı dili konuşmadıkları halde, aynı soydan geldikleri bilincinde olup, milliyet duygusunu devam ettiren toplumlar vardır.⁵⁰

Millî kimliğimizin ve karakterimizin oluşumunda örf ve adetler de oldukça önem arz etmektedir. Nitekim, antropologlar ve kültür tarihçileri bu örf ve adetleri

⁴⁷ Mustafa Erkal, “Millet, Milliyetçilik, Ulusçuluk ve Kültür Mozayığı”, *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999), s. 278.

⁴⁸ Dilaver Cebeci vd., *Türk Düşüncesi* (İstanbul: İrfan Yayıncılık, 2008), s.27.

⁴⁹ Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2007), s. 25.

⁵⁰ Mehmed İzzet, *Milliyet Nazariyeleri ve Milli Hayat* (İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1969), s. 105.

incelemişler, örf ve adetlerin milletleri birbirinden nasıl ayırdığını detaylı bir biçimde açıklamışlardır. Bu ayırıcı özelliğe diğer unsurlar da eklendiğinde geçmişten bugüne getirilen değerler bütünü yani kültür meydana gelir. Örf ve adetlerin etkisiyle zenginleşen kültür, musikiden resme, mimariden diğer sanat alanlarına kadar (buna toplumların aile ve hukuk sistemleri, çalışma şekilleri, ekonomi yönetimlerini de dahil edebiliriz.) bir milletin hayatına şekil veren her türlü maddî ve mânevî değeri içermektedir. Milleti oluşturan maddî ve mânevî unsurlar birbirinden ayrılamayacak kadar iç içe geçmiş durumdadır. İnsan ruhuna özgü mânevî değer, duygu ve düşüncelerin bir kısmı, sanat eserlerinde somutlaşabilir. Sözelimi “camii ve fabrika” bu iki yapı incelendiğinde: camii dışarıdan ilk bakışla, şekle bürünmüş bir madde yığını olarak görünebilir; ancak, biz onun yalnız maddî bir kütleden ibaret olmadığını biliriz. O, milletin inancının ortak bir görünümü, bir duygunun, bir inancın madde şekline girmiş halidir. Fabrika da, cami ile aşağı yukarı aynı malzemeler kullanılarak inşa edilmiş bir yapı olmasına rağmen, fabrika maddî ihtiyaçları gidermek için ortaya konulmuş bir yapı olduğundan, burada kendini gösteren ruh camidekinden çok daha farklı olmaktadır. Neticede, insanoğlunun ihtiyaç sahası çok geniştir. Mânevî ihtiyaçlarımız, çeşitli alanlara yönelik mimarî eserler ya da toplumun hayatını kolaylaştıran birtakım icatlar şeklinde maddî bir görünüme kavuşabilirler. Elbette bu ihtiyaçlar zamana ya da mekâna bağlı olarak değişebilirler. Ancak her değişenin içinde değişmeyen bir öz bulunduğu gerçeğini unutmamak gerekir zira öz benliğini koruyarak meydana gelen değişime gelişme, tam tersine ise, çürüme ya da bozulma diyoruz.⁵¹

Millete ait maddî ve mânevî unsurlar, toplumsal yaşantıda ortaya çıkan birtakım sorunlar ya da dönüşümlere bağlı olarak çeşitlilik arz edebilir. Yani, milleti oluşturan mevcut maddî ya da mânevî unsurlara birçok yeni unsur eklenebilmektedir. Demek oluyor ki, toplumsal anlam-değer dünyası değişen, oluşan ve yeni öğeleri içine alan bir yapıdadır.⁵²

⁵¹ Kaplan, *Kültür ve Dil*, s.25-26-27.

⁵² Cebeci vd., *Türk Düşüncesi*, s.27.

Bu bağlamda, Hüseyin Nihal Atsız'ın milleti oluşturan değerlerin neler olduğuna ilişkin görüşlerine temas etmemiz uygun olacaktır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Nihal Atsız'ın bu yöndeki fikirleri daha ziyade Türk milleti gerçeği esas alınarak oluşmuştur. 1934 senesinde Orhun dergisinde kaleme aldığı bir makalede, Türk olmak için gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır: *“Türk olmak için önce kanı Türk olmak lazımdır. Ondan sonra dili Türk olmak lazımdır. Ondan sonra da dileği Türk olmak lazımdır”*.⁵³

Atsız, burada soy, dil ve çalışmamızın ilerleyen başlıklarında daha detaylı ifade edeceğimiz, “amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey, ideal” anlamlarına gelen ülkü birliğinden söz etmektedir.⁵⁴ O, Türk olmak için Türk ırkının binlerce yıllık maddî ve mânevî hasletlerinin tevarüs edilmesi gerekliliğinden bahsetmiş ve bunun üç beş yılda hatta bir asırda bile elde edilemeyeceğinin altını çizmiştir. Atsız için ırk ve kan meselesi önemlidir ve Türk olmak için gereklidir. Ancak o Türk kanı taşımamasına rağmen Türk kanı taşırmışçasına fiil ve eylem birliği içerisinde yaşayanları da Türk olarak kabul eder.⁵⁵ Kandan sonra ise, dilin ehemmiyeti üzerinde durmuş, her Türk'ün dilinin mutlak suretle Türkçe olmasını gerekli görmüştür. O, yabancılar arasında yaşamalarından ötürü, bir sebeple dilini unutmuş, Türk diline yabancılaşmış Türklerin, Türklüklerini unutmamaları kaydıyla, Türklük dairesi içinde kalacaklarını ifade etmiştir. Burada, onun şu ifadesini aktarmak yerinde olacaktır: *“Bazılarının söylediği gibi milliyet yalnız anlaşma vasıtası olan dilin birliği ile izah edilseydi, bir İstanbul Yahudi'sinin bize bir Kırgız'dan daha yakın olması gerekirdi”*.⁵⁶

Atsız, maddi ve manevi unsurlarıyla tarif ettiği Türklük kavramında üçüncü önemli unsurun dilek ve ülkü birliği olduğunu iddia etmiştir. Sözgelimi, Gazi

⁵³ Atsız, *Makaleler III*, s. 133.

⁵⁴ TDK- *Büyük Türkçe Sözlük-Tek Cilt*, s. 3704.

⁵⁵ Nejdett Sançar, *1944 Irkçılık Turancılık Davası-Mahkeme Günlükleri (Hazırlayan: Serkan Akgöz)* (İstanbul: Bozkurt Yayınları, 2018), s. 402.

⁵⁶ Atsız, *Makaleler III*, s. 132.

Mustafa Kemal'in şahsiyetinde Türk milletinin ortaya koymuş olduğu azim ve başarının sırrı dilek birliğidir.⁵⁷

Yine Atsız, 1941 yılında kaleme almış olduğu “Üç Rejim” adlı yazısında da bu minvalde “*Milliyet maddî ve mânevî bir şeydir. İrsî, ananevî, tarihi biyolojik bir keyfiyettir*” demiş ve milliyetin maddî yönünü “irsî, biyolojik ve antropolojik: mânevî yönünü ise, “ananevi ve tarihi” özelliklerin temsil ettiğini dile getirmiştir.⁵⁸

Atsız, zaman zaman milliyetin mânevî yönüne, zaman zaman da maddî yönüne dikkat çeker. O, milliyetin her iki tarafının da Türklüğün olmazsa olmaz tamamlayıcıları olduğu iddiasındadır. O, bu düşüncesini 1934 yılı Orhun dergisinde şu sözlerle ifade etmiştir: “*Türklük yalnız mânevî-ahlâkî değil, aynı zamanda maddî (yani fizik, fizyolojik, fizyonomik ve antropolojik) bir şeydir*”.⁵⁹

Atsız'ın bu ifadelerinden onun, soy temelli bir yaklaşıma sahip olduğu anlayışı çıkarılabilecek olsa da, daha sonra kaleme aldığı yazılarında mânevî temelli bir millet anlayışına yakın değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. 1952-1966 senelerinde Orkun ve Ötüken dergilerinde kaleme aldığı makalelerde ırkçılığa ve kendilerini ırkçılık ve kafatasçılıkla suçlayanlara karşı sert ve net bir çıkış yaparak şu cevabı vermiştir: “*Bütün bunlara bakarak Türkçüler, ırkçılığı değişmez bir prensip olarak kabul etmişlerdir. Fakat bu ırkçılık, ırkçılığın ne olduğunu bilmeyen veya bilmezlikten gelenlerin ileriye sürdüğü gibi insanları ölçüden ve laboratuvar muayenelerinden geçirerek hangi milliyete mensup olduklarını tayin mânâsına gelmez. Hemen hemen her ırk başka ırklarla karışmıştır. Bundan bir şey çıkmaz. Çünkü tabiat bir müddet sonra melezliği tasfiye eder. Fakat bir ırk mütemadiyen başka ırklarla karışmakta devam ederse bir zaman sonra, bir daha düzelmek üzere bozulur*”.⁶⁰

⁵⁷ Atsız, *Makaleler III*, s.133.

⁵⁸ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s.576.

⁵⁹ Yusuf Ziya Bölükbaşı, “Türkçü Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme”, *Akademik Hassasiyetler* 5/10 (2018), s.50.

⁶⁰ Atsız, *Makaleler III*, s.89-90.

Atsız'ın Türkçülük' ten ne anladığının anlaşılması bakımından şu ifadeler önemlidir: *“İrkçilik birtakım şarlatan maskaraların ileri sürdüğü gibi kafatası ölçmek, kan tahlil etmek, yedi ata saymakla ilgili değildir. İrkçilik, kan ve ırka dayanmakla beraber Türklük şuurunda olmak, yabancı bir ırkın şuuruna sahip çıkmamak davasıdır”*.⁶¹

Buradaki ifadelerden anladığımız kadarıyla Atsız'ın ırkçılığa yüklediği anlam genetik bir ölçüme tabi tutulan bir bakış açısıyla uyuşmamaktadır. O, ırkı milliyet kavramının muhtevasına dahil etse de, maddî-biçimsel şartlara dayalı soy araştırmalarını komik bulmuştur. Öyle görünüyor ki Galip Erdem'in de ifade ettiği gibi, başka bir soya mensubiyet şuuru taşımamak ve kendini Türk milletine mensup hissetmek ve görmek, Türk olmak için yeterlidir.⁶² Atsız'ın ırk sözcüğünü günümüzde anlaşıldığı şekliyle sadece biyolojik kökeni ifade edecek bir biçimde kullanmadığını söylemek mümkündür. Nitekim, o, zaman zaman Türk ırkı ve Türk milleti ifadelerini birbirlerinin yerine kullanmıştır. İrk ve ırkçılık kavramlarının tarihsel gelişimi de bu noktada oldukça önem taşımaktadır.⁶³ Çünkü ırk kavramı, önceleri beyazlar ve siyahları ayırt etmek amacıyla kullanılıyordu. 19.Yy. sonlarından itibaren II. Dünya savaşına kadar ki zaman diliminde etnik grupları, sözcelimi Britanya'daki dört ırkı (İngiliz, İskoç, Galli ve İrlandalı) ifade etmek için kullanılmıştır. Nazi'nin artan etkisi ile Aryan ve Sami ırkları arasındaki ayrımı ortaya koymak için, II. Dünya savaşından sonra ise Amerikan kullanımının yaygınlaşması ile birlikte antropolojik anlamda kullanıldı.⁶⁴

Her ne kadar, Atsız'a göre, milleti oluşturan üç ana unsur, soy, dil ve ülkü birliği olsa da, Atsız, milleti millet yapan unsurların içerisine dini, Allah inancını, millî sembolleri ve millî mukaddesatı da dahil etmiştir. Bilhassa Allah inancının Türk milletinin temel direklerinden birisi olduğunu özellikle vurgulamış, ülkemizde Allah fikrini yok etmeye çalışan odaklara ve planlara şiddetle karşı

⁶¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Biz Ne İstedığimizi Biliyoruz”, *Ötüken* 26 (Şubat 1966), s. 2.

⁶² Erdem, *Türk Kimdir, Türklük Nedir?*, s. 46.

⁶³ Bölükbaşı, “Türkçü Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme”, s. 51.

⁶⁴ Bernard Lewis, *Semites and Anti-Semites* (Londra: W • W • Norton & Company, 1987), s. 33.

çıkıştır.⁶⁵ Bu hususla ilgili olarak, Nihal Atsız'ın "Propaganda" adlı makalesinde şu cümleler yer almaktadır: *"Ey bu toprak için Allah Allah! diye bağırarak can verenlerin soyundan gelenler! Ey, dokuz asırdır Allah uğrunda gazâ edenlerin nesilleri!.. Körpe beyinleri yeni yeni uyanan yavrularımıza, bu kızıl düzenler ve dolanlarla, Tanrı'nın ne yolda tahayyül ettirildiğini görüyorsunuz. Aldanmayın. Maksat Türk cemiyetinin temel dayanaklarından biri olan Allah fikrini yıkmaktır. Allah düşüncesi, yurt ve millet, sevgi, ahlâk duygusu ve aile bağları yıkıldıktan sonra geriye ne kalır? Her yabancı istilâyı kabule hazır, hayvanlaşmış bir yığın"*.⁶⁶ Yine dinin millet olmaındaki etkisi üzerine "Vedâ" başlıklı makalesinde vurguladığı şu sözler oldukça önem arz etmektedir: *"Milleti yapan unsurlardan biri de din olduğuna göre, Türkler'in dini üzerinde de durmaya mecburuz. Hiç şüphe yok ki, Türkler'in dini Müslümanlıktır. Eski dinimiz olan Şamanlık'tan da bazı unsurlar alarak bir Türk Müslümanlığı haline gelen bu din, on yüzyıldan beri bizim millî dinimiz olmuştur"*.⁶⁷

Atsız, millî sembolü olmayan bir milleti de hayvan sürüsünden farklı görmemektedir ve o, bir milletin millî sembollerine saldıranların ya da millî mukaddesatla alay edenlerin bunu cehaletten değil gizli bir maksat peşinde oldukları için yaptıklarını iddia eder.⁶⁸

"Hürriyetin Sınırları" adlı makalesinde bu konuyla alakalı olarak şunları söylemiştir: *"İnsanlar mizah ve şaka yapabilirler. Fakat bazı konular vardır ki; onlar asla şakaya gelmez. Orada ciddî olmak insanlık borcudur. Bayrakla alay edemezsin. Millî tarihle eğlenemezsin. Kur'an'ı mizah konusu yapamazsın. Aile namusunu hiçe sayamazsın. Bunlar millî mukaddesattandır. Millî mukaddesatı olmayan millet, millet değil hayvan sürüsüdür. Bayrak aslında bir kumaş parçasıdır ama bir millet onu sembol haline getirmiş ve uğrunda yüzyıllarca kan dökmüştür. Bayrağa bez parçası diye baktıktan sonra her şeye bir kulp takmak, insanı insan*

⁶⁵ Tekin, Nihal Atsız, s. 265.

⁶⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *Turancılık milli değerler ve gençlik* (İstanbul: Ötüken, 2011), s. 171.

⁶⁷ Atsız, *Makaleler III*, s. 95.

⁶⁸ Atsız, *Turancılık milli değerler ve gençlik*, s. 64,65.

yapan her konuyu inkâr etmek mümkündür. Zaman zaman böyle inkârcılar çıkmıştır. Bunlar tımarhane dışında yaşayan psikopatlardır”.⁶⁹

Atsız’ın millet terkinde kesinlikle bulunmayan unsur ise, menfaat birliğidir. O “*aynı çanaktan yalayanlar millet olamazlar*” diyerek “millet, vatani için vardır” felsefesini savunur. Erzurumlu bir askerin İzmir için ölmesi, İzmir’i kaybetme kaygısından değil, yüreğinde bulunan milliyet hissinin tezahürü sayesinde. Hiçbir Türk, kişisel çıkarları uğruna yaşamamalıdır. Tarihinin ona yüklediği şuur ona milliyetinin menfaati dışında bir menfaat düşündürmemelidir.⁷⁰

Netice itibarı ile Atsız’a göre millet, yukarıda ifade etmiş olduğumuz soy, dil ve dilek birliğinden müteşekkil, yabancı bir unsura ait şuur taşımayan, her türlü yabancı istilaya karşı müteyakkız, millî mukaddesata ve sembolere üstün kıymet veren, kendini değil içinde bulunduğu cemiyetin menfaatlerini önceleyen Türk millettir.

1.3. Millet Türklük İlişkisi

Türklüğün ne olduğunu anlamak için milletle ilgili muhtelif anlayışlara göz atmak gerekmektedir. Daha önce düşüncelerinden bahsettiğimiz Ziya Gökalp, ırka, kavme ve coğrafyaya endekli millet anlayışlarına getirdiği eleştirilere ek olarak İmparatorluk içindeki tebaaya millet diyen, tüm Müslümanları bir millet olarak gören ve bireyin kendisini ait hissettiği cemiyeti millet olarak kabul eden anlayışları eleştirmiştir. Ona göre, imparatorluk içerisindeki bütün tebaayı bir millet olarak görmek hatadır; çünkü, bu karışımın içinde farklı kültürlere ait milletler vardır. Ümmeti bir millet olarak kabul etmek hatadır; çünkü, farklı dilleri konuşan ya da farklı kültürlere mensubiyeti olan çok sayıda Müslüman vardır. Bireyin kendisini ait hissettiği milletin bir parçası olduğu görüşü ve bunun kişisel, özgür bir tercih olduğu fikri de hatalıdır; çünkü, her fert terbiyesini ve ruhî özelliklerini içinde yaşadığı cemiyetten alır. Kişiliğimiz bedenimizde değil ruhumuzdadır. İnsan için madde her zaman mânâdan geridedir. İnsan hangi milletin millî terbiyesi ile

⁶⁹ Hüseyin Nihal Atsız, *Makaleler IV* (İstanbul: İrfan Yayıncılık, 2018), s. 119.

⁷⁰ Atsız, *Makaleler III*, s. 133.

büyümüşse o millet uğruna hayatını feda edebilir. Milletimize farklı coğrafyalardan katılmış, Türk millî şuuru ve terbiyesiyle yetişmiş, milletimizin menfaatleri uğrunda gayret gösteren hiçbir ferdi öz milletimizden tefrik edemeyiz.⁷¹ Bu görüşler daha önce alıntıladığımız Atsız'ın "Türk kökünden gelenlerle Türk kökünden gelmiş olanlar kadar Türkleşmiş" ifadesiyle uyusmaktadır.⁷²

Atsız'ın, bu fikrinin tam aksine, Türk ırkçılığını savunduğu, hatta kendisini Türk ırkçısı olarak tanıttığı birçok yazısına rastlamaktayız. Onun, mensubiyet açısından da ırk kavramını oldukça önemseydiğini görmekteyiz. Ancak, bu kendine özgü yaklaşımın gerekçeleri vardır. Onun "ırk" vurgusunun öne çıkan gerekçelerinden biri, Türk ülkesinde yaşayan, Türk soyundan olmayanların Türk milletine yapmış oldukları ihanetlerdir. Dolayısıyla, onun "ırkçılığının" bu ihanetlere karşı bir tür aksül amel şeklinde olduğu açıktır. Tarihçi kişiliği ile Atsız, birçok yazısında Türk olmayanların yaptıkları bu ihanetlere misaller vermiştir. "Türk Tarihinde Yabancıkanlıların İhanet Serisi" adlı makalesinde şu ifadeleri kullanmıştır: *"Türk tarihi, içimizdeki yabancıların ihaneti ile doludur. Tarihimizin biraz aydınlanmaya başladığı çağlardan beri aralıksız süregelen bu ihanetler, yabancı kan taşıyanlara güvenmenin, onlara devlette üstün değil, en aşağı bir yer bile vermenin ne büyük yanlış olduğunu anlatan ebedî bir derstir"*.⁷³

İşte bu ifadelerinden de anlaşıldığı gibi doğrudan olmasa dahi onun ırkçılığının ihanete karşı bir tedbir mahiyetinde olduğu söylenebilir. Bunun yanında Atsız'ın Türklük ile ilgili kan takıntısının olmadığına işaret eden vakıalar da yaşanmıştır. Nitekim, 1944'te kendisine bir duruşma esnasında, "hakiki Türk kimdir?" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. O, bu soruyu şu şekilde cevaplamıştır: *"Efendim bu meseleyi biraz izah edeyim: Bir kere bugün nüfus istatistiklerinde memleketimizde Türk, Kürt vesaire diye unsurlar ayrılmıyorlar. Bir de iki veya üç unsurun ortasında arasında kalanlar var. Yani, melezler. Mesela anası Türk, babası Arnavut olan adamı ne sayacaksınız, diyorlar. İşte o zaman ilmî ırkçılık*

⁷¹ Mehmed Ziya Gökalp, *Türkçülüğün esasları*, s. 18,19.

⁷² Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 577.

⁷³ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 583.

*meydana çıkıyor. Mendel kanunlarına ve embriyolojiye göre (ben tıbbiyede okuduğum için biraz bilirim) onun için ırkçılıktaki üç batın meselesi yani üç göbek babasının Türk olduğunu ispat eden Türk'tür denmesi uydurma bir şey değil, ilmîdir... Bu takdirde Türk harsıyla yetişmiş olanlar Türk'tür. Mesela, biz İstiklal marşı şairi Mehmet Akif'i ve Kemalettin Sami Paşa'yı Türk sayıyoruz. Halbuki ikisinin babası da Arnavut'tur. Hatta ben Kemalettin Sami için Orhun Mecmuasında bir mersiye bile yazdım. Fakat bazıları böyledir diye her melezi de Türk saymak doğru değildir. En doğrusu bunlardan kendilerini Türk sayanları bırakıp saymayanları çıkarmalıdır”.*⁷⁴

Atsız'ın bu ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, O, Türk kültürüyle yetişmiş olup kendisini Türk sayana Türk dediği gibi, üç göbek ötede Türklükle bağlı olanların Türklüklerinin inkâr edilemeyeceğinin de ilmî bir gerçeklik olduğunu iddia etmektedir. Atsız'ın bir melez için mersiye yazmış olması ise oldukça mânidardır. Çünkü, hangi ırkî kökten gelirse gelsin Türk milletine güven vermiş hiçbir fert onun ırkçılık anlayışına göre ötekileştirilemez. Kendisini Türk olarak görmeyenler ise, Türklükle biyolojik bağı bile olsa, Atsız'ın Türklük anlayışına göre, Türk olarak kabul edilmemektedir.

Atsız, kendisine çeşitli yazılarda yöneltilen kafatasçı olma suçlamalarını ve kişilerin Türk olup olmadıklarına kafataslarını ölçerek karar verdiğine dair iddiaları alaya almıştır. Oğlu Yağmur Atsız'ın bir yazısında babasının, bazı ziyaretçilerin kafataslarını ölçüm araçlarıyla eğlence amaçlı ölçtüğü belirtilmektedir.⁷⁵ Ancak, şunu ifade etmeliyiz ki, Atsız'ın Türklük anlayışı her ne kadar “ırkçılık” üzerine temellendirilmiş olsa da, Atsız'ın ırkçılığı kendine özgüdür. Onun ırk anlayışı, bizim modern dünyada ırkçılık denildiğinde anlaşılan şeyden oldukça farklıdır. Onun ırkçılığı gizli ya da açık Türk düşmanlığı yapanlara karşıdır. Atsız, ırkçılığın bireyin soyunu tespit anlamı taşımadığını, her ırkın mutlak surette bir başka ırkla karışmasının kaçınılmaz olduğunu, üstün olan ırkın kendisini bir zaman sonra temizlediğinden de söz etmiştir. Ayrıca, ona göre, bunun bir sıhhat meselesi olduğu

⁷⁴ Sançar, *1944 Irkçılık Turancılık Davası-Mahkeme Günlükleri* (Hazırlayan: Serkan Akgöz), s. 402.

⁷⁵ Yağmur Atsız, *Ömrümün İlk 65 Yılı* (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2005), s. 25, 28.

antropoloji ilmi tarafından ortaya konulmuştur. Bu ilmî gerçekliğe temas etmesinin yanı sıra Atsız, farklı ırkların sürekli birbirine karışmasının tehlikeli olduğunu belirtmiştir. Bu noktada Atsız'ın mistik ve mânevî ırkçılığın temsilcisi kabul edilen “Le Bon” ’dan ilham aldığını iddia eden fikir adamları olmuştur.⁷⁶

Hilmi Ziya Ülken, Le Bon ’un ırkların psikolojik karakterlerini tetkik ettiği bir yazısında, onun şunları ifade ettiğini söylemektedir: “*Her ırkın onca, anatomik yapısı kadar sabit bir aklî bünyesi vardır. Aklî bünye, beynin bazı özel hücre düzeni ile ilişkilidir. Fakat henüz bu bünyeyi gösterecek kadar ilim ilerlememiştir. Bir milletin ruhunu oluşturan ahlâkî ve akli karakterler, o milletin bütün geçmişinin, dedelerinden kalan mirasın bir bileşimidir. Aynı ırkın bireylerinde bu karakterler pek farklı görünür. Fakat inceleme gösterir ki, bu bireylerin çoğu anatomik karakterler kadar devamlı bazı ortak karakterlere sahiptirler. Bir ırk çok eski ve bir cinsten ise, onun ortalama tipi çabuk meydana çıkar. Irk, ömrü çok uzun olan devamlı bir yaratık gibi düşünülebilir. Bir kavim dirilerinden ziyade ölüleri tarafından idare olunur. Biz onların kusurlarının yükünü çekeriz, faziletlerinin ödülleri alırız. Vatan fikri, ancak ırk birliğinde düşünülünce bir anlam kazanır*”.⁷⁷ Bu yazıdan anlaşıldığı gibi bir milletin karakterini meydana getiren, o milletin mazisidir. Her ne kadar aynı ırkın fertlerinin, farklı karakteristik özelliklere sahip olduğu görünse de, bu bireylerin çoğu bazı ortak karakterlere sahiptir. Bundan dolayı, bir ırk, yaşayan mensupları tarafından değil, ölmüş olan unsurları tarafından idare edilirler. Vatan fikri ancak ırk birliğinde düşünülünce anlam kazanır.⁷⁸

Atsız'ın *Türk Ülküsü* kitabının ikinci baskısı ve son yazılarında ırk ve ırkçılık kavramları yerine “soy” ve “soyculuk” kavramlarını kullandığını görmekteyiz. Atsız'ın kavramları, dönemsel olarak kullanması, kullanıldığı dönemdeki anlaşılma biçimi ile de bağlantılı olabilmektedir.⁷⁹

⁷⁶ Ferit Salim (Yazar) Sanli - Temuçin Faik (Tez Danışmanı) Ertan, *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri* (Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Thesis, 2010), s. 33.

⁷⁷ Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi* (İstanbul: Ülken Yayınları, 1992), s. 255.

⁷⁸ Sanli - Ertan, *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım*, s. 34.

⁷⁹ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 584.

Peki, Atsız'ın bu yaklaşımları onu ırkçılıkla suçlamak için yeterli midir? Ya da ırkçı tam olarak kime denir? Şayet millet sadece “ırk” la ifade ediliyorsa, milleti meydana getiren unsurlardan en üstün değer ırk birliğine veriliyorsa, ilgili ırk için esas alınan fiziki özelliklere uymayan o ırktan kabul edilmiyorsa, işte burada bir ırkçılıktan söz edilebilir. Ancak, daha önceki ifade ettiklerimizden de anlaşılacağı gibi, Atsız'ın böyle bir ırkçılık anlayışı söz konusu değildir.

Galip Erdem'in de ifade ettiği gibi milletimiz, meydana geliş sürecinde elbette temelde belli bir ırka dayanmıştır. Antropolojik olarak Türk ırkının ne gibi özelliklere sahip olduğu henüz kesin olarak tespit edilememekle birlikte, değişik ölçütler ileri sürülmüştür. Buna rağmen, belli bir çerçevede Türklerin fiziki ölçüleri açıklanmıştır ve bu ölçülere mâlik bir Türk ırkının varlığı inkâr edilmemiştir. Binlerce yıldır varlığını sürdüren çok sayıda devlet kurmuş bir millet olan Türklerin, neredeyse yeryüzünde uğramadığı coğrafya kalmamıştır. Tarihsel bir realite olarak, bu kadar hareketli bir milletin diğer ırklarla karışmaması gibi bir durum söz konusu değildir ve bu karışım ırkî özelliklerimizi ortadan kaldıracak boyuta ulaşmamıştır.⁸⁰

Atsız'a göre, bir ırk, birden fazla soy unsurunun karışması ile de oluşabilir. Örneğin Fransızlar tarihte üç ırkın oluşumu ile teşekkül etmiş yeni bir ırktır. Türkler ise birkaç ırkın bir araya gelmesi ile oluşmaları muhtemel olsa bile tarihe Türk ırkı olarak giriş yapmışlardır. Bu bakımdan, Türk ırkı eşittir Türk Milletidir. Bu oluşuma daha sonra yeni bir soy eklenmemiştir. Savaş esirliği ya da evlenme yoluyla meydana gelen ufak tefek eklentiler bir karışma olarak değerlendirilmemelidir. Bunu küçük toplulukların büyük topluluklar içinde erimesi olarak değerlendirebiliriz. Bu bağlamda, Atsız'ın Türk ırkını üstün olarak görme sebeplerinden birini de Türk ırkının, bünyesine kattığı küçük toplulukları bir pota içinde eritebilen bir kültürel ve tarihsel derinliğe sahip olması olarak anlayabiliriz.⁸¹

⁸⁰ Erdem, *Türk Kimdir, Türklük Nedir?*, s. 16.

⁸¹ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 84.

1.4. Tarihsel ve Toplumsal Bir Olgu Olarak Millet

İnsanın ve insan topluluklarının nasıl var olduğu ile ilgili başta semavî dinler olmak üzere insânî bir faaliyet alanı olarak bilimin de görüş ileri sürdüğü görülmektedir. Semavî dinlerin görüşü bildiğimiz üzere insanın tek bir atadan (Âdem) geldiği şeklindedir. Bilim insanlarının bir bölümü çok atalılık (*poligenizm*), bir bölümü ise tek atalılık (*monogenisme*) argümanı yönünde fikir beyan etmişlerdir. Bunlardan monogenisme fikri, hem semavî dinler hem de bilim insanlarının çoğu tarafından kabul edilmektedir. Nihayet insan bir şekilde yeryüzünde vücut bulmuş ve ilk olarak aile halinde birlikte yaşamayı başarmıştır.⁸²

Beslenme, korunma ve çoğalma ihtiyacı hiç şüphesiz insan için en önde gelen ihtiyaçlardan olmuştur. Bu bağlamda söz konusu ihtiyaçları gidermek için insanlar iş bölümüne gitmiş ve küçük topluluklar halinde yaşamaya başlamıştır. Kadın ve erkek zamanla kendilerine düşen görevleri benimsemiş, yazılı ya da sözlü birtakım yasalarla görev dağılımı kabullenilmiştir. Zamanla kişiler kurnazlık düzeyleri ve zekalarına göre kendileri için daha kolay ya da çıkarlarına uygun iş tercihlerinde bulunmuşlardır. Liderlik ve mistik görevler de bunlara örnek gösterilebilir. Daha sonra diğer kabilelerle etkileşime girerek mal değiş tokuşu şeklinde yaptıkları ticaretle dil ve iletişim becerilerini geliştirmişlerdir. Güvenliği tesis etmek için ise devlet kurumu ve devlet adamları ortaya çıkmıştır. Devletin ve milletin oluşum aşamaları benzer olsa da devlet milletten önce var olmuştur. Milletin meydana gelişini ise şu şekilde izah edebiliriz: konuşulan diller, yaşam şekilleri ve fiziksel benzerlikler insanların birbirleri ile yakınlık kurmalarını kolaylaştırmıştır. Bu yakınlık sayesinde topluluk oluşmuş, aynı topluluk içerisinde yaşayan insanlarda bir aidiyet duygusu meydana gelmiştir. Kavim ve millet gibi insan topluluklarının teşekkülüne bu aidiyet duygusu ivme kazandırmıştır. Karakterimizin, inanç ve alışkanlıklarımızın şekillenmesinde parçası olduğumuz cemiyetin ciddi etkisi olmuştur. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz cemiyetin seviyesi ve özellikleri bireysel anlamda bizi karakterize ederken, cemiyeti oluşturan fertler topluluğu ise cemiyeti karakterize etmektedir. Millet olma yolundaki en

⁸² Niyazi Mehmed, *Millet ve Milliyetçilik*, s. 11.

önemli aşama olan aidiyet duygusu ve toplumsal bağlılık temel gereksinimleri karşılamada toplumlara yardımcı olmuş, ancak, toplumların zamanla yeni ihtiyaçları ortaya çıkmış, bu yeni ihtiyaçlarını karşılamak için farklı coğrafyalara açılmışlar böylece, başka topluluklarla temas kurmuşlardır. Bu temaslar bazen, menfaat maksatlı anlaşmalara ve karşılıklı yardımlaşmalara, bazen de yine çıkar amaçlı çetin savaşlara sebebiyet vermiştir. Hasılı, aynı topluluğa ait insanların sevinç ve üzüntü tecrübeleri birlikte hareket edebilme kabiliyetlerini, eşya ile olan ilişkisini geliştirme mecburiyetlerini artırmıştır.⁸³

Şüphesiz, kişilerde aidiyet duygusu mevcut değilse, aynı lisan konuşmaları veya diğer paylaştıkları hususlar milletin teşekkülü için yeterli değildir. Çünkü lisan, soy, tarih ve diğerleri objektif unsurlardır; halbuki milliyet hissi sübjektif bir özelliktir. Her ne kadar sübjektif unsurlar objektif unsurlara dayansa dahi, bir kalabalığın millet olabilmesi, her şeyden önce fertlerin sübjektif olarak paylaştıkları değer hükümleriyle mümkündür. Burada şunu söyleyebiliriz: Toplumdaki fertler, bir milletin parçası olduklarına inanmıyorlarsa o millet oluşmaz.⁸⁴

Toplumların yaşadıkları topraklarda tecrübe ettikleri keder ve sevinç durumları, mezarlardaki ölümler ve yurtları için döktükleri kan, o toprağı onlar için daha anlamlı ve önemli hâle getirir. Toprak anlam kazandıkça vatan haline gelir, böylece, toplumun aidiyet duygusu perçinlenir. Aynı ataların çocukları olmak, aynı toprakları vatan olarak benimsemek, aynı dili konuşmak, aynı inancı paylaşmak, aynı değerlere sahip olmak, aidiyet duygusunun ötesinde tarihsel-toplumsal bir bütünü ortaya çıkarmıştır.⁸⁵

Bu bağlamda, Atsız diyor ki: *“Uzmanlar, yeryüzünde insanların 500.000 yıldan belki de daha eskiden beri var olduğunu söylüyor. Fakat insanların tarih sahnesine girmesi dört beş bin yıllık bir meseledir. İnsanlık durmaksızın ilerleyerek bugünkü durumuna gelmiş, tarih öncesindeki ırkların türlü nispetlerde birbiriyle*

⁸³ Hasan Acar (ed.), *Milliyetçilik tipolojileri* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2018), s. 3.

⁸⁴ Amiran Kurtkan Bilgiseven, “XXI. Yüzyılda Türk Milliyetçiliğinin Hedefleri”, *Türk Yurdu* 139,141 (Mayıs 1999), s. 61.

⁸⁵ Niyazi Mehmed, *Millet ve Milliyetçilik*, s. 15.

karışmasından bugünkü ırklar doğmuş, ırklar da yine türlü sebeplerle parçalanarak günümüzün milletlerini meydana getirmişlerdir. Bu söylediğim, insanlık tarihinin ana çizgisidir. İnsan zekâsının gelişmesi ölçüsünde de madde ve mânâdaki her kavram için kelimeler bulunmuş, zamanla kelimelerden başka kelimeler türemiş, bazı kelimeler anlamını değiştirmiş, bazıları unutulmuş veya bırakılmış, yerine yenileri alınmış veya bulunmuştur. İnsan olgunlaşmasının toplum hayatındaki son durağı “millet” ve “devlet” tir. “Millet”, bağımsız yurdu olan teşkilatlı bir topluluktur”⁸⁶

O, insanlığın mazisinin bilim insanlarının söylediğinin aksine, çok daha kısa olduğunu (4-5 bin yıl) ifade ederken, insan topluluklarının olgunlaşmalarının son durağını milletleşmek olarak açıklar. Ona göre, millet teşkilatlı ve hür bir topluluktur. Fakat bu teşkilâtlı topluluk yerinde durmayıp, diğer topluluklarla mücadele etmeyi tercih edebilmektedir. Tabiatta var olan bu mücadelenin doğal ortamlarında yaşayan varlıkların birbirleriyle olan mücadelesine benzer tarafları vardır.⁸⁷

Nitekim, Atsız’ın bu çerçevede tabiattaki seçim olgusunu reddetmediğini görüyoruz. Bunu ise bir çeşit hayat kavgası olarak değerlendirmektedir. Atsız bunu tabiatın bir realitesi olarak görmektedir. Ona göre her tür, yayılma arzusundadır. İnsan toplulukları ise, üstün bir şuur mertebesine eriştiği için aralarındaki kavga salt tabiat kanunları içerisinde değil, insan şuurunun metotları içerisinde de cereyan etmektedir. İşte bu yayılıp hâkim olma arzusu, liderler tarafından daha sistemli bir hâle dönüştürülür. Bu da insanı bitki ve hayvanlardan ayırır. Çünkü bir amaç uğruna hayatını feda etme insanda en üst düzeyde gerçekleşir. Bunu ancak, millet şuru yapar.⁸⁸

Atsız’ın aşağıdaki ifadelerinden de yine benzer sonuçlar çıkarılabilmektedir: *“Milletimiz Orta Asya’daki hayatının en eski yüzyıllarında atı ehlileştirmek sûreti ile mesafeleri kısaltmayı bilmiş, böylelikle geniş mesafeleri*

⁸⁶ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 115.

⁸⁷ Atsız, “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”, s. 3.

⁸⁸ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 572.

*kontrol imkânı bularak büyük devlet kurmak başarısını sağlamıştır. Başka milletler ancak şehir devletleri kurabilirken, birçok şehirleri de içine alan bu devletler, Türklerde cihan hakimiyeti ve büyük ülkülere bağlanma düşüncelerini doğurmuştur”.*⁸⁹

Bu ifadelere baktığımızda Türklerin toplumsal olarak sistemleşmesi ve diğer toplumları kontrol edebilecek boyutta büyük devletler kurmasında atın ehlileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Kurulan hakimiyetler millet bağıni güçlendirmiş, toplum zihninde yeni ufuklar açmıştır. Türk cihan hakimiyeti mefkuresi zihinlerde atın kazandırdığı hıza paralel olarak büyümüştür.

Atsız’ın milletlerin tarihsel gelişimine ilişkin ortaya attığı görüşler kısıtlıdır. Ancak, onun, Türk milletinin millet olma süreci ile ilgili değerlendirmelerine çeşitli yazılarında rastlamaktayız. Atsız, Türk soyunun tarih öncesi zamanlara kadar geriye gittiği için Türk ırkının nasıl teşekkül ettiğinin iyi bilinemeyeceğini belirtir. O, Türklerin Anayurdunu Orta Asya’nın batı bölümleri olarak açıklamaktadır. Tanrı dağları ya da Tişanyan denilen sıradağ Türkeli’nin belkemiğidir. Bugünkü Moğolistan coğrafyası, eski Türk ülkesidir. Bu coğrafya oldukça sert bir iklime sahiptir ve bozkırlardan ibarettir. Coğrafya geniş, nüfus yoğunluğu ise oldukça düşüktür. İşte bu sert iklim ve coğrafya, Türkleri az konuşkan, ciddi, sert, cesaretli ve kuvvetli yapmıştır. Atsız’ın bu düşünce ve görüşlerinden anladığımız odur ki; Türk milletinin seciyesinde bozkır iklimi ve kültürü önemli yer tutmaktadır.⁹⁰

Nihal Atsız, millet haline gelmenin belli aşamalardan ve zorluklardan geçmekle mümkün olacağı kanaatindedir. Bunu onun şu ifadelerinden anlamaktayız: *“Henüz millet haline gelmeyen insan toplulukları bebelere benzetilebilir. Nasıl ki bir bebek belli zorluklar yaşayıp belli aşamalardan geçip bir birey oluyor ise, milletler de eğer yaşama kabiliyetleri varsa gelişip millet olacaktır. Bir bebek için şuurdan söz edemezsek, henüz millet olmamış bir toplulukta da tarih şuurundan söz edemeyiz”.*⁹¹

⁸⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “Türk Milletine Çağrı”, *Orkun* 1 (1962), s. 16.

⁹⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Türk edebiyatı tarihi* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012), s. 15, 16.

⁹¹ Hüseyin Nihal Atsız, “Tarih Şuuru”, *Orkun* 29 (20 Nisan 1951), s. 3.

Demek ki, milletlerin millet olma süreçlerindeki şifreler, onların tarihlerinin derinliklerinde gizlidir. Hem zamanın katmış olduğu değer, hem de o tarihi süreç içerisinde milletlerin gerçekleştirmiş olduğu büyük işler, millet adını hak etmek bağlamında oldukça kıymetlidir. Bu da demek oluyor ki, millet olmak toplumlar için kolay olmamıştır. Bu uzun soluklu bir serüvendir. Yer yüzünde yaşayan çok sayıda kavim vardır. Fakat bu kavimlerin hepsi millet olamamışlardır. Çünkü bunda hem tabiat hem tarih hem de kaderin rolü vardır. Kavimler, millet olabilmek için insanlığa rüştünü ispat etmeli, aynı zamanda tarihe mal olmuş medeniyetler kurmalıdır. Bu tip büyük işler yapamayan etnik gruplar, kendilerine birkaç açıdan yakın buldukları, kendi kültür yapılarına uygun milletlerin içinde silik bir varlık sürdürmüşlerdir. Dünyamızda beş bin küsur etnik unsur bulunmasına rağmen millet olmayı becerebilmiş kavimlerin sayısı yüzü geçmemektedir. Bu milletlerden bir kısmı ise siyaset, propaganda ve ekonomik güçle oluşturulmuştur. Milletin meydana gelişinde, kültür, millî şuur, din ve tarih çok önemlidir.⁹²

Sonuç olarak, milletin tekâmülü geçmişten bugüne uzanan tarihsel ve toplumsal bir devinim neticesinde gerçekleşir. Bu gerçekleşme, bağlılık ve birlikte hareket etme alışkanlığı da içinde olmak üzere, birden çok ortak unsura dayalı olarak gerçekleşen sübjektif bir aidiyet hissiyle ortaya çıkar. Toplum içinde fertler bir yandan değerler ortaya koyarken diğer yandan onlarla yaşamayı öğrenir ve onları geleceğe taşır. Bu aynı zamanda diğer topluluklarla uzun seneler yapılan mücadele ve rekabetle elde edilebilecek toplumsal bir tecrübedir. Millet elde ettiği bu tecrübelerle karakterize olur, güç kazanır. Bu tarihsel ve toplumsal karakterin korunması milletlerin geleceği açısından oldukça önemlidir.

⁹² Cebeci vd., *Türk Düşüncesi*, s. 28, 29.

İKİNCİ BÖLÜM

2. HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN MEDENİYET ANLAYIŞI

2.1. Medeniyet Kavram ve Gerçeği

Medeniyet kelimesi Arapça şehir anlamına gelen ve müdûn köküne dayanan medîne kelimesinden türemiş bir kelimedir. Kelime, yönetmek ve mâlik olmak anlamlarına gelen deyn (dîn) kökü ile de ilişkilidir. Medenî (medeniyeye) ve medînî “şehirli” anlamına gelmektedir. Sonraları medîne kelimesinden temeddûn masdarı türetilerek “şehirli veya medenî bir yaşam sürmek” anlamında kullanılmıştır. Batı dillerinde “medeniyet” kelimesinin karşılığı olan “*Civilisation*”, Latince “şehirli” mânâsında kullanılan “*civilis*” sözcüğünden türetilmiştir. Osmanlı Türkçesinde kullanılan medeniyet kelimesi daha çok “*Civilisation*” kavramının Batı düşüncesindeki mânâsını karşılamak üzere meydana getirilmiş bir kavramdır.⁹³ Günümüz Türkçesinde ise, uygarlık kelimesi medeniyete göre daha yaygın bir kullanıma sahiptir. Uygarlık sözcüğü “Uygur” kelimesinden türetilmiştir. “Uygur” kelimesi ise “belirli kurallara riayet ederek şehirde hayat süren” anlamına gelmektedir. Tarihin medeniyet kavramına kazandırdığı ortak anlam ise şehir yaşamının iktisadi, toplumsal, entelektüel teknik ve siyasi alanlarda ortaya çıkarmış olduğu birikimi ifade ediyor oluşudur.⁹⁴

Medeniyet, insanı şuursuz varlıklardan ayıran yaşam biçimleri anlamına gelmektedir. Örneğin, insan barınma ihtiyacını birçok hayvanla birlikte hisseder, ancak o, bu ihtiyacı hayata geçirmek konusunda hayvanlardan ayrılmaktadır. Bir eve verilen düzen ya da muhtelif binaların yan yana geldiklerinde ortaya koymuş oldukları görünüm, insanî hayatın önemli özellikleridir. Yine kıyafet konusunda da medenî insan ayrılmaktadır. İnsan, sadece soğuktan kurtulmak için giyinmez. İnsan giyinirken, hayvanların tasavvur edemeyeceği güzellik ölçülerine uyarken, ahlâkî

⁹³ İlhan Kutluer, *Medeniyet* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011), “İslam Ansiklopedisi”, 28/s. 296.

⁹⁴ Hasan Ali Servi, *Sezai Karakoç'un diriliş fikri ve medeniyet anlayışı / The resurrection idea and civilization comprehension of Sezai Karakoc* (Necmettin Erbakan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Din Sosyolojisi Bilim Dalı: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021), s. 80,81.

ve hukukî ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurmaktadır. İşte insanı hayvandan ayıran bu gereksinimlerin ve onların tatminine ilişkin yöntemlerin hepsine birden “medeniyet” denilmektedir.⁹⁵

Medeniyet, Türk Dil Kurumu’na ait lügatteki tanıma göre -diğer anlamıyla uygarlık- bir ülkenin, bir toplumun maddî ve mânevî varlıklarının, fikir ve sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümüne verilen addır.⁹⁶ Ziya Gökalp’e göre ise, medeniyet, kitleleri birbirine bağlayan ve uyumlu hale getiren kültürün farklı cemiyetlerle üst bir basamakta oluşturdukları bütündür. Yani kültür millî iken medeniyetin uluslararası bir yönü vardır. Kültür ve medeniyet birbirine yakın gibi görünse de aralarındaki fark büyüktür. Söz gelimi Yunus Emre’nin şiirleri ya da ilahileri Anadolu’da yankı uyandırmış bir kültür hareketi iken, Mevlana’nın Farsça şiirleri hem Anadolu’da hem diğer İslam ülkelerinde üst tabakaları birbirine bağlayan medeni bir cereyandır.⁹⁷

Medeniyet, beynelmilel değerleri seviye olarak yakalamış davranış ve yaşam araçlarıdır. Onun kaynağı ise kültürdür. Mesela, Batı medeniyeti dediğimizde Hristiyan toplumun mânevî ve toplumsal değerleri, bunun yanında erişmiş oldukları bilimsel ve teknolojik gelişmeler akla gelmektedir. Oysa Batı medeniyeti bünyesindeki her topluluk ayrı bir kültürü temsil etmektedir. Bilimsel anlamda birbirlerine yakın bir yöntem ve yol takip etmelerine rağmen bu milletler farklı lisanlarda konuşur, gelenekleri ve ahlâkî anlayışları başka başkadır. Hatta onların hepsi Hristiyan olmalarına rağmen Hristiyanlıkla ilgili tutumları da farklıdır. İşte bu eğilim ve farklılıklar milletlerin kültür unsurunu teşkil eder. Bu da demektir ki, her topluluğun ayrı bir kültürü vardır. Ya da her kültür ayrı bir topluluğu temsil etmektedir. Türk milleti de diliyle, gelenekleriyle, inanç biçimiyle olaylar karşısındaki öznel refleksleriyle asırlardan beri vardır ve bu da millî bir Türk kültürünün delilidir. Kısaca, kültür hususî medeniyet umûmîdir.⁹⁸

⁹⁵ İzzet, *Milliyet nazariyeleri ve milli hayat*, s. 137.

⁹⁶ TDK- *Büyük Türkçe Sözlük-Tek Cilt*, s. 2427.

⁹⁷ Ziya Gökalp, *Hars ve Medeniyet* (İstanbul: Bilgeoğuz, 2016), s. 13.

⁹⁸ Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, s. 6.

Açıkça anlaşılacağı üzere, medeniyet olmuş bitmiş bir gerçek olmaktan ziyade olmakta olan bir hadise özelliği göstermektedir. Yani, medeniyet etkileşimli, varoluşsal bir süreci akla getirmektedir. Bu bakımdan, aslında medeniyet hadisesini tanımlamak çok da kolay görünmemektedir. Bu yüzden medeniyetten ziyade temeddünün ne anlama geldiğine ağırlık vermek daha doğru olacaktır.

Muhtemelen Hüseyin Nihal Atsız'ın doğrudan bir medeniyet tanımı yapmayıp tarihsel bir hadise olarak Türk milletinin medeniyet serencamına odaklanması yerinde görünmektedir. O, bu çerçevede, Türk milletinin diğer millet ve medeniyetlerle alışverişi üzerinde durmuştur.

Atsız, diyor ki: *“Bugün biz Yakın Şark medeniyeti dairesinden garp medeniyeti dairesine giriyoruz. Bu hareket, gündelik gazete sütunlarında gördüğümüz gibi cumhuriyetin ilânından beri devam eden bir hâdise değildir. Bilâkis, şuurlu olarak bir buçuk asırdan beri devam eden bir vakıadır. Bilhassa on dokuzuncu asrın Türkiye tarihi baştan aşağı garp medeniyetine doğru yapılan hamlenin sarsıntılarıyla doludur. Fakat bütün bunlara rağmen cumhuriyetin ilânına kadar, bu hareketler ihtiyatla yapılıyordu. Çünkü İslâm medeniyeti ananesi ve irtica henüz kuvvetliydi. Şimdi ise artık garp medeniyetine giriş hamlesinin önüne dikilecek dâhilî kuvvet kalmamıştır”*.⁹⁹

Aynı yazının devamında Atsız, bizlerin batı toplumunda bulunan birtakım özelliklerden mahrum olduğumuzu belirtmesine rağmen, yeni bir medeniyete girerken o medeniyete ait her şeyin alınmasını uygun görmez. O şöyle demektedir: *“Garp medeniyetine girerken Hristiyan da olmamız gerekmez”*.¹⁰⁰

Erol Güngör de Atsızla bu konuda benzer kaygıları taşımaktadır. O, Avrupa'nın bizim için hoş görmediği ne varsa Türkiye'deki bir takım Avrupalı münevverlerin de o şeyleri hoş görmediğini ifade eder. Onların, Türk kültüründen hoşlanmadıklarını, buna bir bahane olarak da onların, çağdaş medeniyet arzularını öne sürdüklerini belirtir. Aynı zamanda, o, Avrupalıların hukukî ve sosyal

⁹⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz 2”, *Atsız Mecmua* 12 (Nisan 1932), s. 6.

¹⁰⁰ Atsız, “Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz 2”, s. 6.

yapılarının aynen getirilip Türkiye’de uygulanmasının hiçbir faydası olmayacağı iddiasındadır. Ona göre, bir memleket Avrupalı olmak istiyorsa, Batılıların her şeyini almak zorundadır. Bu Kâbe’ye gitmeden hacı olamamak gibi bir şeydir. Avrupalı olmak isteyen onlar gibi yaşamak zorundadır. Ayrıca bu başarlarsa artık Avrupa’dan gelecek herhangi bir tehlike de kalmayacaktır. Çünkü teslim olan bir ordu için zafer kadar yenilgi de söz konusu değildir.¹⁰¹

Atsız, Garp medeniyetinin iflasını öngörmekte, ancak bu medeniyetin ihtiva ettiği olumlu özellikleri de göz ardı etmemektedir. Ancak, kendisi, körü körüne Batı hayranlığına karşı çıkmıştır. Bu konuya “Millî Benlik” başlıklı yazısında şu şekilde temas etmiştir: *“Milletini tanımadan, ona kabiliyetsizlik ve iptidâilik izafe ederek, çıktığı kabuğu beğenmeyen ve yabancıların reklâmını yapmakla geçinen soysuz dejenereler, hiçbir millete intisabı olmayan vatansızlardır. Bunlara biz de levanten der geçeriz. . İrkî asaletimiz, enerjimiz ve insanlık meziyetlerimize dünya milletleri ve büyükleri hayran kalırken, bizim kendi milletimizi hiçe saymamız ve kendi kabiliyetlerimizden ümit kesmemiz eğer fena bir kasda makrunsa alçaklık, böyle bir niyete matuf olmadan inanılmış ise kör gözlü bir budalalıktır”*.¹⁰²

Yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Atsız, farklı milletlerin üstün meziyetlerini hayret ve şaşkınlıkla takdir edip kendi milletinin potansiyelini göremeyen, hatta içinden çıktığı toplumu aşağılayıp milletini diğer toplumlar nezdinde ezik ve yeteneksiz addeden zihniyete oldukça tepkilidir. Ona göre, mühim olan içinde bulunulan vaziyeti ağlayarak kabul etmek yerine gayretle yukarıları hedeflemektir.

Atsız, “İleriki İnkılapçılara” adlı makalesinde de benzer bir duruma işaret ederek şu ifadeleri kullanır:

“Yirminci asır medeniyeti karşısında kendi muhitinin iptidâiliğini ve içinde yaşadığı cemiyetin geriliğini gören her gencin içi sızlar ve ileriye doğru hamle yapmak ihtiyacını duyar. . Gönünde bir memleket aşkı tutuşan ve beyinde bir

¹⁰¹ Erol Güngör, *Türk Kültürü ve Milliyetçilik* (İstanbul: Ötüken, 1986), s. 95.

¹⁰² Atsız, *Turancılık milli değerler ve gençlik*, s. 46, 48.

milliyet mefkuresi parlayan insan, yurdunu dilediği gibi mâmur ve milletini özlediği gibi yükselmiş görmek ister “.

“Gönlünde böyle bir imanı ve beyninde böyle bir mefkuresi olan genç, seferberliğini ilan etmiş bir istikbal ordusudur. Taarruza geçebilmek için iki unsura ihtiyacı kalır:

- 1- Kafasını yurduna ve milletine faydalı bilgilerle silahlandırmak.*
- 2- Çalışacağı sahayı ve onun hususiyetlerini iyi bilmek.*

*“Bu itibarla her şeyden önce üzerinde yaşadığımız toprağa ve içinde hayatımızı kazandığımız cemiyete bakmaya mecburuz. Bu toprak bizim vatanımızdır. Bu cemiyet Türk milletidir. Bizim milletimizdir”.*¹⁰³

Nitekim Nihal Atsız, bu korumacı yaklaşımın bir başka örneğini “Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz” adlı makalesinde vermiş, Türklerin tarih boyunca Çin, İran ve Arap toplumlarının etkisinde kaldığını misallerle anlatmış ve son bir buçuk asırdır girmekte olduğumuz “Batı medeniyeti” konusunda da aynı hataya düşmememiz gerektiği ikazında bulunmuştur.¹⁰⁴

Atsız, iki fikir ve yaklaşımı tenkit etmektedir. Bunlardan ilki batı medeniyetine girerken din değiştirmek ki buna “Medeniyetin Kurucu Unsurları Din ve Türklük” başlığında daha detaylı olarak değineceğiz. İkincisi ise dilimize Fransızcadan geçen kelimeler ve klişe cümleler sokanların yaklaşımlarıdır.¹⁰⁵

Atsız, Batı’nın sadece olumsuz taraflarına dikkat çekmemiştir olumlu taraflarına da temas etmiş ve bu yönlerin örnek alınması gerektiği üzerinde durmuştur. Askerlik konusunda Amerika, Rusya ve Fransa’nın ordu ve donanmaya ayırmış oldukları büyük bütçeye dikkat çekmiş, eğitim sahasında ise bilimsel eserlerin, ansiklopedilerin ve çocuk terbiyesine ilişkin yazılmış eserlerin yeteri ölçüde Türkçeye çevirisinin yapılmamış oluşundan şikâyet etmiştir. Ayrıca, Atsız, millî kültürün korunması hususundaki endişelerini dile getirmiş, “Millî Kültürü

¹⁰³ Atsız, *Makaleler IV*, s.89.

¹⁰⁴ Atsız, “Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz 2”, s. 7.

¹⁰⁵ Atsız, *Makaleler IV*, s. 394.

Koruma Kanunu” adlı yazısında kültürün rejimden dahi mühim bir unsur olduğunu belirtmiştir: *“Bir memlekette rejim mülahazaları, millî varlık kaygılarından sonra gelmek icap eder. Başka birçok şeyi olmadan bir devlet yaşayabilir. Fakat millî kültürü olmadan yaşayamaz. Rejim elbise, kültür gıdadır. Dünyada her türlü rejimle yaşayan devletler var. Fakat millî kültürü olmadan yaşayanı gösterilemez. Millî kültür tehlikeye düştüğü anda içtimai yapının vitamini azalmıştır. Arkasından zafiyet, çöküntü ve hastalıklar başlayacaktır”*.

“Türkiye bugün müthiş bir kültür buhranı içindedir. Devlet işe karışmazsa bu işin sonu mânevî bir kargaşalık olacak, Türkiye topraklarının üzerinde bir millet mevcut olmayacaktır”.¹⁰⁶

Aynı yazısında Atsız, bir “Millî Kültürü Koruma Kanunu” ndan söz eder ve on beş maddeden oluşan bu kanunda:

Mecmualardaki ve tabelalardaki yazım hatalarına para cezalarının getirilmesi, öğretmenlere dil eğitimi verilip imlâsını düzeltemeyenlerin meslekten ihraç edilmesi, resmi evrak hazırlayanların eğitime tabi tutulması, başaramayanların meslekten çıkarılması, tarihçiler ve dilbilimcilerden oluşan bir heyetin Türkçe olmayan isimlerin değiştirilmesi görevini üstlenmesi, yer isimlerinin Oğuz boylarına ait yer isimleriyle değiştirilmesi, doğacak çocuklara verilecek isimlerin Türkçe olması zorunluluğu getirilmesi, soyadı kanunun değiştirilip soy isimlerinin başa alınması ve sonlarının “oğlu” ya da “gil” şeklinde bitmesi, eski lakap ve unvanların canlandırılması, ayriyeten bu hususta Anadolu örfünün dikkate alınması, Türk dil bilgisi ve tarih derslerinin ilkokuldan itibaren lisenin sonuna kadar zorunlu olması, inşaat sektöründe millî mimari anlayışımızın öne çıkarılması, ordu ve eğitimde millî geleneğimize uygun sıhhatli ve pratik, pahalı olmayan bir giyim tercih edilmesi, tarihi Avrupa’nın dini üniversitelerine dayanan cüppe ve kepten mürekkep papaz kılığındaki komik kıyafetten kurtulunması, dilimize sonradan giren ya da girecek yabancı kelimelere bir tedbir olarak ilmî ve işlevsel bir dil kurumu kurulup bu kelimelere alternatif Türkçe kelimeler üretilmesi, yeni bir medenî ve ceza kanunun yürürlüğe konulup

¹⁰⁶ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s.657.

hazırlanışında Anadolu örfünden de ilham alınması, tarihten bugüne taşıdığımız tüm kültür ve medeniyet eserlerimizin onarımlarının yapılarak bu eserleri tahrip edenler hakkında en ağır cezaların uygulanması, millî sanat ve spor dallarımıza gereken ehemmiyetin gösterilerek açılacak kurslarla yaygınlaştırılması ve devletimizin adının “Türkeli” olarak değiştirilmesi gibi uygulamaların gerekliliğinden söz eder.¹⁰⁷ Atsız, makalenin son bölümüne ise şu notları düşmüştür: *“Hiç şüphesiz pek çok eksikleri bulunan bu tasarımı yayınlamaktan maksat, millî kültürü koruma kanununun neleri ihtivâ edeceği hakkında bir fikir vermektir. Kanunu hazırlayacak olan komisyon ciddi fikir adamlarından mürekkep olacağı ve acele etmeyeceği için şüphesiz ortaya mükemmel bir eser çıkaracaktır. Yıllardır süren gevşeklik ve laubalilikten silkinmek lazım. Biz bu işi yalnız kendi kuvvetlerimizle en iyi şekilde başaracak durumdayız. İyi niyet ve doğruluk kâfidir”*.¹⁰⁸

Atsız, “Amerikalılar Aya Giderken” adlı yazısında kalkınmak ve ilerlemek için iki temel unsura ihtiyacımız olduğunu ifade eder. Bunlardan ilki, mânevî kalkınmamızı tesis edecek millî ülkü ve geleneklerimiz, diğeri ise maddî kalkınmamızı sağlayacak olan bilim ve tekniktir. Bunu Atsız, bir çocuğun gelişimine benzetmiştir. Çocuğun fiziksel gelişimini maddî ilerlemeye, beyinsel gelişimini ise mânevî kalkınmaya benzetmiştir. Bu iki gelişimin ise dengeli bir biçimde sağlandığında bir işe yarayacağını vurgulamıştır.¹⁰⁹

Ayrıca, Atsız, Türk toplumunun sosyal ve psikolojik yapısı tahlil edilmeden Türk toplumunun ya da Türkiye’nin kurtuluşu ya da kalkınması için ortaya konulacak reçetelerin işe yaramayacağını da ifade etmiştir.¹¹⁰ Aynı konuya Atsız, “Türk Milletine Çağrı” adlı makalesinde de temas etmiş ve kendi ağzından şu ifadeleri kullanmıştır: *“Kalkınma hamlesi hiç şüphesiz bilim metotları ile olacaktır. Fakat milletimizin toplum ve fert psikolojisiyle tarihi, millî gelenekleri, sosyal*

¹⁰⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “Millî Kültürü Koruma Kanunu”, *Orkun Dergisi* 55 (19 Ekim 1951), s. 2.

¹⁰⁸ Atsız, “Millî Kültürü Koruma Kanunu”, s. 2, 3.

¹⁰⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “Amerikalılar Aya Giderken”, *Ötüken* 68 (Ağustos 1969), s. 5.

¹¹⁰ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 659.

*yapısı da hesaba katılmazsa, bilim metotları ile davranış gerekli başarıyı sağlayamaz. Çünkü nasıl ilaçlar aynı hastalığa tutulmuş insanlar üzerinde aynı tesiri göstermiyorsa, bilim metodu da her toplum üzerinde aynı sonucu vermeyecektir”.*¹¹¹

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere Atsız, Türk millî kültürünün korunması konusunda oldukça hassastır. O, doğrudan batılılaşma karşıtıdır da diyemeyiz. Ona göre, Batı’nın olumlu yönlerinden istifade etmek gerekir. Bütün meselelerde aklî ve ilmî olmak gerekir. Bu, Atsız’a göre, Türkçülüğün problemlere yaklaşım şeklidir.¹¹²

Atsız, Türkiye’de birtakım çevrelerin salt davranış hürriyetini ilerililik ve medeniyet olarak görmelerinden rahatsızdır. O, disiplin dediğimiz olguyu medeniyetin bir getirisi olarak görmekte, gerçek hürriyetin vicdanlarda ve kafaların içinde olduğuna işaret ederek, davranış hürriyetinin geri kalmış toplumların işi olduğunu belirtmektedir. Ona göre, sınırsız bir özgürlük ancak hayvanlara özgüdür.¹¹³

Aynı yazının devamında Atsız, fikir hürriyeti meselesine de değinmiş, bunu basın üzerinden yaptığı bir değerlendirmeye ifade etmiştir. O, basının her şeyi dilediği gibi sayıp söyleme özgürlüğüne sahip olmaması gerektiğini düşünür. Basında fikirlerin bir duygu değeri, olgusal gerçeği ve millî fayda değeri olması gerektiğini düşünür. Millî duyguları rencide edici fikirleri Atsız tehlikeli bulur. Ona göre, bir fikri fikir yapan şey, insânî fayda ve sıhhattir. Türk milletinin millî menfaatlerine ve ahlâkına uygun olmayan fikir ve düşünceleri Atsız düşünce özgürlüğü kapsamında görmemektedir.¹¹⁴

Ona göre, medeniyet ve ilerlemek, herkesi en az ilkokul eğitiminden geçirmek, dünya standartlarında üniversiteler açmak ve bilim adamları yetiştirmekle olur. Bunun yanında ilerlemek yüksek bir ahlâk ve erdemle elde

¹¹¹ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 98.

¹¹² Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 659.

¹¹³ Atsız, *Turancılık millî değerler ve gençlik*, s. 153.

¹¹⁴ Atsız, *Turancılık millî değerler ve gençlik*, s. 154.

edilebilir bir şeydir; sınırlarımızın ötesindeki soydaşlarımıza yardım elini uzatabilmektir. İlerlemek toplumun düzenini bozacak ve milleti birbirine düşürerek düşman edecek ve farklı sınıflara ayıracak çirkin yayınlar yapmak ya da millî mukaddesata saldırmak hiç değildir. Bunu gizliden gizliye yapmak ise yabancıya uşaklık etmek, ajanlık yapmaktır.¹¹⁵

Atsız'ın medeniyet anlayışında “Ordu” unsuru da çok mühim bir yer tutmaktadır. Çünkü o medeniyetlerin yaratıcı gücünü savaşlar olarak değerlendirmektedir. Ona göre, savaş bozkır geleneğinden gelen bir yaşam tarzıdır. Türkler İslamiyet ile tanışmadan önce, yani daha cennetin ne olduğunu bilmedikleri zamanlar şehadet için can atarlardı. Türkler evlerinde ölmekten utanırlar, onlara göre, ancak vatanları için ölmeyi bilenler millet olmayı başarabilirlerdi.¹¹⁶

Atsız, Selçuklu ve Osmanlı Devletleri tarafından ortaya konulan medeniyet eserlerinin, abidelerin birer şaheser olduklarını vurgulamış, ancak, Malazgirt'in Gök Medreseden, Niğbolu'nun Yeşil Camiden, Mohaç'ın Süleymaniye'den üstün olduğunu da söylemekten geri kalmamıştır. Çünkü; Atsız'a göre, milletin doğuşu zaferle, yaşamı zaferledir. Bu, millet için nefes alıp vermek gibidir. Hatta şiirlerinde de buna dikkat çekmiş:¹¹⁷

“Kalem fırça mermer nedir? Birer oyuncak!

Şaheserler süngülerle yazılır ancak!”¹¹⁸

diyerek, Türk milletinin dünyaya kazandırmış olduğu medeniyetin arkasında onların cesaret ve şecaatle savaşarak kazanmış olduğu nice savaşların varlığını işaret etmiştir.

¹¹⁵ Atsız, *Turancılık millî değerler ve gençlik*, s. 155.

¹¹⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Tarihinde Meseleler* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2010), s. 141.

¹¹⁷ Hüseyin Nihal Atsız, *900 üncü Yıl Dönümü (1040-1940)* (İstanbul: Arkadaş Basımevi, 1940), s. 26.

¹¹⁸ Hüseyin Nihal Atsız, *Yolların Sonu* (İstanbul: Ötüken, 2010), s. 27.

2.2. Medeniyetin Kurucu Unsurları Din ve Türklük

Atsız'ın medeniyet tasavvurunda, din olmazsa olmaz bir yere sahiptir. Atsız, dinin toplum üzerindeki etkisinin kaçınılmaz olduğunu, dolayısıyla, Bolşevik Rusya dışında hiçbir devletin dinsizliği ilana kalkışmadığını ifade etmiş, bu bakımdan Türk milletinin de bir dini olması gerektiğini savunmuştur.¹¹⁹

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Hamdullah Suphi'nin "bir memlekete medeniyet gümrüğe uğramadan gelir, madem ki Garpla bir olmak istiyoruz dinlerimizin de bir olması gerekir. Onların Müslüman olmaları mümkün değil ise biz Hristiyanlığı kabul etmeliyiz." dediğini nakleden Atsız, sözlerini şu şekilde sürdürmüştür: *"Bugün "münevver" dediğimiz tecanüssüz zümreye mensup olan pek çok kimseler bu fikrin propagandasını, ideolojisini, felsefesini yapıyorlar. Bunların arasında vaktiyle Ali Emiri'nin tilmizi ham bir softa iken bir yıl Paris'te kaldığı için değişenlerden tutunuz da Türk edebiyatında fevkalbeşer bir dâhî yetişmediği için Hristiyanlığa âşık olanlara kadar birkaç çeşit tip vardır. Onlara göre, İsa'nın insânî ve şiirli dini dururken, Muhammed'in Kurban Bayramı yapan barbar dinine girmek kadar bir yanlışlık tasavvur olunamaz. İnsaniyetperver İsa kullarının vahşetleri bile bu efendiler nazarında "temdin"dir. Bütün bu anlattıklarımızdan çıkan netice şudur: Bugün Türk münevveri arasında Hristiyanlığa meyyal bir zümre vardır. Bunlar Hristiyanlığı din olduğu için değil medeniyete ve insaniyete götüren yol olduğu için isterler".*¹²⁰

Atsız, din konusuna değindiği bu yazısında medeniyetimizi değiştirmenin yolunun dinimizi değiştirmekten geçtiğini savunan fikre karşı çıkmaktadır. Bununla beraber, Atsız dinin içerisinde yer alan mezhepsel farklılıkların ayrılıkçı anlayışa ya da çatışma iklimine dönüştürülmesinin, millî birlik ve beraberlik bakımından bir tehdit olabileceğini ön görerek, Sünnilik ve Şiilik gibi meselelerin Türk toplumunda bir ikilik doğurmaması gerektiğini vurgulamış, bu mezheplerin müntesiplerinin hepsinin Müslüman Türk olduğunu ifade etmiştir.¹²¹

¹¹⁹ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 644.

¹²⁰ Atsız, *Makaleler IV*, s. 391.

¹²¹ Hüseyin Nihal Atsız, "Türkçülüğün Önemli Meseleleri", *Orkun Dergisi* 68 (Ocak 1952), s. 4.

1962 senesinde, Atsız tarafından kaleme alınmış ve Türkçülerin yayınlamış olduğu bir beyannamede Atsız, din konusu ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanmaktadır: *“Yirminci yüzyılda müspet ilmin ve Batı medeniyetinin ışığı altında, medenî milletlerin ve toplumların dine bütün varlıklarıyla sarılmış olduklarını görüyoruz. Çünkü Tanrı inancı ve dolayısıyla din, fert olarak da millet olarak da vazgeçilmez manevî ve ahlâkî büyük bir dayanaktır. Bu sebeple, bugünkü Türk dünyasının dayandığı iki esaslı temelden birisini teşkil eden İslâm dininin, millî varlığımızın ayrılmaz bir parçası olduğuna inanıyoruz”*.¹²²

İfadelerinden de anlaşıldığı gibi, Batı medeniyetinin yıldızının parladığı yirminci yüzyılda dahi toplumların dine muhtaç olduklarını, dolayısıyla, medenî milletlerin dinlerini bir kenara atmadıklarını, bilakis, daha canhıraş bir biçimde dinlerine sahip çıktıklarını ifade eden Atsız, İslam dinini, Türk dünyasının dayanağı olarak görmekte, aynı zamanda İslam’ı millî mevcudiyetimizin devamlılığı için vazgeçilmez bir unsur olarak telakkî etmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak 1964 senesinde neşredilen “Ötüken” dergisindeki bir yazısında Atsız’ın şu ifadeleri oldukça dikkat çekicidir: *“Dinin bir ruh ihtiyacı olduğunu bilim kabul etmiştir. Daha zekasının pek iptidaî olduğu zamanlardan beri, insanların din sahibi oldukları da bilinen gerçeklerdendir. Zekanın ve bilimin yükselmesiyle dinler de yükselmiş, tek Tanrılı dinlerle, dinler çağı kapanmış, din uğruna yapılan korkunç savaşlar ve kırgınlıklardan sonra medenî dünyada din, fertlerin vicdanına sığınmış, bir kanaat olarak saygıdeğer bir yer kazanmıştır. Artık medenî insanlar arasında din tartışması yapılmıyor. Dinler hakkında avamî yazılar değil, ancak bilginlerin etüdleri yayınlanıyor. Medenî insan, başkalarının dini inancına saygı gösteriyor. Kimseyi propaganda ile kendi dinine çağırmıyor”*.¹²³

Buradaki düşüncelerinden Atsız’ın, dini bir vicdan meselesi olarak gördüğü açıktır. Dinin fitrî bir ihtiyaç olduğu gerçeğini vurgulaması ve dinlerin insanlığın ortaya çıkışı ile birlikte var olduğu meselesine değinmesi ise, onun hem dinler tarihine hem de konunun insan psikolojisini ilgilendiren taraflarını da işin içine

¹²² Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 97.

¹²³ Atsız, *Makaleler III*, s. 413.

katan etraflı bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Ona göre, medenî insan inançlara saygı duyan insandır.¹²⁴

Aynı yazının devamında Atsız, Türkiye’de dine karşı takınılan yanlış tutumların bir nebze işe yaradığını, bu sayede taassup sahibi bir anlayışın tasfiye edildiğini ifade etmiş ancak bu tasfiye neticesinde ortaya çıkan mânevî ihtiyacın doldurulamadığından şikayetçi olmuştur. Bunun gerekçesi olarak medenî ve alanında gerçek mânâda bilgi sahibi olan din adamlarını yetiştirecek özlü bir din okulunun açılmadığını belirtmiştir. Ona göre, bu eksiklik ise daha sonraları vasıfsız din adamlarının toplumla muhatap olmalarına ve din hususunda yanlış yönlendirmeler yapmalarına sebebiyet vermiştir.¹²⁵ Atsız’ın bu düşüncelerinin tutarlılığını, 1967 yılında Ötüken dergisinin 40. Sayısında İmam Hatip okullarının gerekliliği ile ilgili yazmış olduğu şu yazısında görmekteyiz: *“Türkiye’de öğrenci vasfına layık topluluk, bir dereceye kadar imam hatip okullarında var, başka bir dinî inançla birlikte eski bir Türk terbiyesini de sakladıkları için, bu çocuklarda bir üstünlük derhal göze çarpıyor, bunlar dinî bilgilerle birlikte çağdaş bilimleri de öğrenerek yetiştikten ve halka hitap etmeye başladıktan sonra Türkiye’nin manzarası değişecektir. Eski hocalar milimetrenin ve Venezuela’nın ne olduğunu bilmeyecek kadar cahildiler, Arapçayı da bilmiyorlardı. İmam-Hatip Okulları öğrencileri en seçkin ve millî şuurlu öğretmenler elinde yetişirse yurt için büyük kazanç olur”*.¹²⁶

Bunun yanında Atsız, Müslümanlıkla ilgili olarak yapmış olduğu objektif bir değerlendirmede, *“Müslümanlık, temeli atılmış, büyük bilginleri yetiştirmiş, tedvin olunmuş bir dindir”* diyerek İslamiyet’in tamamlanmış bir din olduğunu ve onu yetkin olmayan bireyler tarafından yeniden açıklamaya, gerek olmadığını ifade etmiştir.¹²⁷

¹²⁴ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 646.

¹²⁵ Atsız, *Makaleler III*, s. 414.

¹²⁶ Hüseyin Nihal Atsız, “Konuşmalar”, *Ötüken* 40 (Nisan 1967), s. 10.

¹²⁷ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 648.

Atsız, Müslümanlığı toplum bilimi açısından da değerlendirmiş ve şu tespitlerde bulunmuştur: *“Yedinci yüzyılda ortaya çıkan Müslümanlık, sosyoloji bakımından Arapların millet haline geçme savaşıdır. Aynı dili konuştukları halde birbirine düşman boylar ve uruklar durumunda dağınık bir hayat yaşayan kalabalık bir kavim, bir iç veya dış etki ile birlik kurma yoluna elbet gidecekti”*.

“Peygamberin ortaya koyduğu esaslar her şeyden önce bunu sağlamış, bilgisizlik, ahlâksızlık ve pislik içinde yuvarlanan Araplara yüksek bir din ve ahlâk şuuru ile millî birlik düşüncesini aşılarmaya çalışmıştır”.¹²⁸

“Peygamber, hayatta oldukça kudretli ve sempatik şahsiyeti, konuşmaktaki üstün kabiliyeti sayesinde bunu sağlamış, bazı sağlam arkadaşları da kendisini destekleyerek güçlü bir birliğin temellerini atar gibi olmuşlardır”.¹²⁹

Bununla birlikte Hz. Peygamber'den hemen sonra ayrılıkçı hareketler başlamış, iktidar hırsından kaynaklanan kavgalar müslümanlara zarar vermiş, mezhep çatışmaları başlamış, müslümanlar birbirlerini küfürle suçlayan farklı fırkalar haline dönüşmüştür.¹³⁰

Atsız, İslamiyet öncesi büyük imparatorluklar kurmuş olan Türk milletinin Müslüman olduktan sonra İslamiyet'e büyük hizmetler ettiğini vurgulamış, Tuğrul Beyin Bağdat'a girip İslam dünyasının koruyuculuğunu kabul etmesini büyük bir olay olarak değerlendirmiştir. Ancak bu büyük olayların bir neticesi olarak Arap kültürü etkisine girmenin tehlikelerinden de söz etmiştir. Örneğin kişi adları üzerinde durmuş, Arap isimlerinin dinle ilgisi olmadığını, o isimlerin İslamiyet'ten önce de Araplar tarafından kullanıldığını ve birçoğunun kötü anlamlara geldiğini ve Türklerin bu isimleri almalarının da lüzumsuz olduğunu vurgulamıştır.¹³¹

Atsız'ın tasavvufu ilgili düşünceleri de üzerinde durulmaya değerdir. Atsız, tasavvufu İslâmî bir müessese olarak görmemektedir. O Mevlânâ'nın tasavvufa ilişkin fikirlerini, birçok din bilgini tarafından tekfir edilen Muhyiddin İbnü'l-

¹²⁸ Atsız, *Makaleler III*, s. 425.

¹²⁹ Hüseyin Nihal Atsız, “İslam Birliği Kuruntusu”, *Ötüken* 4 (17 Nisan 1964), s. 7.

¹³⁰ Atsız, “İslam Birliği Kuruntusu”, s. 7.

¹³¹ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 649.

Arabî'den aldığını vurgulamış, tasavvufun doğu ve batı felsefesinin bir sentezi olduğunu ifade etmiştir. Mutasavvıfların Yunan felsefesi, Budizm gibi düşünce ve inanç biçimlerindeki unsurlardan etkilenecek Tanrılık iddiasına kalkıştığını belirtmiş, buna örnek olarak Hallacı Mansur'u göstermiştir.¹³²

Atsız'ın tasavvufla ilgili düşünceleri bununla sınırlı değildir. "Milletleri Ruhlandırmak" adlı makalesinde konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır: *"Yunus Emre, Türkçenin büyük bir sanatkârıdır. Türkçenin büyük bir şiir ve fikir dili olduğunu ortaya koyanlardan birisidir". Fakat Yunus Emre'nin fikirleri Türk milletini zehirlemiş, onu uyuşturmuştur. Çünkü o da yaşadığı zamanın fikir ve duygu hastalıklarına kapılarak birbirini tutmaz sözleri "tasavvuf" diye ortaya atmış, savaşçı bir millet olan çevresinin düşmanlarla kaplı olmasından ötürü savaşçı olmaya mecbur bulunan Türk milletine bir dilencilik felsefesini telkin etmeye çalışmıştır". Onun,*

"Dövene elsiz gerek,

Sövene dilsiz gerek,

Derviş gönülsüz gerek.

*Sen derviş olamazsın "*¹³³

*demesi Türk ahlâkına, yaratılışına uyan bir düşünce midir? Hatta Türk dervişleri böyle midir? Orhan Gazi ile birlikte savaşlara katılan dervişler derviş değil midir? Türkiye'nin ilk imparatoru olan Selçuklu Tuğrul Beğ'in kâtibi olan Arap İznü Hassul, Türkçeye de çevrilen eserinde Türkleri böyle mi tarif etmiştir?"*¹³⁴

Aynı yazının devamında Atsız, sözlerini şu şekilde sürdürmüştür: *"Halka evliya diye kabul ettirilen Yunus Emre'yi, tasavvufî herzelerinden dolayı büyük devlet adamı ve şeyhülislam Ebussuud tekfir etmiştir".*¹³⁵

¹³² Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 650.

¹³³ Atsız, *Turancılık milli değerler ve gençlik*, s. 60.

¹³⁴ Hüseyin Nihal Atsız, "Milletleri Ruhlandırmak", *Ötüken* 10 (Ekim 1971), s. 4.

¹³⁵ Atsız, "Milletleri Ruhlandırmak", s. 4.

Atsız'ın yukarıdaki düşüncelerine baktığımızda, o, Yunus Emre'nin Türk edebiyatındaki yerini takdir ederken, onun fikirlerinin Türk milletinin savaşçı karakteriyle uyuşmadığı görüşündedir.

Atsız, mutasavvıfların şiir ya da yazılarında zaman zaman hadlerini aştığını, dinin özüne aykırı konuştuklarını, küfre girdiklerini ve bu sapkın konuşmalarını ise belli hikmetlere bağlayarak masum göstermeye çalıştıklarını Kazak Abdal'ın aşağıdaki şiiri üzerinden örneklendirerek izah etmiştir:

“Kazak Abdal'ın:

“Kıldan köprü yaratmışsın, gelsin kullar geçsin deyü

Biz hele şöyle duralım, yiğit isen geç a Tanrı!”

demesi apaçık bir küfür değil midir? Fakat mutasavvıflar bunda o kadar derin ve ince mânâlar bulurlar ki, bizim gibi nasipsizlerin bu yüksek fikirleri anlamamıza imkân yoktur. O sebeple bunlar küfür değil, İslamiyet'in ta kendisidir. En yüksek mertebesidir. Şeriattan tarikata, tarikattan mârifete, mârifetten de hakîkate yükselişin sırlarıdır. Biz hiç bu yüksek hakîkatleri anlayabilir miyiz?”¹³⁶

Atsız, 1970'te kaleme aldığı “Yobazlık Bir Fikir Müstehasesidir” adlı yazısında yobazlığın tüm dünya milletlerinin genel bir sorunu olduğuna işaret eder. Yobazların ilmî ve mantıki tartışmalarda yetersiz olduklarından söz eden Atsız, dînî meseleler üzerine konuşacak bireylerin salt ayet ve hadisler üzerinden değil, bilimin ve tarihin realitelerini de göz ardı etmeyen bir yaklaşıma sahip olmaları gerektiğini vurgular. Atsız, fikri mülahazalarda kişiler arasında fikir ayrılıklarının normal olduğunu ve tartışmaların edep ve terbiye çerçevesi içerisinde olması gerektiğini ifade eder.¹³⁷

Aynı yazının devamında Atsız, İslamiyet'in, yükselişini Türklere borçlu olduğunu iddia eder. Bu iddiasını ise eğer bir milletin yükselişinde İslam etkin olsaydı, Müslüman olan bütün milletlerin yükselmeleri gerekirdi düşüncesiyle

¹³⁶ Tekin, *Nihal Atsız*, s. 256.

¹³⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “Yobazlık Bir Fikir Müstehasesidir”, *Ötüken* 11 (Kasım 1970), s. 3.

temellendirir. Ayrıca, Atsız, İran'ın eskiden büyük bir devlet olduğunu fakat İslamiyet ile tanıştıktan sonra gerilediğine dikkat çeker.¹³⁸

Atsız, Türkçüleri Tanrı fikrini bir kenara atmakla suçlayanlara da cevap vermiş, Türkçülerin sloganlarının “Tanrı Türk’ü Korusun” olduğunu, Tanrı kavramının Türkler için oldukça önemli olduğunu vurgulamış, ancak insan zekasını ve idrâkını zorlayan aşkın bir varlık üzerine tartışmalar yürütmenin gereksiz olduğunu belirterek, bunun aleyhinde olduklarını ifade etmiştir. Türklerin saygı duydukları varlıkları adıyla anmadıklarına değinen Atsız, Tanrı’nın din kitaplarının anlattığı gibi insan şeklinde olmadığını, sanıldığı gibi göklerde bir taht üzerinde oturmadığını, onun nasıl olduğunun, ne olduğunun bilinemeyeceğini belirterek, Tevrat’ın Tanrı’yı insan şeklindeki tarifinin ilkel, Rus astronotun uzaya çıktım ama Tanrı’yı göremedim ifadesini ise budalaca bulmuştur.¹³⁹

Atsız, din adamlarının birbirlerine karşı tahammülsüzlüğünü de söz konusu ederek sorgulayan ve düşünen nice aydın insanların katı taassup karşısında ziyan edildiğini ve Müslümanları bu günkü perişan duruma sürükleyen zihniyetin dini tartışılmaz kurallar bütünü olarak kabul edenlerin ta kendisi olduğunu dile getirmiştir. Bu eleştirisine misal olarak ise, Gazzâlî’nin insanlığın ikinci öğretmeni olarak kabul edilen Fârâbî’yi, üçüncü öğretmeni diye bakılan İbn-i Sina’yı, tekfir etmesini göstermiştir. Daha sonra “hangi Müslüman esas Müslümandır?” sorusunu sormuş ve sorularını şu şekilde sürdürmüştür: *“Türklüğün övüncü olan Fârâbî mi, yoksa tekfir eden Gazzâlî mi? Şehristanî’nin saydığı mezheplerin kurucuları mı, yoksa mezarları tahribe kalkan Vehhabîler mi? Para vakfını küfür sayarak para vakfı (yani tımar sistemi) üzerine kurulmuş olan Osmanlı devletini yıkmaya kalkışan Birgili öküzü mü, yoksa para vakfedilir diye fetva vererek devleti kurtaran Ebussuud mu? Kendisini son evliya olarak ilan ettiği halde küçük bir kıza âşık olan Muhyiddin-i Arabî mi, yoksa Tanrıyı haksızlıkla itham ettiğini ima eden İbn Yemîn mi? Şems-i Tebrîzî için garamiyatla dolu koca bir divan yazıp ak sakallı ile rakeden Mevlânâ mı, yoksa onun baş düşmanı kesilen Vanlı Mehmet Efendi mi?*

¹³⁸ Atsız, *Makaleler III*, s. 455.

¹³⁹ Atsız, “Yobazlık Bir Fikir Müstehasesidir”, s. 4.

Birbirinin zıddı olan bu insanlardan hangisinin örnek ve esas Müslüman diye alınarak, ona göre hüküm yürütülmesi içinden çıkılmaz bir meseledir. Onun içindir ki, dini sosyal bir kuruluş olarak görmek hem gerçeği kabullenmek hem de dini iç mücadelelerin batağına saplanmaktan kurtarmak olur. Din en iptidâî toplumlarda da vardır. Ve bu iptidâî dinlerin gülünç talimatı herhalde 124.000 tane olduğu söylenen Peygamberlerden herhangi biri tarafından öğretilmemiştir. İnsanlar akıl ve bilimle ilerledikçe dinler de daha aklî olmuş, çok Tanrı'dan iki Tanrı'ya ikiden de bire inerek son safhasını bulmuştur. Dini artık aklın ve ilmin kabul edemeyeceği hurafelerden, saçma inançlardan kurtararak tamamen vicdanî bir hale getirmek, üzerinde tartışmamak, bu konulardaki yayınları da yalnız bilginlere bırakmaktan başka çıkar yol yoktur".¹⁴⁰

Hüseyin Nihal Atsız, kültürel mirasımız olan Ayasofya'nın müze olarak ziyarete açılmasını da uygun görmemiş, cami olarak tekrar açılmasını istemiştir. İstanbul'un Fethi'nin 500. Yıldönümü münasebetiyle Türkçülerin "Fetih Yıllarını Aydınlatma" isminde bir dernek kurmalarına yardım ederek, Ayasofya'da Türkçülerin bir gösteri planlamalarına önayak olmuştur. O, bunu İslâmî bir hassasiyetten ötürü değil, hem batı emperyalizmine karşı olduğu, hem de millî hassasiyet bunu gerektirdiği için talep etmiştir. Bu fikri eyleme dönüştürmek adına Türkçüler, 29 Mayıs 1953 günü kılıçlarla ve beyaz keçe külahlarıyla heybetli bir yürüyüş yapacak, Ayasofya'ya girilip namaz kılacaklar, hutbe okunacak, Ayasofya yüzünü tekrar İslam'a ve Türklüğe dönecekti. Böylelikle, Ayasofya'yı asıl kimliğinden uzaklaştıran zihniyet kınanmış olacak, Yunanlılara karşı millî bir tutum sergilenmiş olacaktı. Ancak, eylem emniyet güçlerinin aldığı istihbarat neticesinde hayata geçirilemedi.¹⁴¹

Atsız'ın din üzerine yazmış olduğu tüm yazılarını değerlendirdiğimizde, onun Müslümanlık ve din hakkındaki yaklaşımını şu şekilde özetleyebiliriz: Atsız, dini bir ihtiyaç olarak telakkî eder ve ona göre, din hem toplum hem de birey için bir gereksinimdir. Türkler İslamiyet'e büyük hizmetleri dokunmuş bir millettir.

¹⁴⁰ Atsız, *Makaleler III*, s. 460,461.

¹⁴¹ Tekin, *Nihal Atsız*, s. 266.

Günümüzde de Türk milletinin büyük bölümü Müslümandır. Dolayısıyla, İslamiyet Türklerin millî dinleridir. Türk birliği gerçekleştiğinde az sayıdaki Müslüman olmayan Türk boyları da muhtemelen İslamiyet'i kabul edeceklerdir. İslamiyet Türklüğün en büyük dayanaklarından biridir. Türkleri Şii-Sünni gibi farklı mezheplere ayırmak yanlıştır. Ayrıca, dini, milliyetçilikten ve günlük işlerden farklı bir yerde konumlandırmak, onu, akla, mantığa ve bilime aykırı bidat ve hurafelerden temizlemek gerekmektedir. İslamiyet'e her şeyden önce bir ahlâk sistemi olarak bakmak doğru olacaktır. Bunun yanında din eğitiminin sekteye uğraması Türklüğe zarar vermektedir. Bunun için İmam-Hatip ve İlahiyat fakültelerinde yetkin ve aydın din adamları yetiştirilmelidir. Din hususunda her önüne gelen konuşmamalıdır. Bu konu İlahiyatçıların ve bu alanda iyi eğitim almış kişilerin eline bırakılmalıdır. Nitekim İslam dininin bünyesinde bir düşünce biçimi olarak ortaya konulmuş olan Tasavvuf anlayışı da doğu ve batıdan devşirilmiş, doğruluğu tartışılan çeşitli felsefî anlayışların bir karışımıdır. Bu bağlamda Tasavvuf, İslam dinine uygun bir anlayış değildir. Ayrıca Türklerin ahlâkî anlayışlarına ve yaşam tarzlarına uygun bir görüş de değildir. Tarikat ve cemaatler aklını kullanmayan ve sorgulamayı tercih etmeyen insan gruplarından oluşur ve bu gruplara mensup insanlar kendilerine din olarak anlatılan her şeyi sorgusuz kabul etmektedirler. Atsız, tarikat ve cemaatler içerisinde en tehlikeli olarak Nurculuğu görmüştür ve devletin bilhassa bu tarikata karşı dikkatli olması gerektiği vurgusunu yapmıştır. Atsız, kendi anlayışına göre tarikat ve cemaatlerde olduğu gibi Tanrı ile kul arasına birtakım rabitaların dahil edilmemesi gerektiği görüşündedir. Zaten ona göre Türkçüler, Tanrı'nın varlığını kabul etmektedir. Onlara göre Tanrı aşkın bir varlık olduğundan, onun mahiyeti de bilinemeyecektir. Bu bakımdan din Atsız'a göre ancak insanların vicdanlarına bırakılması gereken bir olgu olarak kalmalıdır. Onun bu düşüncesi de laiklikle paraleldir. Özetle Atsız, Tanrı'ya inanan, İslam ve Türklüğü milletin ayrılmaz bir parçası olarak gören bir Türkçüdür.¹⁴²

¹⁴² Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 654.

2.3 Ülkünün Gerçekleşmiş Hâli Olarak Medeniyet

Atsız’a göre, “ülkü”, bir milletin yürütücü kuvvetine denir. Ülkü, toplumdaki fertleri birbirine bağlayan bir güçtür. Ülküsü olmayan bir toplum ilerleyemez. Ülkünün kelime anlamı “ant” ve “uzak hedef” mânâlarına gelir. Ülkünün verdiği gizli enerji sayesinde insanlar sanki birbirleri ile sözleşmiş gibi hareket etmektedirler. Ülkü, önce insanların yüreklerinin derinliklerinde ve bilinçaltılarında doğar ve toplumların destanlarında açığa çıkar. Sonra toplum idrakine yansır ve büyük rehberler tarafından öğretilir. Daha sonra ise, milletin içinden çıkan kahramanlar onu hayata geçirmek için büyük adımlar atarlar. İşte bu hamlelere ancak ülküsü olan milletler dahil olurlar. Sarf edilen gayretler neticesinde millet mânen ve madden ilerler ve tekâmül eder. Dolayısıyla Türklerin ülküsü, destanlardan edindiğimiz bilgilere göre, fetihler neticesinde güçlü bir devlet kurmak, bu devlette milletin refah içerisinde yaşamasını sağlamaktır. Bu, esâsında tüm milletlerin temel gâyesidir. Ancak, milletlerin yeteneğine ve gayretlerine göre ülkülerinin detaylarında birtakım farklılıklar olabilir.¹⁴³

*“Ülkü biraz hayal ile karışık, uzak, güç bir hedeftir. Ülkü, o ülkü ile tutuşmuş millet fertlerini heyecan içinde yaşatan kutlu ve tatlı düşüncedir. Ülküler kanla, fedakârlıkla, kahramanlıkla beslenir. Bir millet, ülküsüne varmak için ırmaklar gibi kan akıtır, yığınlarla can harcar. Ülkülere kanla, kılıçla, dövüşle, millî kinle varılır. Ülkü çelik yürekler, demir bilekler, sarsılmaz irâdeler, yüksek ahlâklar ister. Ülkü bir dindir, kahramanlar ve şehitler ister”.*¹⁴⁴

Türkler, ülkülerine “Kızılelma” demişlerdir. Neden bu ismi seçtiklerine dair bir açıklama getiremiyoruz. Ancak, bu isimde bir saflık ve doğallık göze çarpmaktadır. “Kızılelma” adı, ülkünün aydınlardan önce halk menşeli olduğunu göstermektedir. Kızılelma ülküsünün net olarak ortaya çıkıp belirginleştiği bir döneme misal verecek olursak, buna Osmanlı’nın en parlak dönemini örnek

¹⁴³ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 18.

¹⁴⁴ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 570.

gösterebiliriz. Osmanlının ortaya koymuş olduğu mükemmel teşkilât ve medeniyet işte bu büyük ülkünün tezâhürüdür.¹⁴⁵

Atsız, ülküyü insanların mânevî hayatlarına dahil etmektedir. Atsız'a göre ülkü, toplumu birbirine bağlayan bir tutkal vazifesi görmektedir. Ülkü, milletlere hız verir, onun uğrunda hayatlar ortaya konulur. Onun hayata geçirilmesi kolay iş değildir. Her aklın kolayca kabullenebileceği basitlikte hiç değildir. Kısa vâdede erişilemez kan ve can da dahil sonsuz bir fedakârlık gerektirir. Tarihin en büyük vazgeçişleri bu uğurda yapılmıştır. Ülkü canhıraş bir gayret ister ve fedâilerini Tanrıya yaklaştırır.¹⁴⁶

Atsız, şiirlerinde de ülkü kavramını işlemiştir. Hatta yazmış olduğu şiirler genelde sevgiliye yazılmış şiirler değildir. Doğrudan aşkla alakalı kaleme aldığı şiirler de oldukça azdır. Şiirlerinde ülküyü besleyen toprak, mazi, kahramanlık, harp ve mitolojiyi yoğunlukla işlemiştir. Örneğin:

“Bir kemiğin ardından saatlerce yol giden

İtler bile gülecek kimsesizliğimize”¹⁴⁷

mısralarıyla ülkü dışındaki tüm maddi amaçları aşağılamaktadır.

Ona göre, insan olmanın gereği mânevî gayeler peşinde koşmakla yerine getirilir. Mutasavvıfların ilahi aşkla beşerî aşk benzetmelerinin bir benzerini Atsız, ülkü aşkı ile beşerî aşk arasında yapar: “*Sevgiliden sevgili bir mefkûre vardır*”.¹⁴⁸ diyerek, ülküyü beşerî aşktan üstün tutmaktadır. Atsız’a göre, bir aşğın sevgilisine olan duyguları ne ise, ülkücü için de “ülkü” odur. “Yakarış” adlı şiirinde Atsız zaman zaman ülkü anlamında kullandığı mefkureyi, Tanrı dağı ile sembolleştirerek şu mısraları dile getirmiştir.

“Aşık nasıl bulursa iç açan bir serin su

¹⁴⁵ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 19.

¹⁴⁶ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 570.

¹⁴⁷ Güngör vd., *Atsız armağanı*, c.1/s. 114.

¹⁴⁸ Atsız, *Yolların Sonu*, s. 9.

Sevdiği bir güzelin som yalaz dudağında

Sönecektir bizim de gönlümüzün tamusu

*Tanrıların gezdiği yüce Tanrı dağında”.*¹⁴⁹

Atsız, şu mısralarında da benzer şekilde ülküyü nazlı bir geline benzetmektedir:

*“Ülkü denen nazlı gelin erde şan ister”.*¹⁵⁰

Atsız’a göre, aşağıdaki mısralarından da anlaşılacağı gibi ülkü, bir sevgilinin niteliklerinin hepsine sahiptir. Aynı şekilde ülkücü de bir aşkın vasıflarını taşımaktadır. Tıpkı bir aşık gibi sevgiliden başkasını düşünemez.

“Mefkuresinden başka her varlığı unutan

*Kahramanlar gibi sen ebedi kalmalısın”.*¹⁵¹

Şunu belirtmek gerekir ki ülkücü, edebiyatımızdaki Mecnun ve Kerem tipolojisinden tek hususta farklılık arz etmektedir. O, Mecnun gibi kendisinden geçerek çöllere düşmez, ebediyete uzanan şanlı bir erdir.¹⁵²

Atsız, ülküyü izah etmiş, şiirlerinde ve makalelerinde ülkücünün niteliklerinden söz etmiştir. Peki ulaşılabilecek olan ülkü tam olarak nedir? Daha önce bu soruyla ilgili olarak “Kızıllema” kavramından söz etmiştik. Kızıllema, fetihlerle elde edilmiş müreffeh bir vatandı. Ona ulaşabilmek için ise, Atsız, belli merhalelerden geçmek gerektiğinden söz etmektedir. Ona göre, millî ülkülere ulaşmak üç safhadan oluşur: Bunlardan ilki, İstiklal safhasıdır. Yani millî ülkünün ilk aşaması bağımsızlığı kazanmakla olur. Günümüzde yaşayan milletlerin çoğu, millî ülkünün bu ilk aşamasını tamamlamışlardır.¹⁵³

¹⁴⁹ Güngör vd., *Atsız armağanı*, c.1/s. 114.

¹⁵⁰ Atsız, *Yolların Sonu*, s. 25.

¹⁵¹ Atsız, *Yolların Sonu*, s.46.

¹⁵² Güngör vd., *Atsız armağanı*, c.1/s. 115.

¹⁵³ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 27.

Millî ülkünün ikinci merhalesi ise, millî birliktir. Milletin bütün fertlerinin tek bayrak ve tek devlet haline geldiği aşamadır. Bunu başarmış olan her millet yabancı tahakkümünde ve hakimiyetinde olan soydaşlarına yardım elini uzatmalıdır. Ya da bir millet farklı devletlere ayrılmış ise birleşmek için siyasi ve gerekirse askeri hamlelerde bulunmalıdır. Farklı devletler ya da milletler bu müstakil yapıdaki unsurları toparlamak için mücadele etmişlerdir.¹⁵⁴

Millî ülkünün üçüncü merhalesi fetihlerdir. Millî birliklerini tamamlamış olan milletler kendi soylarını yüceltmek ve hakimiyet alanlarını genişletmek için savaşılarak fetihler yapmak zorundadır. Hatta bir millet bazen millî birliğini tamamlamadan da fetihlere başlayabilir ki, Osmanlı Devleti bunun en güzel örneğidir. Çünkü onlar daha Anadolu'daki Türk birliğini sağlamadan evvel Bizans'a yönelik fetih hareketlerinde bulunmuşlardı. Ancak bunlar istisnai durumlardır genel kaideyi bozmaz.¹⁵⁵

Daha önce, ülkünün ikinci merhalesini millî egemenliğini kazanmış toplumların bağımsız olmayan soydaşlarını tek vatan ve tek bayrak altında toplamaları olarak açıklamıştık. Bağımsız Türkiye'miz de ülkünün ikinci merhalesindedir. Bu bağlamda, Atsız'ın ülküsünün ikinci basamağını "Turancılık-Türk Birliği" oluşturmaktadır.

Atsız, 1934 yılında kaleme aldığı Türk Birliği adlı yazısında aynı hususa dikkat çekmiştir. O zamanki dünya geneli Türk nüfusunu en az 35.600.000 en çok 47.160.000 olarak belirtmiştir. O, sayıların mübalağasını doğru bulmamaktadır. Millî meselelerde objektif olmak kuvvetleri hakkıyla analiz edip bilmek açısından önem arz etmektedir.¹⁵⁶

Sayıların abartılmasının ona göre farklı sakıncaları da vardır. O, bir yazısında bu sakıncaları şu şekilde dile getirmiştir: "*Biz hakikaten başkalarının dediği gibi 90 milyonluk bir milletsek ve buna rağmen büyük bir kısmımız esirse, bu bizim istikbalimiz için ümit verici değil, ümit kırıcı bir şeydir. Çünkü bu kadar*

¹⁵⁴ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 28.

¹⁵⁵ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 29,30.

¹⁵⁶ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 42.

*kalabalık olduktan sonra yabancılara esaretine düşmek bizim de Çinli ve Hintli gibi aşağılık bir millet olduğumuzu gösterir ki, bu, göğüs kabartacak değil, yüz kızartacak bir keyfiyettir. Onun için hakikati olduğu gibi söylemekten çekinmemeliyiz”.*¹⁵⁷

Bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere, Atsız, kalabalık bir millet olup esir düşmeyi aşağılık bir durum olarak görmektedir. Türk milletini kalabalık göstermeye çalışmanın da bu mânâda hiçbir faydası yoktur.¹⁵⁸

Özellikle esir Türklerin özgürlüklerine kavuşmasını Atsız, Türk gençlerine bir ülkü olarak göstermiştir. Bununla ilgili olarak, bir harita üzerinde karaya boyanmış bir şekilde esir Türklerin yaşadıkları yerleri Türk gençlerine işaret ederek, bu haritaya bakmanın dahi, gençlerin üstlenecekleri vazifenin ne kadar büyük ve zahmetli olduğunu anlamaları için yeterli olduğunu vurgulamıştır. Daha çok yakın zaman önce bir bayrak altında bir ordu halinde yaşamayı başarmış, soyu, dili ve gelenekleri ortak olan karındaşların birlik amaçlarına dudak bükerek bütün dünya insanlarını birleştirmek isteyenler, esaret altında yaşayan Türkeli’nden önce yabancılara düşünenler, Atsız’a göre, Türk gençliğinin öz düşmanlarıdır.¹⁵⁹

Ülküler gerçekleşmesi kolay olmayan ideallerdir. Atsız, bunun farkında bir ülkücü olarak: Turancılığın gerçekleşmesi için şartlar hazır değildir. Semerkant’a gitmek için atlarımızı mahmuzlayacak durumda değiliz; fakat bütün bunlar, fikri hazırlık yapmaktan bizi alıkoyamaz. Zamanı gelince de şüphesiz Semerkant son merhale olmayacaktır.¹⁶⁰

Atsız’a göre, Turancılık bazılarının da ifade ettiği gibi bir tür romantizm değildir. Millî ülkülerde elbette şiirsel mânâda bir tür romantizm bulunabilir olsa da ülkü esasında hakikate dayanan kesin, açık ve net amaçları olan bir düşünce sistemidir. Ona göre, böyle büyük ülküler karşısında her zaman karşıt bir anlayış

¹⁵⁷ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 585.

¹⁵⁸ Hüseyin Nihal Atsız, “Kurtulmamış Türk Eli”, *Atsız Mecmua* 17 (25 Eylül 1932), s. 76,77.

¹⁵⁹ Atsız, “Kurtulmamış Türk Eli”, s. 172,173.

¹⁶⁰ Hüseyin Nihal Atsız, “Bir Felsefe Öğretmeninin Yanlışları”, *Orkun Dergisi* 23 (25 Aralık 1963), s. 16.

yer almış, bir ülkünün hayaline dahi tahammül edemeyen art niyetli odaklar olmuştur. Sözelimi, Turancılık fikrinin bir Türk emperyalizmi olarak anlaşılması gibi. Emperyalizm bir milletin diğer milletleri hükmü, egemenliği altına alması demektir. O halde, Türklerin bir devlet altında birleşmesinin emperyalizmle nasıl bir bağlantısı olabilir? Bir milletin soydaşlarını yabancı esaretinden kurtararak tek devlet halinde birleştirmek için yapmış olduğu silahlı ya da silahsız her türlü mücadelenin adı, “irredantizm” (kurtarıcılık) dir ki bu mâkul bir çabadır.¹⁶¹

Atsız, Turancılık ülküsüne o kadar önem verir ki, birçok yazısında Turancılık konusunu işlemiştir. Bu yazılardan birçoğunun başlığı dahi “Turan” kelimesini içermektedir: Sözelimi, “Turancıyız!.. Ne Olacak?”, “Turancılık Romantik Bir Hayal Değildir”, “Turancılık ve Faruk Güventürk”, “Turan”, “Turancılık” gibi yazılar.¹⁶²

Hüseyin Nihal Atsız, “Türk Milletine Çağrı” başlıklı yazısında, Turancılıkla ilgili kısımda şu ifadeleri kullanmıştır: *“Devlet sahibi Türkler olarak siyasi sınırlarımız dışında kalan Türklere karşı ilgisiz kalamayız. En küçük, güçsüz ve yeni devletlerin bile sınır dışı soydaşlarına karşı ilgisi varken, henüz bağımsız bile olmayan Cezayir ne Sahra’da ne de kıyılarındaki Fransız sermayesine ve çoğunluğuna karşı bir hak tanımazken, tarihinin en büyük imparatorluklarını kurup birçok milleti idare etmiş bir toplum olarak, siyasi sınırlarımız dışındaki Türkleri düşünmek vazifesinden asla geri kalamayız”*.¹⁶³

“İmzamızı attığımız Birleşmiş Milletler Anayasasına dayanarak, siyasi sınırlarımız dışındaki Türklerin de bağımsız olarak ve yabancı hakimiyetinden kurtulmak davalarını desteklemek hem millî borcumuz hem de insanlık görevimizdir. Henüz yamyamlık devresini bile büsbütün atlatamamış olan toplumlara devlet kurma hakkı tanınırken, medenî ve üstün kabiliyetli millet olan Türklerin şurada burada tutsak hayatı sürmelerini kabul edemeyiz. İyi çalışan ve

¹⁶¹ Atsız, *Turancılık milli değerler ve gençlik*, s. 20.

¹⁶² Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 587.

¹⁶³ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 99.

*şuurlu ellerde bulunan bir Türk hariciyesinin, bu hakkı bütün dünyaya tanıtacağından eminiz”.*¹⁶⁴

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere Atsız’ın en büyük hayallerinden biri esir Türkleri yabancı esaretinden kurtarmaktır. Bunun için, devletin diplomasi yolunu kullanarak bu hakkını tüm dünyaya kabul ettirmesi gerektiği görüşünü ileri sürmektedir. Atsız aynı şekilde, “Turancıyız!.. Ne Olacak?” başlıklı yazısında da bu konuya temas etmiş, Turan ülkelerinin de hangileri olduğunu açıklamıştır: *“İkide bir yüzümüze çarpılan büyük günahlarımızdan biri de Turancılıktır. Turancıyız, ne olacak? Tarihi vatanımız olan bütün tutsak ülkeleri elbette kurtaracağız. Görevimiz bu değil mi? Böyle büyük bir ülkeye bağlanmayıp da hayvanî bir rehavetle zevk içinde mi yaşayacağız? Cahil yazar istiyorsa öyle yapsın. Biz iki Türkistan’ı da Azerbaycanları da Kafkasya’yı da İdil Ural boylarını da Kırım’ı da kurtarmak için şuurumuz işledikçe, ayakta durabilecek gücümüz kaldıkça çalışacağız. O kadar da değil... Batı Trakya’yı, Kıbrıs’ı ve Adaları da alacağız... Kerkük ve Bayır-Bucak da bizim olacak”.*¹⁶⁵

Atsız, Turan coğrafyasını sadece Türklerle sınırlandırmış, içine akraba milletleri katmamıştır. Ona göre, akraba milletler, Kazak, Uygur, Özbek vd. değildir; onlar doğrudan Türk olan boylardır. Akraba milletlerden kasıt ise: Fin, Moğol, Macar gibi Ural ve Altay milletleridir. Mehmet Emin Yurdakul gibi Turancılık anlayışına sahip bir takım eski Türkçüler, akraba milletleri de Turan coğrafyasına katmaktadır. Atsız, bunun farkında olduğu için, bu detaya değinmek lüzumu hissetmiştir.¹⁶⁶

Atsız’a göre, Türkçülük, Türk ülküsü, Türklerin bütün alanlarda bütün milletlerden üstün olduğu fikridir. Turancılık ise, Türkçülüğün siyasi gayesi, yani tüm Türkleri tek bir devlet halinde toplamak ülküsüdür. Atsız, Turancılığın tüm Türkleri salt kültür anlamında birleştirmek olarak anlaşılmasını hatalı bulur. Çünkü ona göre, siyasî birlik sağlanmadan kültürel birlik sağlanamaz. Esir bir milleti

¹⁶⁴ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 99.

¹⁶⁵ Hüseyin Nihal Atsız, “Turancıyız!... Ne Olacak?”, *Ötüken* 30 (25 Haziran 1966), s. 17.

¹⁶⁶ Ercilasun, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, s. 588.

kültürel bir birleşmenin içine dahil etmek mümkün değildir. Zaten buna yabancı millet müsaade etmez. Alfabetesi değiştirilmiş ve dilleri edebî bir lisan haline getirilmiş Türk boylarını kültürel anlamda birleştirmeyi başarabilecek bir yöntem yoktur.¹⁶⁷

Atsız, “Neslimizin Amentüsü” olarak adlandırdığı “Millî Gaye” başlıklı yazısında, ahlâkı, ilmi ve tekniği yüksek, “Büyük Türkiye Ülküsü”ne nasıl ulaşacağımızı formüle etmiştir. Buna göre,

1. Biz ölmeden Türkiye Cumhuriyeti’ni öldürmeyeceğiz.
2. Demokrasimizi kuvvetlendirmeye çalışacağız.
3. Millî ilimlerimizi, bilim ve tekniğimizi, ahlâkımızı kuvvetlendireceğiz. Beden ve ruh cevherlerimizi kullanarak içinde bulunduğumuz en fena durumlardan dahi kurtulacağız. Nüfusumuzu artırıp bütün Türkleri Türkiye de toplayacağız.
4. Köylerimizi ve köylülerimizi geleceğimizin temeli olarak görüp onlarla gerekirse iç içe gerekirse tezek kokuları içerisinde sızlanmadan çalışacağız.
5. Şehirlerde kahramanlık yapıp millete tepeden bakanlara aydın demeyeceğiz.
6. Kişisel bir derdimiz, kişisel bir arzumuz ya da amacımız olmayacak.
7. Yaygara ile ün arayışında olanlara isimsiz bir vazgeçişle karşılık vereceğiz. İki yüzlülüğü kibarlık zannedenlere kabalığın asaletini tanıtacağız.
8. Bütün enerjisini millet için sarf eden ve bu uğurda ölenleri millî kahraman ilan edeceğiz.
9. Yaptıkları ile övünen, makam ve mevki bekleyenlere inanmayacağız.
10. Yüzümüze karşı ifade edilen övgüleri umursamayacağız, sevgiler kalplerde, anılar tarihte kalacak, kahramanlarımız ise millî ülkümüzün mabedi olacaktır.
11. Millet ve vatana dair bütün işlerde usulsüzlük, ahlâksızlık ve diğer fenalıklar yapanlara karşı tafsilatlı yasalar yaparak, pazarlığa girişmeksizin böylelerinin yok edilmesini talep edeceğiz.
12. Rüşvet ve irtikap kelimelerini sehpalara asılı yaftalarda izleyeceğiz.

¹⁶⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “Turancılık”, *Ötüken* 114 (Haziran 1973), s. 3.

13. Halkın faydasına olan her şeyi benimseyecek, buna karşı koymaya çalışan ne şekilde olursa olsun halkı esarete mahkûm etmek gayretinde olanları düşman bileceğiz.¹⁶⁸

Atsız'a göre, Türk milleti bunları gerçekleştirirse hem nesillerimiz hem de geleceğimiz kurtulmuş olacaktır.

Atsız, millî ülkünün gerçekleştirilmesi için Türk gençlerinin yetiştirilmesi hususu üzerinde önemle durmuştur. Bununla ilgili olarak “Türk Gençliği Nasıl Yetiştirilmeli” başlığı ile bir yazı kaleme almış, bu yazısında, mânevî ve ahlâkî yönden ileri toplumların diğer toplumlara göre sayı ve teknik bakımından geride olsalar dahi bu eksikliklerini örtebileceklerini vurgulamaktadır. Ona göre, teknik bakımından geride olsak bile, üçüncü silahımız olan mânevî ve ahlâkî olgunluğumuzu kullanabiliriz. Türk gençliği geçmişte olduğu gibi bugün de bir Sakarya ve Çanakkale mucizesi yaratabilir. Ancak, bunun için üstün vasıflı bir gençliğe ihtiyaç duymaktayız.¹⁶⁹

Bunu başarmak için ne lazımdır? Beşikten itibaren yüksek eğitimin sonuna kadar Türk gençlerine kahramanlık terbiyesi verilmelidir. Savaşlarda şehit düşmüş dedelerimizin hikayelerini evlerimizde dillerimizden düşürmememiz gerekir. Fakat bu yeterli değildir. Okullarımızda bundan daha fazlası yapılmalıdır. Öncelikle öğretmenlerimizin kahramanlığa inanmaları gerekmektedir. Çocuklara Harp aleyhtarlığı aşılayan öğretmenlerle kahraman yetiştirmek mümkün değildir. Çocuklarımıza aktörlük ve tiyatrodan önce, güreş vb. millî sporlarımızın eğitimleri verilmelidir. Okullardaki disiplin artırılmalı, tarih derslerine ehemmiyet verilmelidir. Tarih kitaplarında Türklerle ilgili bölümler artırılmalı, vatanla ilgili yazılara ve şiirlere ağırlık verilmelidir.¹⁷⁰

Atsız, bu makalesinde, Türk gençliğini birer kahraman olarak yetiştirebilmek için millî eğitimde bazı değişiklikler yapılmasını gerekli görmektedir. Atsız, ilk iş olarak yüksek tahsil dışında kalan tüm eğitim kurumlarında karma

¹⁶⁸ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 158,159.

¹⁶⁹ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 142.

¹⁷⁰ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 148.

eğitimin kaldırılması gerektiğini düşünmektedir. Buna gerekçe olarak, kız ekseriyeti arasında kalan erkek öğrencilerin kısmen erkeklik ruhlarını kaybettiğini göstermektedir. Ona göre, ilkokul talebesine sınırsız hürriyet verilmemeli, sıkı bir disiplin uygulanmalıdır. Eğitimde ceza mutlaka olmalı, yapılan olumsuz davranışların karşılıksız kalmadığı öğrenciler tarafından anlaşılmalı ve böylelikle iyi çocukların bozulmasının önüne geçilmelidir. İyilerin ahlâkını bozacak potansiyeldeki öğrenciler derhal okullardan atılmalı, bir kişi kazanmak için, kırk kişi harcanmamalıdır. Bütün öğretmenler sade giyimleriyle örnek olmalıdır. Ortaokullarda askerlik dersi zorunlu olmalıdır. Ayrıca, okullarda askerî kanunlar uygulanmalı, öğrenci mesuliyetin ne olduğunu öğrenmelidir. Türk tarihi, Türk coğrafyası ve yurt bilgisi dersleri ortaokulun her sınıfına daha kapsamlı olarak verilmelidir. Millî sporlarımızın eğitimine daha ortaokulda başlanmalı, güreş, kılıç ve cirit gibi geleneksel sporların yanında savaşa destek sporlara önem verilmelidir. Askerlik dersleri ve spor dersleri en mühim dersler olmalı, bu dersler yabancı dillerle ilgili derslerin yerine konarak, yabancı dil dersleri kaldırılmalıdır. Spor liselerinde askerlikle ilgili dersler uygulamalı olarak tatbik edilmelidir. Yaralanmalar olsa dahi, bu yaralar, sinema ve baloların yaptığı tahribata göre önem arz etmemektedir. Ortaokul ve liselerde, en küçük ahlâkî zaafı okuldaki atılmakla ceza görmeli ve bu öğrencilerin başka okullara geçişi engellenmelidir. Liselerin müdürleri yüksek rütbeli subaylardan oluşmalıdır. Başarılı olan öğrencilere unvanlar verilmeli, sözcüğü, öğrenci askerlik ve spor derslerinde başarılı ise “alplık” ve “batırlık” gibi unvanlar, bilgide başarılı ise “bilgelik” ve “danışmanlık” unvanları almalıdır.¹⁷¹

Şimdi geriye dönüp baktığımızda, Atsız’ın medeniyet ülküsünde disiplinli ve asker mantığı ile yetiştirilmiş, geleneklerine ve kültürüne bağlı, üstün ahlâkî vasıflara sahip bir Türk gençliği var. Bu gençliğin vazifesi, ülkelerini kalkındırmak, bütün diğer medeniyetlerden üstün bir medeniyet kurmak, esir Türkleri kurtarmak ve Büyük Turan Devletini kurmaktır. Yani, tüm Türklerin bir bayrak altında refah içinde yaşadığı, aynı lisanı konuştuğu, kültürünü ve geleneklerini koruduğu, bilim

¹⁷¹ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 146,147.

ve teknik konusunda ileri medeniyetlerle yarışan, hakiki Türklerden mürekkep bir devlet.

2.4. Medeniyetin Geleceği ve Milletin Kaderi

Çağımızda, ileri teknolojinin, ahlâken olumsuz neticeleri olmuştur. Bilhassa internet, televizyon ve sosyal medya genç beyinleri işlevsiz bir duruma getirmiş ve onları mânevî anlamda köreltmıştır. Sadece maddî hazlar için koşturmak ve bu zevkler için bütün ahlâk ilkelerini ayaklar altına almak, ruhsuz bir beden esiri olmak, gençliğin amansız hastalığıdır. Türk gençliğinin, içinde bulunduğu topluma yabancılaşması, kendi değerlerinden uzaklaşması, üzerinde düşünülmesi gereken önemli sorunlarımızdan biridir. Çünkü, maddî mânevî değerlerimizi geleceğe ulaştıracak olan Türk gençleridir. Bu misyonun farkında olmayan, sorumluluk bilincini yitirmiş gençlerin ne kişisel olarak kendisine ne de bir parçası olduğu topluma bir katkısı olacaktır. Atsız, ideal Türk gençliğini ortaya çıkarmak için onları millî bir şuurla donatmanın ve bu bilinçle hareket etmelerini sağlamanın önemi üzerinde durmuştur.¹⁷²

Hüseyin Nihal Atsız’a göre, bir milletin varlığı iki temel üzerine tesis edilmiştir. Bunlardan birincisi o toplumun maddî ve mânevî değerlerinin yekûnünü ifade eden ahlâktır. Diğer ise, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, toplumun teminatı olan gençlerdir. Çünkü ahlâkın topluma yansıması ile gençliğin kalitesi aynı oranda artıp azalmaktadır. Bu, tüm toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunda da böyledir.¹⁷³

*“Türklüğün olma veya ölme davası iktisadî kalkınmadan önce sağlık, ahlâk ve millî şuur davalarıdır. Sağlık fizik olarak, ötekiler mânevî olarak milleti yaşatacak, yaşamaya kabiliyetli olacak, kalkınma ondan sonra gelecektir”.*¹⁷⁴

Bu sözler bugünkü ilerleyişimiz durdurulsun diğerlerine geçilsin anlamına gelmemektedir. Bir toplumun huzuru, millî bilinç, vazife ahlâkı, maddî ve mânevî

¹⁷² Güngör, Erol vd., *Atsız Armağanı* (Ankara: Altınordu Yayınları, 2017), c.2/s. 78,79.

¹⁷³ *Atsız Armağanı*, c.2/s. 67.

¹⁷⁴ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 104.

tamamlanmışlıktan geçer. Huzur ve ilerlemeden kasıt, kendimize özgü geleneklerimiz ve niteliklerimizle yaşamaktır. Millî varlık ancak şuur ve ahlâkla muhafaza edilebilir. Sağlamlık yalnız maddî değildir. Kastedilen salt gövde sağlamlığı değil, ondan daha yüksek bir ruh sağlamlığıdır.¹⁷⁵

Atsız, gövde ve ruh sağlamlığının birlikte kullanıldığında ortaya çıkan farkı ikinci dünya savaşından önce iki Avrupa milletinin davranışı ile örneklendirmektedir. Bunlardan ilki, Almanya ve Çekoslovakya örneğidir. Almanlar, Çekleri bir saat gibi kısa bir sürede işgal etmiş ve Çekler bunu ciddi bir direniş ortaya koymadan kabul etmişlerdir. Hatta koca bir devletin içinde sadece bir Çekoslovak asker vatani için ölmek onurunu gösterebilmiştir. Almanya'nın nüfusunun 70, Çeklerin nüfusunun 12 milyon olduğu ve iki ülkenin teknik bakımından denk olduğu düşünüldüğünde, burada, Çeklerde eksik olan yegâne kuvvetin, millî bir ruh olduğu göze çarpmaktadır.¹⁷⁶

Bir diğer örnek ise, Ruslar ve Finlerle ilgilidir ki Ruslar Finleri işgal ettiklerinde Finler silahla karşı koymuş, üç ay boyunca güçlü bir direniş ortaya koymuşlardır. Nihayet Ruslar işgalden vazgeçmek durumunda kalmıştır. O zaman Rusya'nın nüfusu 180, Finlandiya'nın nüfusu ise, sadece 4 milyondur.¹⁷⁷

İşte bu iki örnekten ortaya çıkan netice ve hakikat şudur: küçük bir ülke olmasına rağmen, Finlandiya millî bir şuur ve görev ahlâkı ortaya koymuş ve tarihte yapılan en elverişsiz savaşlardan birini yapmalarına rağmen, millî varlıklarını korumayı başarmışlardır. Çekoslovakya ise, bu hasletlerden yoksun olduğu için daha bir el ateş etmeden teslim bayrağını çekmiştir. Teslim oldukları zaman Almanların eline geçen mühimmat sayısını düşündüğümüzde, Çeklerin ne kadar mükemmel bir cephaneye sahip olduklarını daha iyi anlıyoruz. Buna ilaveten, Çekler, o dönemde hem iktisadî bakımdan refah içindelerdi hem de iyi eğitilmiş insanlardan oluşan bir ülkeye sahiptiler, ayrıca ağır bir endüstrileri vardı. (*"Bir milletin vâsıl olduğu netice, tarihî hatıraları ile mepsuten mütenasiptir. Yani*

¹⁷⁵ Hüseyin Nihal Atsız, "Türk Milletinin Asıl Meseleleri", *Ötüken* 2 (14 Şubat 1964), s. 1.

¹⁷⁶ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 105.

¹⁷⁷ Atsız, "Türk Milletinin Asıl Meseleleri", s. 1.

*çarpışmamış ve çarpışmak fırsatını bulamamış insan kütlelerinin iradî intikalleri, savaşmış milletlerin iradî intikallerinden çok aşağıdadır.”)*¹⁷⁸

Demek ki, güçlü bir mâneviyat ve millî şuur olmadığı zaman ne ağır sanayi ne eğitim ne de bilim ve teknik kâfi gelmektedir. Bütün bu saydıklarımız ancak millî şuur temelinin üzerine inşa edildiğinde bir anlam ifade etmektedir. Ülkemizin de en fazla ihtiyaç duyduğu şeyler, bugün bu mânevî değerlerdir. Bu değerleri neden kaybettiğimizi kimler yüzünden kaybettiğimizi düşünerek zaman kaybetmek yerine, yeniden nasıl elde edebileceğimiz yönünde düşünüp kafa yoralım. Mânevî yapının yükseltilmesi elzendir, bunun için kanunlarla sert tedbirler uygulanmalı eğitimde mâneviyata ağırlık verilmelidir.¹⁷⁹

Atsız, konuyla ilgili olarak “Millî Şuur Uyanıklığı” başlıklı yazısında milletlerin kaderinin bağlı olduğu dört savunma hattından söz etmektedir: “*Millî şuur, bir milletin, kendini duyması ve bilmesidir. Hem duyguya hem de düşünceye dayanan millî şuur, bir milletin mânevî kuvvetlerinden en önemlisidir. Milletlerin hayatını koruyan dört savunma hattından en geride olanı yâni, sonuncusu ve en mühimi millî şuurdur. İnsan uzviyetinin akciğer, karaciğer, kalp ve beyin nasıl dört önemli organı ise, bir milletin de ordu, bağımsızlık, dil ve millî şuur, dört büyük kalesidir.*”¹⁸⁰

Bu noktada, Atsız, milletlerin varlığını devam ettirmesinde dilin ehemmiyeti üzerinde ayrıca durmuştur. Ona göre, dilini kaybeden bir millet ölmüş bir millettir. Millet, cebri sebeplerden dolayı dilini kaybetmiş ancak, millî bir şuura sahipse o millet yaşamaya devam edecektir. Atsız, bu konuya misal olarak Lehistan Türklerini vermiştir. Onlar, öz dilleri “Lehçe” olmasına rağmen, Türklüklerini unutmamışlar ve mutlaka bir gün Türkçe konuşacaklardır.¹⁸¹

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, bir millet varlığını devam ettireceği gücü, millî şuur ve uyanıklığından almaktadır. Peki millî şuurun uyanık

¹⁷⁸ İzzettin Mete, *Milliyetin Felsefesi ve Türklerde Ulusal İnanç* (Türkiye Basımevi, 1942), s.10.

¹⁷⁹ Atsız, *Türk Ülküsü*, s.106.

¹⁸⁰ Atsız, *Makaleler III*, s.209.

¹⁸¹ Atsız, *Makaleler III*, s.210.

olduğu toplumlardaki insan davranışları ne şekildedir? Atsız, şu sözleri ile bu sorusunda cevabını vermektedir: “Millî şuurun uyanık olduğu yerlerde doktorlar sahte rapor vermez. Mektebe gelmeyen talebe hastaydım diye yalan söylemez. Kadınlar ve erkekler aşkı, millet ve vatan duygularından üstün tutmaz. Sancak kutlanır ve saygı görür. Bayrak katlanmak için bile yere konmaz. Ecdat mezarlarında hayvanlar otlamaz ve hele fahişeler ve yabancı kan taşıyanlar orada zînâ yapacak kadar müsamaha göremez”.

“Millî şuurun uyanık olduğu yerlerde, millet, yabancıyı kendisinden saymaz. Yabancı soydan olanlar, vatandaş ve tebaa olsa bile, yine yabancı sayılır. Ona güvenilmez. Yabancılarla evlenilmez. Hele yüksek tabakada bu evlenme hiç görülmez. Kânunlar, yalnız millî menfaati korumak ve milleti yükseltmek için yapılır. Tarih, yalnız millî şân ve şeref bakımından ele alınır. Geçmişe sövülmez. Yabancı milletler ve kimseler millî kadroya sokulmaz. Geçmiş, mefâhiri, ahlâkı, aileyi, seciyeyi, erdemi, kahramanlığı, millîyetçiliği açıktan açığa veya sinsice baltalayan yazılara, eserlere, filmlere, piyeslere, konferanslara izin verilmez. Millete hitâp eden ve halkı terbiyede rol oynayan müesseselerin başına o millettten olan iktidarlı, ahlâklı ve zekî insanlar getirilir”.¹⁸²

“Millî şuur uyanık olunca iltimas, rüşvet ve haksızlık kalkar. Hizmeti olanların hizmeti inkâr olunmaz. Tarihi şahsiyetlere gerçek değeri verilir. Ne ufacık kusurları yüzünden dev gibi adamlar küçültülür, ne de gerçeğe dayanmayan büyüklükler dolayısıyla ahlâksız insanlar devletleştirilir. Avukatlar millete hakâret etmiş yabancıların savunmasını üzerlerine almaz. Soysuzlaşmış tipler, yarı çılgınlar, millî dili doğru dürüst bilmediği halde kendini gençliğin önderi sayan manyaklar ve budalalar, gazete ve dergilerde, kendilerinden daha kuvvetli olanlara, fikir ve ülkü savunması perdesi altında, kendi cüce şahsiyetlerinin reklamını yapamaz”.¹⁸³

“Millî şuurun uyanık olduğu yerlerde, dil kıskançlıkla korunur. Dilin kurallarını ve sözdizimini bozmaya kalkıp bunun hakkında yazı yazan çılgınlar

¹⁸² Atsız, Makaleler III, s. 210,211.

¹⁸³ Atsız, Türk Ülküsü, s. 70.

*alkışlanmaz, aksine tımarhâneye sokulur. Herkes kendi keyfince bir imlâ kullanmaz. Millî şuur uyanık olunca başıbozuktan kurmay, vatan haininden profesör, hekimden dilci, cahilden müverrih, yabancıdan vekil, serseriden ülkücü çıkmaz”.*¹⁸⁴

*“Millî şuur, bir ışıktır. Yurdu aydınlatır ve gizli köşelere sinmiş olan bütün akrepleri açığa çıkararak, karanlıkta iş görmelerine engel olur. İnsanda beyin ne ise, millette de millî şuur odur. Ciğeri, karaciğeri, hattâ bazen kalbi kurşunla delinen bir adamın yaşadığı görülür. Fakat beyninden kurşun yiyen bir insanın yaşamasına imkân yoktur. Bunun gibi, bir millet de ordusuz ve bağımsız yaşayabilir. Hatta dilini kaybetse de ölmeyebilir. Yeter ki millî şuur olsun”.*¹⁸⁵

Bir milletin en güçlü savunma mekanizması millî şurudur. Millî şuur yaşama iradesi, hayat membaidir. Millî şura sahip olmayan milletler ayakta kalamazlar.¹⁸⁶

Bu konuya paralel olarak Atsız, “Millî Savunma Gücünün Yok Edilmesi” başlıklı yazısında milletlerin savunma güçlerinin maddî (insan ve silah) ve mânevî (ülkü ve ahlâk) olarak iki temel dayanağa sahip olduklarını belirterek, maddî unsurların elle tutulur ve gözle görülür olduğu için tespitinin kolay olduğunu ifade eder. Ancak mânevî unsur soyuttur ve o, yalnız vaka esnasında kendisini belli eder. Onun değerini kesin sonuç alanından evvel ancak ülkü mühendisleri öngörebilir. Yine benzer şekilde maddî unsurların hazırlanması kolay, mânevî unsurun hazırlık aşaması zordur. Bir millet, kendi askerini hazırlayıp silah sanayisi kurarak kendi silahlarıyla ordusunu donatabilir. Bu da mümkün olmazsa, bunu yabancı fabrikalara ürettirdiği silahlarla mümkün kılabilir. Mânevî unsurun hazırlanması ise, kolay değildir. Çünkü insanların zihinlerine bir fikri, yüreklerine bir sevgiyi yerleştirmek çok uzun zaman gerektirir. Bunun hazırlık aşaması ailede başlar ve okulla devam eder. Ülkü, millî öğretmenlerle gerçekleştirilir. Hele hele uluslararası bir kültür ve

¹⁸⁴ Hüseyin Nihal Atsız, “Millî Şuur Uyanıklığı”, *Kızılelma* 10 (02 Ocak 1948), s. 5.

¹⁸⁵ Atsız, “Millî Şuur Uyanıklığı”, s. 5.

¹⁸⁶ Atsız, *Türk Ülküsü*, s. 72.

halkların kardeşliği fikrini benimsemiş programlarla hiçbir şekilde mümkün değildir.¹⁸⁷

Atsız, “Türkiye’nin Yeniden Kuruluşu” başlıklı yazısında Türk milletinin yaşaması isteniyorsa evvela onun sağlığını sağlamak gerekir diyerek yazısını genel olarak şu doğrultuda sürdürmüştür: Sağlık, sadece iyi beslenmek, spor yapmak veya güneşlenmek demek değildir. Sağlık, aynı zamanda bir kalıtım meselesidir. Akıl ve ruh sağlığını iyileştirici yönde planlamalar yapılmalıdır. Milletın sağlını tehdit eden fabrika dumanları, egzoz gazları, tütün ve alkollü içecekler gibi ırkı tahrip edici unsurlara engel olunmalıdır. Sağlam yapılı bir millettten daha iyi bir hammadde yoktur. İşte bu hammadde eğitilerek, okutularak işlendiğinde işe yarayacaktır. Eğitimdeki not değerlendirmeleri ya da sınıf geçme uygulamaları gibi ufak tefek revizyonlarla hiçbir şey elde edemeyiz. Öncelikle öğretmenlerin arasına sızmış komünistler ayıklanmalıdır.¹⁸⁸

Atsız, Türk milletini tarih sahnesinden silmek için dış mihraklar tarafından çeşitli oyunlar ve planlar tertip edilip uygulandığına dikkat çekerek, Çarlık Rusya’sının Türkler üzerinde uyguladığı tahribata örnekler verir. Atsız, Çarlık zamanında tek bir alfabe ve edebî dile sahip olan Türklerin önce Kazak, Özbek, Türkmen, Karakalpak, Tatar, Azeri, Kırgız gibi parçalara ayrıldığını ve Çarlığın her birine ayrı bir alfabe hazırladığını, daha sonrasında bu alfabelerin Kiril alfabesiyle karışık, berbat, Türk lehçeleri ile uyumsuz bir hale dönüştürüldüğünü ifade eder. Yine bu Türklere ayrı ayrı yeni uydurma bir tarih yazarak geçmişlerindeki beraberliklerini unutturmaya çalıştıklarını belirtir. Hatta Türk ülkelerinin Ruslar tarafından işgalini iki milletin birleşmesi olarak göstererek, bir birleşme bayramı halinde kutladılar. Türk cumhuriyetlerinin içerisine Rus göçmenler doldurularak, bu yolla bir asimilasyon planını uygulamaya koydular. Benzer uygulamaları Çin, Afganistan, İran ve Irak’ta uygulamaya çalışmıştır.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Hüseyin Nihal Atsız, “Millî Savunma Gücünün Yok edilmesi”, *Ötüken* 23 (22 Kasım 1965), s. 15.

¹⁸⁸ Atsız, *Turancılık Millî Değerler ve Gençlik*, s. 223.

¹⁸⁹ Atsız, *Makaleler IV*, s. 312.

Nihal Atsız'a göre, Türkiye'de Türkçü derneklerin kapatılması, dönemin komünist faaliyetleri, Stalinci, Maocu ve Leninci akımlar neticesinde kendi milletinden ümidi kesmiş, çareyi yabancı kültür ve propagandalarda bulmuş, bu propagandalar ve algı oyunları ile aşağılık duygusuna kapılmış, kafalarında millî bir kahraman şekillenmediği için, odalarının duvarlarını az evvel saydığımız şahsiyetlerle donatmış genç bir nesil, Türkiye'yi Sovyet istilasına hazırlamaktadır. İşte milletler bu şekilde millî değerleri dejenere edilerek birbirlerine düşürülerek, yabancı propagandası yapılarak, millete tarihi unutturularak, dili bozularak ve gençleri ilkelleştirilerek çökertilir.¹⁹⁰

Atsız, devletleri çökertmenin klasik yolunun üzerlerine ordular ile gitmek olduğunu fakat bununla başarı elde edilemezse içerden çökertme metotlarının uygulandığını belirterek, özellikle bunların, devlet büyüklerinin arasına nifak tohumları ekmek, milleti oluşturan unsurlar arasındaki rekabeti artırmak ve devlet büyüklerine suikastlar düzenlemek gibi yöntemlerle yapılabileceğini ifade etmektedir. Atsız, en eski düşmanlarımızdan biri olan Çin'in bu yöntemleri çok defa denediğini bazen de başarılı olduğunu vurgulamakta, özellikle son zamanlarda bu yöntemlere bir yenisinin daha eklendiğini ve bu yöntemin devletin kilit noktalarındaki kişilerin satın alınması yoluyla devlet sırlarına erişmek olduğunu belirtmektedir. Devlet sırlarının düşman tarafından bilinmesinin ise devlet için ne büyük bir felaket olduğu herkesin malumudur.¹⁹¹

Atsız, aynı yazısının devamında devlet adamlarının düşman tarafından satın alınmasının imkânının üzerinde derin düşünülmesi gereken bir husus olduğuna dikkat çeker. Bunun için ciddi tedbirler alınması gerektiğini vurgular. Komünist devletlerin bu bakımdan tedbirli olduklarını, ülkelerine yabancıların ellerini kollarını sallayarak giremediklerini, ancak, demokrat ülkelerde insan hakları vs. gibi prensiplere bağlı kalmanın bu anlamda zafiyetler doğurduğunu belirtmektedir. Hatta içinde azınlıklar bulunan ülkelerin bu konuda tehlikeye daha açık bir durumda olduklarını, içinde yaşadığı devlete düşmanlık besleyen bir takım azınlık grupların

¹⁹⁰ Atsız, *Makaleler IV*, s. 316.

¹⁹¹ Hüseyin Nihal Atsız, "İçeriden Çökertme", *Ötüken* 6 (Haziran 1974), s. 3.

yabancı saiklerle iş birliği içinde olmasının muhtemel olduğunu ifade eder. Çevremizdeki devletlerin dostumuz olmadığı defalarca tecrübe edilmişken, yarın Türkiye'nin de böyle bir vaziyetle karşı karşıya kalmaması için şimdiden kanun tedbirlerinin alınması gerektiğini belirtir.¹⁹²

Netice itibarıyla Atsız'a göre, Türk milletinin varlığının devamı için yapılması gereken ilk iş, Türk gençlerini çağın getirdiği ahlaki yozlaşmadan kurtarmaktır. Ona göre, mevcudiyetimizi sürdürmek, millî şuurun uyanık olduğu bir toplum inşa etmekten geçmektedir. Atsız, millî şuur uyanıklığını bir toplumun sahip olduğu en büyük savunma mekanizması olarak görmektedir. Ayrıca Türk milletinin akıl ve ruh sağlığını koruyucu yönde tedbirler alınmalı, Türk ırkının özellikleri korunmalıdır. Türk milletini yok etmek ya da zarar vermek için fırsat kollayan iç ve dış mihraklara karşı daima teyakkuzda olunmalıdır.

¹⁹² Atsız, “İçeriden Çökertme”, s. 3.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sonuç olarak, millet, Ziya Gökalp'in de ifade ettiğı gibi ne ırkî ne kavmî ne coğrafi ne siyasi ne de iradî bir zümredir. Millet, dini, dili, ahlâkı ve estetik anlayışı ortak, aynı terbiyeyi almış bireylerden oluşan bir topluluktur. Atsız'ın fikirleri de Ziya Gökalp'in bu yaklaşımına çok uzak değildir. Ancak, onun kendine has bir Türk ırkçılığı anlayışı vardır ve bu inkâr edilemez bir hakikattir. Ona göre, bu ırkçılık, bir kafatasçılık değil, sosyal bir şuur, kendini Türk hissetme ve yabancı bir ırka meyletmeme şeklinde zuhur etmektedir. Atsız'ın ırk kavramını antropolojik mânâda kullanmadığı açıktır. Zaten o, kendisine yapılan bu tip suçlamaları kabul etmemiş hatta alaya almıştır.

Nihal Atsız'a göre, millet, ırk, dil, ülkü vb. birden fazla unsurdan oluştuğı için onu, bir parça olarak değil, bir bütün olarak düşünmek daha doğru olacaktır. Millet, yalnız bugün hayatta olanları ifade etmez. O, hem geçmiş hem bugün hem de gelecektir. Geçmiş bugüne, bugünü geleceğe bağlayan bu köprüyü ayakta tutmak önemlidir. Çünkü "millet bilinci" geçmişten bugüne getirdiklerimiz ve geleceğe götüreceğimiz değerlerden mürekkep bir birikimdir.

Millet, somut olarak insanlardan oluşur ve nihayetinde milleti oluşturan aslî bir soy unsuru vardır ki bu aslî soy unsurunun içine farklı ırklar karışmış olabilir. Zaten, sosyologlara göre, aksi mümkün değildir. Millet olmak kabiliyetini gösterebilmiş milletler, bünyelerinde diğer ırkları eritebilmişler, onlar da zamanla aynı milletin bir parçası olmuş ve aynı millet bilincini taşımaya başlamışlardır. Atsız, bu şekilde Türk milletin bir parçası olmuş, kendisini Türk hisseden ve Türk milleti için çalışan herkesi Türk saymıştır.

Medeniyet ise, genellikle insanı hayvandan ayıran yaşayış şekilleri olarak açıklanabilir. Sözelimi, sığınılacak bir yer temin etmek, hayvanlar ve insanlar için ortak bir ihtiyaçtır. Fakat bu gereksinimi tatbik edişte insan hayvanlardan ayrılmaktadır. İnsanın meskene vermiş olduğu düzen veya çeşitli meskenlerin bir arada meydana getirdikleri manzara medeniyet anlamında insan hayatının önemli özelliklerindendir. Bunun yanında, medeniyet, milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtaları bütünüdür. Bu ortak

değerlerin kaynağını ise kültür oluşturmaktadır. Atsız, doğrudan bir medeniyet tanımı ortaya koymamakla beraber, hareketli bir millet olan Türk milletinin, dünya milletleri ile olan ilişkilerinde dikkatli olması gerektiğini vurgular. O, medeniyetlerin birbirleri ile temasının kaçınılmaz olduğunu ifade ederken, tarih boyunca Türklerin Çin, İran ve Arap kültürü ile olan etkileşimi neticesinde kendi öz kültürlerine yabancılaştığını, dolayısıyla, Batı medeniyetine girerken de aynı hataların yapılmaması gerektiği konusunda uyarılarda bulunur. O, Batı medeniyetinin iflas edeceği ön görüşünde bulunarak, iflasın eşliğindeki bir medeniyetin gerçekdışı cazibesine kapılmamak gerektiğini belirtir.

Atsız'a göre, Türk milleti, muasır medeniyetlerden bilim ve teknik anlamında alması gerekeni almalı fakat her yönü ile yabancı milletlere benzeme yoluna gitmemelidir. Toplum, bilim ve teknik alanında yükselirken ahlâkî erozyona uğramamalıdır. Çünkü Atsız'ın fikir sisteminde ahlâk kavramı çok önemli bir yere sahiptir. Hatta bütün diğer unsurlar, Atsız'a göre, ahlâktan daha sonra gelmektedir. Bu tarihteki birçok toplum için böyle olmuştur. Ahlâken ilerlemiş toplumlar teknik anlamda da ilerlemişlerdir. Bir toplumdaki bireylerin ahlâkı ne kadar kuvvetli ise, millet o kadar sağlamdır. Atsız ahlâkı millî sıfatıyla kullanmaktadır. Onun millî ahlâk tanımı da “Millet yolunda çalışmak, onun için yaşamak, millet yolunda ölmektir”. Bu bağlamda temel amaç, Türk milletinin millî karakterinin, Türk gençliğinin yüreğine yerleştirilmesi olmalıdır.

Milletlerin inşa edecekleri medeniyet, ülkü ile şekillenir. Ülkü bir milletin yürütücü gücüdür, milletin amaç birliğidir. Ülküsüne sadakatle bağlı olan milletler ancak amaçlarına ulaşabilirler. Atsız'ın en büyük ülküsü ise, “Turancılık” dediği Türk birliğidir. Türk birliği, bütün Türklerin tek bayrak ve devlet altında toplanması ve esir Türklerin kurtarılması amacını da taşır. Atsız, Türk birliğinin bir tür Türk emperyalizmi olarak algılanmasını ise, doğru bulmamaktadır. Çünkü emperyalizm, başka bir milletin diğer milletler üzerindeki hakimiyetidir. Türk birliği ise, soydaşlarla el ele vermektir.

Atsız'ın din ile ilgili görüşlerini değerlendirdiğimizde ise, onun bu konudaki düşüncelerinin inişli çıkışlı olduğunu görmekteyiz. Buna rağmen onun Tanrı fikrinin gerekliliği üzerinde durduğunu söyleyebiliriz. Atsız, Tanrısız bir millet

anlayışına açık bir şekilde karşı çıkmaktadır. Bunun yanında, milleti millet yapan unsurlardan birinin din olduğunu ifade etmekten de geri kalmamıştır. Bilhassa Türk cemiyetinin temel dayanaklarından birisinin Allah inancı olduğunu vurgulamış ve bu fikri ortadan kaldırmak için ortaya konulan her türlü tertip ve plana karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak, Atsız, Türk milletinin varlığını devam ettirebilmesi için kültür ve geleneklere bağlılığı, milliyetperverliği ve Türklük şuurunu oldukça önemli bulmaktadır. Ona göre, bu mânevî varlık, Türk milleti için en modern silahlardan daha önemli bir silahtır. Ancak, bu silaha sahip olmak uzun zaman neticesinde elde edilir. Gönüllere ve zihinlere yerleştirilecek millî şuur, ailede başlayan ve okulda millî ve vatansever öğretmenlerle elde edilecek bir haslettir. Millet varlığını devam ettirebilmek için içerideki casuslara ve vatan hainlerine karşı daima teyakkuzda olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, Hasan (ed.). *Milliyetçilik tipolojileri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1. Basım, Ekim 2018., 2018.
- Akçura, Yusuf. *Türk yılı 1928*. İstanbul: Yeni Matbaa, 1928.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *900 üncü Yıl Dönümü (1040-1940)*. İstanbul: Arkadaş Basımevi, 1940.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Amerikalılar Aya Giderken”. *Ötüken* 68 (Ağustos 1969).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz 2”. *Atsız Mecmua* 12 (Nisan 1932).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Bir Felsefe Öğretmeninin Yanlışları”. *Orkun Dergisi* 23 (25 Aralık 1963).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Biz Ne İstedığımızı Biliyoruz”. *Ötüken* 26 (15 Şubat 1966).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “İçeriden Çökertme”. *Ötüken* 6 (Haziran 1974).
- Atsız, Hüseyin Nihal. *İçimizdeki Şeytan, En Sinsi Tehlike, Hesap Böyle Verilir*. İstanbul: İrfan Yayınevi, 2015.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “İslam Birliği Kuruntusu”. *Ötüken* 4 (17 Nisan 1964).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Konuşmalar”. *Ötüken* 40 (Nisan 1967).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Kurtulmamış Türk Eli”. *Atsız Mecmua* 17 (25 Eylül 1932).
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Makaleler III*. İrfan Yayıncılık, 2018.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Makaleler IV*. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 4. Basım, 2018.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Milletleri Ruhlandırmak”. *Ötüken* 10 (Ekim 1971).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Milli Kültürü Koruma Kanunu”. *Orkun Dergisi* 55 (19 Ekim 1951).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Millî Savunma Gücünün Yokedilmesi”. *Ötüken* 23 (22 Kasım 1965), 16.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Milli Şuur Uyanıklığı”. *Kızılelma* 10 (02 Ocak 1948), 5.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Tarih Şuuru”. *Orkun* 29 (20 Nisan 1951), 16.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Turancılık”. *Ötüken* 114 (Haziran 1973).
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Turancılık milli değerler ve gençlik*. İstanbul: Ötüken, 2011.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Turancıyız!... Ne Olacak?” *Ötüken* 30 (25 Haziran 1966).

- Atsız, Hüseyin Nihal. *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 6. bs., 2012.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz”. *Ötüken* 61 (Ocak 1969).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Türk Milletine Çağrı”. *Orkun* 1 (1962), 32.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Türk Milletinin Asıl Meseleleri”. *Ötüken* 2 (14 Şubat 1964), 1.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Türk Tarihinde Meseleler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2010.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Türk Ülküsü*. İstanbul: Ötüken, 5. Basım, 2011.
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Türkçülüğün Önemli Meseleleri”. *Orkun Dergisi* 68 (Ocak 1952).
- Atsız, Hüseyin Nihal. “Yobazlık Bir Fikir Müstehasesidir”. *Ötüken* 11 (Kasım 1970).
- Atsız, Hüseyin Nihal. *Yolların Sonu*. İstanbul: Ötüken, 2010.
- Atsız, Yağmur. *Ömrümün İlk 65 Yılı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2005.
- Aynî, Mehmet Ali. *Milliyetçilik*. İstanbul: Kurtuba Kitap, 2011.
- Berkes, Niyazi. *Türkiye’de Çağdaşlaşma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 26. Basım, 2018.
- Blinsky, Yaroslav. *The Soviet Education Laws of 1958-1959 and Nationality Policy*. Soviet Studies, 14. Basım, 1962.
- Bölükbaşı, Yusuf Ziya. “Türkçü Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme”. *Akademik Hassasiyetler* 5/10 (2018), 60.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/613342>
- Cebeci, Dilaver vd. *Türk Düşüncesi*. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 16. Basım, 2008.
- Cevizci, Ahmet. Ankara: Engin Yayıncılık, Nisan 1996.
- Devellioğlu, Ferit (ed.). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Aydın Kitabevi-Ankara, 2013.
- Ercilasun, Ahmet Bican. *Atsız Armağanı*. Ankara: Altınordu Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Ercilasun, Ahmet Bican. *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*. Ankara: Panama, 1. bsk., 2018.
- Erdem, Galip. *Türk Kimdir, Türklük Nedir?* İstanbul: Yeni Zamanlar Dağıtım, 2008.

- Erkal, Mustafa. “Millet, Milliyetçilik, Ulusçuluk ve Kültür Mozaiği”. *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999).
- Gökalp, Ziya. *Hars ve Medeniyet*. İstanbul: Bilgeoğuz, 2016.
- Günay, Ünver. “Ulus-Devlet Din ve Küreselleşme”. *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999).
- Güngör, Erol vd. *Atsız armağanı*. c. 2 Cilt. Ankara: Altınordu Yayınları, 1. Baskı., 2017.
- Güngör, Erol vd. *Atsız Armağanı*. 2 Cilt. Ankara: Altınordu Yayınları, 1. Baskı., 2017.
- Güngör, Erol. *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken, 1986.
- İnan, Abdulkadir. “Türk Etnolojisini İlgilendiren Birkaç-Terim Kelime Üzerine”. *Türk Dil Kurumu Yayınları* c.4/179-195 (Haziran 1956).
- İzzet, Mehmed. *Milliyet nazariyeleri ve milli hayat*. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2. bsk., 1969.
- İzzetbegoviç, Aliya. *Doğu Batı Arasında İslam*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 2013.
- Kafesoğlu, İbrahim. *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1997.
- Kaplan, Mehmet. *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları, 23. Basım, 2007.
- Karataş, Şaban. “İrk, İrkçilik, Milliyetçilik”. *Türk Yurdu* 139,140,141 (Mayıs 1999).
- Kurtkan Bilgiseven, Amiran. “XXI. Yüzyılda Türk Milliyetçiliğinin Hedefleri”. *Türk Yurdu* 139,141 (Mayıs 1999).
- Kutluer, İlhan. “İslam Ansiklopedisi”. *İnsan*. C. 22. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- Kutluer, İlhan. *Medeniyet*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- Lewis, Bernard. *Semites and Anti-Semites*. Londra: W • W • Norton & Company, 1987.
- Mehmed Ziya Gökalp. *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Varlık Yayınları, 1968.
- Mete, İzzettin. *Milliyetin Felsefesi ve Türklerde Ulusal İnanç*. Türkiye Basımevi, 1942.
- Niyazi Mehmed. *Millet ve Milliyetçilik*. Ankara: Ötüken, 2000.
- Öksüz, İskender. *Millet ve milliyetçilik*. Ankara: Panama Yayıncılık, 1. bsk., 2016.
- Özyurt, Hatice. “Millet Kavramının Anlam Alanı ve Teorik Çerçevesi”. *Genç Mütefekkirler Dergisi* 1/2 (Aralık 2020).

- Sançar, Nejdet. *1944 Irkçılık Turancılık Davası-Mahkeme Günlükleri* (Hazırlayan: Serkan Akgöz). İstanbul: Bozkurt Yayınları, 2018.
- Sanli, Ferit Salim (Yazar) - Ertan, Temuçin Faik (Tez Danışmanı). *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri*. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Thesis, 2010. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/29866>
- Saraç, Tahsin. *Peuple*. İstanbul: Adam Yayınları, Ekim 1985.
- Sarınay, Yusuf. *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1. Basım, 1990.
- Servi, Hasan Ali. *Sezai Karakoç'un diriliş fikri ve medeniyet anlayışı / The resurrection idea and civilization comprehension of Sezai Karakoc*. Necmettin Erbakan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Din Sosyolojisi Bilim Dalı: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Şentürk, Recep. "İslam Ansiklopedisi". *Kavim*. C. 25. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- Tekin, Nergishan. *Nihal Atsız*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 3. bsk., 2015.
- Toprak, Zafer. *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji*. İstanbul: Doğan Kitap, 2012.
- Ülken, Hilmi Ziya. *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları, 1992.
- TDK- *Büyük Türkçe Sözlük-Tek Cilt*. Ankara: Tdk yayınları, 2011.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Mustafa İslam BAKİ
Doğum Yeri-Tarihî	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği İstanbul Üniversitesi Auzef Tarih Bölümü
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri
Bildiği Yabancı Diller	
Çalıştığı Kurumlar	2004-2013 Diyanet İşleri Başkanlığı (İmam-Hatip) 2013-Halen Millî Eğitim Bakanlığı (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni)
İletişim	
E-Posta Adresi	